

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи**

**"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof.**
"___" _____ 2021 yil

UMUMIY NEYROXIRURGIYA

**FANINING
ISHCHI DASTURI**

**I – kurslar uchun
(1-2 semestr)**

Bilim sohasi: 900 000 – Sog'lqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lif sohasi: 910 000 – Sog'lqni saqlash

Mutaxassislik: 7091021 – Neyroxirurgiya

4

Umumiy soat - 381 soat

SHu jumladan:

Amaliy mashg'ulot - 260 soat

Mustaqil ish - 121 soat

Andijon – 2021

Fanning ishchi o'quv dasturi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligining DTS – 2015 yil, o'quv dasturi 2017 – yil, malaka talablari va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Fanning ishchi o'quv dasturi Davolash fakulteti kengashining 2021 – yil "___" _____ dagi №____ sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Kengash raisi:

B.Y.Mamatov

Tuzuvchilar:

Xudayberdiev K.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedra mudiri, professor,t.f.d.

Mirzayuldashev N.YU. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Isakov B.M. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi assistenti.

Taqrizchilar:

Abduxalikov O.K. –t.f.d., ADTI klinikasi vertebrologiya bo'limi mudiri.

Tuxtaev J.T. – t.f.n., ADTI "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Fanning ishchi o'quv dasturi Andijon Davlat Tibbiyot instituti Markaziy uslubiy kenashining 2021 – yil "___" _____ dagi ___- son qarori bilan tasdiqlandi.

Kafedra mudiri,professor

K.T.Xudayberdiev

Kelishildi:

Magistratura bo'limi boshlig'i:

B.Q.Tursunov

I.O'quv fanning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Neyroxirurgiya fani zamonaviy tibbiyotda aloxida o'rinni egallaydi. Yo'l-transport xodisalarini ko'payishi, MNS va PNS patologiyasining tashxisi ancha murakkab bo'lganligi, bemorlarni shoshilinch yordamga va kerakli davoga extiyoji bo'lganligi sababli, yuqori darajadagi ilmga va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassis – magistrlarga talab paydo bo'lgan.

Magistr-neyroxirurg yuqori darajadagi mutaxassis bo'lib, ular davo – profilaktik ishlarni, administrativ boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy va tashkilot-metodik ishlarni bajara olishi kerak. Neyroxirugiya fanining o'qitishdan maqsad, bemorlarga to'g'ri tashxis qo'ya oladigan, davolaydigan, kasallikni oldini oladigan, uning asoratlarini davolay oladigan, zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan zamon talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Zamonaviy neyroxirurgiya markaziy va periferik nerv tizimi turli patologik holatlarida erta tashxis qo'yish va rejali davo chora tadbirlari va tezkor yordam ko'rsatish hisoblanadi.

Ushbu taqdim etilayotgan dastur neyroxirurgiyaning zamonaviy va dolzARB muammlari asosida tuzilgan bo'lib, bunda o'quv jarayonida qo'llanilayotgan yangi uslub va texnologiyalari to'laligicha hisobga olinadi.

II. O'quv fanning maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Bemorlarga erta va to'g'ri tashhis qo'ya oladigan, kasallikni oldini oladigan, davolaydigan, shoshilinch yordam ko'rsata oladigan hamda kasallik asoratlarini davolay oladigan, zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Fanning vazifalari:

- nerv tizimi patologiyasi etiologiyasi, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish;
- bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llashni va bilimini rivojlantirish;
- adekvat xirurgik davolashni o'rgatish;
- ambulator va statsionar sharoitda kerakli adekvat diagnostik muolajalarni o'tkazishni o'rganish;
- zamonaviy laborator va instrumental tekshiruvlar natijasini interpretatsiya qila olish qobiliyatini rivojlantirish;

- yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordam ko'rsatishni zamonaviy darajada o'rgatish;
- neyroxirurgik bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordam ko'rsatishni o'rgatish;
- neyroxirurgik bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslarni qo'llashdagi bilimlarin o'rgatish;
- eng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni oldini olish davolash, shoshilinch yordam ko'rsatish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirish.

Fan bo'yicha magistratura talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi:

Talaba:

- sog'liqni saqlash sohasida Davlat siyosati va uning amalga oshirilishida barcha boshqaruv organlarining mas'uliyati;
- O'zR tibbiyot sohasining rivojlanish strategiyasi va boshqaruv tuzilmasi (konsepsiya, tamoyillar, asosiy yo'naliishlari);
- sog'liqni saqlash tizimi va ularda olib borilayotgan isloxitlar;
- sog'liqni saqlashni rivojlantirishning asosiy siyosiy tamoyillari, standartlari, istiqbollari;
- umumiy neyroxirurgiyaning ilmiy asoslari;
- neyroxirurgik materiallar va asbob-uskunalar;
- a'zo va tizimlar anatomo-fiziologik xususiyatlari;
- organizm patofiziologiyasi;
- umumiy patologiya asoslari;
- neyroxirurgiya tashxislash bo'limlarining jixozlanishi;
- zamonaviy tashxis texnologiyalarining ishlash prinsipi;
- neyroxirurgik tashxislash muolajalarni o'tkazish jarayoni;
- suyak-plastik trepanatsiyasi va rezeksion trepanatsiyasi;
- bosh suyak dekompressiv trepanatsiyasi;
- bosh suyak orqa chuqurchasi trepanatsiyasi;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida qo'llaniladigan zamonaviy tashxis usullari;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida qo'llaniladigan jarrohlik usullari;
- periferik nervlar tizimi (PNT) zararlanganda qo'llaniladigan jarrohlik amaliyotining umumiy prinsiplari;
- endoskopik va miniinvaziv jarroxlik amaliy usullari;

- endovaskulyar neyroxiturgiya;
- stereotaksik operatsiyalar;
- bosh miya asosidagi jaroxlik amaliyoti;
- neyroxiturgik bemorlarning mehnatga layoqati, nogironlik guruhlarga bo'linishi va kasallik sabablarini aniqlash;
- sud-tibbiy ekspertizasi xaqida (tushuncha);
- markaziy nerv tizimi (MNT) va PNTning turli kasalliklarida dispanserizatsiya usullarini yurita olish;
- tibbiy hujjatlarni to'g'ri yurita olish;
- bemorlarni reabilitatsiya qilishdagi asosiy usul va texnikalarini qo'llay olish **haqida tasavvurga ega bo'lishi;**
- kasalliklarni zamonaviy nevrologik tekshirish usullarini;
- bemorlar kasallik tarixini mukammal so'rab-surishtirishni;
- bemorlarni ob'ektiv tekshirish usullarini;
- kasalliklarning birlamchi va ikkilamchi profilaktikalarini;
- lyumbal punksiya o'tkazishni;
- likvor dinamik sinamalar bajarishni;
- pnevmoensefalografiyasi (PEG), pnevmotsisternografiyasi (PSG), ventrikulografiya (VG) va angiografiya (AG) qilishni;
- epidurografiya
- venospondilografiya;
- spondilografiya;
- ultratovush tashxislash (UTT) va doplerografiyani tahlil qilishni;
- kompyuter tomografiya (KT), magnit-rezonans tomografiya (MRT), multi-spiral kompyuter tomografiya (MSKT) va traktografiyalarni tahlil qilishni;
- umurtqa va bosh suyak rentgenografiyasini tahlil qilishni;
- elektroneyromiografiya (ENMG) va chaqiruv potenitsal usulini tahlil qilish;
- neyrofiziologik tekshirishlarni EXO-ensefalografiya (ExoEG), elektroensefalografiya (EEG), reoensefalografiya (REG) tahlil qilishni;
- neyrooftalmologik tekshirish usullarini amalga oshirishni va tahlil qilishni;
- otoneurologik tekshirishni amalga oshirish va tahlil qilishni
- ochiq bosh miya jarohatida birlamchi xirurgik ishlov berishni;
- qon ketishining to'xtatish usullarini;

- bolalarda botib singan bosh suyakni olib tashlash yoki ko'tarishni;
- bosh miya qorinchalari punksiyasini;
- chaqaloqlardagi kefalogematomani aspiratsiyasini;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilishni **bilishi va ulardan foydalana olishi**;
- MNT va PNT kasalliklari bor bemorlarni nevrologik tekshirishdan o'tkazish;
- neyrooftalmologik tekshirish;
- otoneurologik tekshirish;
- boshning yumshoq to'qimalari zararlanganda birlamchi jarrohlik ishlov berish;
- qon ketishini to'xtatish;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilish;
- lyumbal punksiya o'tkazish;
- likvor dinamik sinamalar bajarish;
- pnevmoensefalografiya qilish;
- ventrikulografiya qilish;
- transkraniel dopplergrafiya (TKDG) ma'lumotlarini tahlil qilish;
- KT va MSKT ma'lumotlarini tahlil qilish;
- MRT ma'lumotlarini tahlil qilish;
- ENMG va chaqiruv potensiallarini tahlil qilish;
- bosh miya qon tomirlari angiografiyasi ma'lumotlarini tahlil qilish;
- spondilografiya ma'lumotlarini tahlil qilish;
- bosh suyak rentgenografiyasi texnikasini bilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- EEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- ReoEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- ExoEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- yotoq yaralarini davolash;
- epileptik xurujlarda tezkor yordam ko'rsatish;
- disk churrallarda interlaminar usulda churroni olish;
- tibbiy hujjatlarni to'g'ri olib borish;
- mahalliy anestetik blokadalar texnikasini o'zlashtirish;

- reanimatsion chora - tadbirlarni amalga oshirish;
- Monro sistemasini o'rnata olish;
- kefalagematomani aspiratsiya qilish;
- bosh suyak rezeksion trepanatsiyasini bajarish texnikasi;
- botib singan bosh suyakni ko'tarish yoki olib tashlash;
- osteomani olib tashlash;
- bosh miya qorinchalarini punksiya qilish;
- suyak-plastik trepanatsiyasini qilish;
- angiografiya qilish;
- epiduroografiya qilish;
- diskografiya qilish;
- gematomaga shubha bo'lganda qidiruv (trefinatsion) teshik qo'yish;
- Arendt bo'yicha o'zoq muddatli drenaj qo'yish;
- bosh suyak osteomielitida operatsiya qilish;
- umurtqa pog'onasi osteomielitida operatsiya qilish;
- mielografiya qilish texnikasini bilish va ma'lumotlarni tahlil qilish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

Magistratura ixtisosligiga qo'yiladigan muayyan talablar va ushbu mutaxassislik bo'yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari hisobga olingan holda, oliy ta'lim muassasasi tomonidan belgilanadi.

III. Asosiy nazariy qism (seminar mashg'ulotlari)

Asosiy qismda fanning mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar, nazariy va amaliy misollar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida etkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo'yiladigan talab mavzularining dolzarbliji, ularning tibbiyat sohasidagi ish beruvchilar talablari va sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo'layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o'zgarishlar, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so'ngti yutuqlari e'tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Fanning nazariy (seminar) mashg'ulotlari mazmuni

Umumiy neyroxitirurgiya

1-mavzu: "MNS va PNSning anatomiya va fiziologiyasi"

Miyaning peshona, tepa, chakka, ensa bo'laklari, bazal-diensefal qismi, miya o'zagi, miyacha va 12 juft nervlarni topografik anatomiysi va fiziologiyasi.

2-mavzu: "Paraklinik tekshirish usullari"

Neyrooftalmologik tekshirish. II, III, IV, V nervlar topografik anatomiysi va ularni patologiyasi. Ko'rish nervi: neyrooftalmologik o'zgarishlar, ko'z o'tkirligi va ko'ruv maydoni, gemianopsiya, markaziy va traktus gemianopsiyasi, ko'z tubining dimlanishi, ko'rish nervining atrofiyasi, birlamchi va ikkilamchi ko'ruv nervi atrofiya. Foster – Kennedy sindromi. Xiazmadagi patologik o'zgarishlar. Nistagm va ularni turlari. Ko'z qorachig'i reaksiysi. Ekzofthalm.

LOR organlari, tekshirish usullari: xid bilish, ta'm bilish, eshitish va vestibulyar analizatorlar. V, VI, VII, VIII, IX, X nerv va ularning patologiyasi. Vestibulyar apparatini tekshirish: aylantirish va kalorik, statik va koordinatsion sinovlar o'tkazish.

3-mavzu: "Elektrofiziologik tekshirish.EEG, REG, ExoEG, UZI, ENMG tekshirish usullari va texnikasi".

Neyorentgenologik tekshirish. Kraniografiya va spondilografiya, KT, MSKT, MRT, PEG, PVG, PSG, KAT, VAG, venospondilografiya, epidurografiya, diskografiya va mielografiya va ularga ko'rsatgichlar

4-mavzu: "Neyroxitirgiyada qo'llaniladigan operativ usullari"

Miyani bosh yarimsharlari va bosh suyak orka chuqurchasida joylashgan miyacha, IV qorincha, miya o'zagi, ko'prik-miyacha burchagi jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari. Rezekcion va suyak-plastik trepanatsiyasiga ko'rsatgich. CHakka osti dekompressiv trepanatsiya. Kraniotserebral topografiya (Kronleyn va Egorov sxemasi). Miyani peshona, tepa, chakka, ensa bo'laklariga borish usullari, bosh suyakni oldingi, o'rta va orqa chukurchasi trepanatsiyasi. Transtentorial usul. Kichik invaziv, endovaskulyar va endoskopik operatsiyalar.

Spinal patologiyadagi jarroxlik usullari va ularni umumiy prinsiplari. Lyaminektomiya, gemilyaminektomiya. Umurtqa pog'onasida qo'llaniladigan stabillashtirish va nostabillashtirish operatsiyalar (o'siqlararo, ravoqlararo, spondilodez, interpedinkulyar tayanch, endoskopik jarroxlik va boshqalar). Ketgutli oldingi spondilodez. Disk churrasida qo'llaniladigan interlyaminar va perkutan diskektomiya. Umurtqalar

jaroxatidagi qo'llaniladigan oldinga va orqa dekompressiya, suyak transverektonomiya. Umurtqalar chiqishida qo'llaniladigan bir momentli yopik va ochiq tug'irlash va tortish. Oksipitospondilodez, atlantoepistrofeal artodez. Auto yoki allotransplantant yordamida maxkamlash (fiksatsiya). Oldingi transfaringeal dekompressiya. Monro tuzilmasi yordamida siyidik pufagini tozalash.

Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiyl prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar. Ofrik jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzulmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yukori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish. Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: V miya nervini alkogolizatsiyasi, elektrokoagulyasiyasi, gassarov tugunining sezgi tarmog'ini kesish, xordotomiya, komissurotomija, talamotomiya va lobotomiya.

Bosh miya qon tomirlarda qo'llaniladigan jarroxlik usullarining umumiyl prinsiplari: ekstra- va intrakranial yo'li. Uyku arteriyasini bo'lash. Endovaskulyar operatsiya – ballon-kateter, arterio-venoz anevrizma embolizatsiyasi, tashqi-ichki arterial anevrizma anastomozi.

Gidrotsefaliyada qo'llaniladigan jarroxlik usullari: DDA, VPS, VAS, lyumboperitoneal, shuntlash operatsiyalari, VSS. Torkildsen operatsiyasi, xiazma usti orqali oxirgi plastinkasini Stukkey va Skaf usulida teshish.

Kraniostenozda qo'llaniladigan jarroxlik usullari: Arendt usulida ikki-laxatli kraniotomiya. Operatsiya Lane, Vanke, King, Bauer. Bosh va orqa miya churrasida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: intra- va ekstrakranial operatsiyalari. Orqa miya churrasini klassik usuli bilan olib tashlash.

Stereotaksis operatsiyalar va ularni parkinsonizm, torsion mushak distoniyasida, DSP, atetoz, xoreya, epilepsiya, spastik qiyshik buyin kasalliklarida qo'llash.

Absess, exinokokk, kista, parazitar kasalliklarda qo'llaniladigan operatsiya usullari. Absessni kapsula bilan olib tashlash va punktion usulda davolash.

Tematik kalendar reja

Nº	Mavzu	Soatlar
	"MNS va PNSning anatomiya va fiziologiyasi". Miyaning peshona, tepa,	260

	chakka, ensa bo'laklari, bazal-diensefal qismi, miya o'zagi, miyacha va 12 juft nervlarni topografik anatomiysi va fiziologiyasi.	
1	Bosh miya peshona, tepa, bulaklari anatomiysi.	7
2	Bosh miya fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.	7
3	Bosh miya chakka bo'laklari anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi .	7
4	Bosh miya ensa bulaklari anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.	7
5	Miyacha anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.	7
6	Bosh miya qorinchalar tizimi, anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.	7
7	Bosh miya optiko-xiazmal soxasi anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.	7
8	Umurtqa pog'onasi va orqa miya anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.	7
9	I,II, III juftlar anatomiysi, fiziologiyasi va jarohatda nevrologik simptomlari	7
10	IV,VI juftlar anatomiysi, fiziologiyasi va jarohatda nevrologik simptomlari	7
11	V, VII, VIII juftlar anatomiysi, fiziologiyasi va jarohatda nevrologik simptomlari	7
12	IX, X juftlar anatomiysi, fiziologiyasi va jarohatda nevrologik simptomlari	7
13	XI, XII juftlar anatomiysi, fiziologiyasi va jarohatda nevrologik simptomlari	7
	"Paraklinik tekshirish usullari"	
14	Neyrooftalmologik tekshirish. II, III, nervlar topografik anatomiysi va ularni patologiyasi.	7
15	Neyrooftalmologik tekshirish. IV, V nervlar topografik anatomiysi va ularni	7

	patologiyasi.	
16	Ko'rish nervi: neyrooftalmologik o'zgarishlar, ko'z o'tkirligi va ko'ruv maydoni, gemianopsiya.	7
17	Ko'rish nervi: markaziy va traktus gemianopsiyasi, ko'z tubining dimlanishi, ko'rish nervining atrofiyasi, birlamchi va ikkilamchi ko'ruv nervi atrofiya.	7
18	Foster – Kennedy sindromi.	7
19	Xiazmadagi patologik o'zgarishlar.	7
20	Nistagm va ularni turlari. Ko'z qorachig'i reaksiyasi.	7
	Jami:	140
	II semestr uchun	
1	Ekzoftalm.	6
2	LOR organlari, tekshirish usullari: xid bilish, ta'm bilish.	6
3	LOR organlari, tekshirish usullari: eshitish va vestibulyar analizatorlar.	6
4	LOR organlari, tekshirish usullari: V, VI, VII, nerv va ularning patologiyasi.	6
5	LOR organlari, tekshirish usullari: VIII, IX, X nerv va ularning patologiyasi.	6
6	Vestibulyar apparatini tekshirish: aylantirish va kalorik, statik va koordinatsion sinovlar o'tkazish.	6
	Neyorentgenologik, radioizotop va magnitli tekshiruvlar	
7	Neyorentgenologik tekshirish: Bosh suyagi rentgenografiyasi va spondinografiya.	6
8	Neyorentgenologik tekshirish: Bosh miya qorinchalar tizimini tekshirish usullari (PEG, PVG).	6
9	Neyorentgenologik tekshirish: orqa miya kontrastli tekshirish usullari (PEG, PVG).	6
10	Radioizotop diagnostik metodlar.	6
11	Neyorentgenologik tekshirish: Bosh va	6

	orqa miya umurtqa kompyuter tomografik tekshirishlar.	
12	Neyrorentgenologik tekshirish: Bosh miyani magnit- rezonans tomografik tekshirishlar	6
13	Neyrorentgenologik tekshirish: Orqa miya umurtqa pog'onasi magnit- rezonans tomografik tekshirishlar	6
Elektrofiziologik tekshiruvlar		
14	Elektrofiziologik tekshirish: Bosh miya EEG si.	6
15	Elektrofiziologik tekshirish: MNS da chaqiruv potensiallarini o'lash.	6
16	PNS da chaqiruv potensiallarini o'lash.	6
17	REG.	6
Ultratovush tekshiruvlar		
18	Ultratovush tekshirish: ExoEG	6
19	Ultratovush tekshirish: dopplerografiya	6
20	Ultratovush tekshirish: neyrosonografiya	6
Jami:		120

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Amaliy mashg'ulotlar (rotatsiyalar) tartibi

1. Poliklinika va qabul bo'limida tashxis qo'yish.

Rotatsyaning maqsadi: Bemorlarni konsultativ poliklinikada va qabul bo'limida qabul qilishdagi ko'nikmalarni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorlardan to'liq shikoyatlarni yig'ishni bilishi;
- bemorlarni to'la fizikal tekshirish (umumiyoq ko'rik, nevrologik, neyrorentgenologik, neyrooftalmologik, otonevrologik);
- paraklinik tekshiruv usullarini to'g'ri interpretatsiya qila olish;
- bemorlarga tashxis qo'yish, rejalar tuzish, tibbiy xujjatlarni to'ldirish;

2. Neyroxirurgiyada ultratovush tashxis qilish.

Rotatsyaning maqsadi: Ultratovush tashxis usullarini o'zlashtirish (neyrosonografiya).

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- ultratovush tekshirishni liqildoq orqali o'tkazish;

- ultratovush tekshirish yakunlarini interpretatsiya qilish;

3. Neyroxirurgiyada rentgenologik tekshirish usullarini tashxis qilish.

Rotatsyaning maqsadi: Neyroxirurgiyada doimo qo'llaniladigan neyrorentgenologik tekshirishlarni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

-bosh suyak rentgen tasvirni tushirishi va uni interpretatsiya qila olishi;

-bosh suyakdagagi turk egari va qo'shimcha bo'shliqlarni interpretatsiya qila olishi;

-bosh suyak piramidasini interpretatsiya qilish;

-umurtqa pog'onasining rentgenografiyasini interpretatsiya qilish;

-kontrast yordamida qo'llaniladigan rentgenologik tekshirishlarni qila bilish va uni interpretatsiya qilish (pastga tushuvchi va yuqoriga ko'tariluvchi mielografiya, diskografiya, epidurografiya);

-bosh va orqa miya KT va MRT tekshirishlar natijalarini interpretatsiya qilish;

4. Laboratoriya tekshirish usullarining tashxisi.

Rotatsyaning maqsadi: MNS va PNSdagi laboratoriya tekshirish usullarini bilish va ularni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- lyumbal va oksipital punksiya qila olishi va ularni natijasini interpretatsiya qilish;

5. Ambulatoriya sharoitida neyroxirurgiya:

Rotatsyaning maqsadi: MNS va PNS patologiyasi bilan kasallangan bemorlarga o'tkaziladigan tashxis usullarini o'zlashtirish, ularni davolash va ambulatoriya sharoitida tezkor neyroxirurgik yordam ko'rsatish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- birlamchi jarroxlilik ishlojni o'tkazish;

- ochiq va yopiq gidrotsefaliyada konservativ davo o'tkazish;

- miya siljishi va qisilishda tezkor yordam ko'rsata olish;

- epileptik xurujda, tezkor yordam ko'rsata olish;

- okklyuzion gidrotsefaliyada tezkor yordam ko'rsatish;

- bosh suyak va miya jaroxatida tezkor yordam ko'rsatish;

- orqa miya va umurtqa jarohatida tezkor yordam ko'rsatish;

- umurtqa jarohatida tortish usullarini qo'llay olishi;

- bosh miya dislokatsiyasida shoshilinch yordam ko'rsata olishi.

Magistrlik amaliyotiga bo'lgan talablar

Neyroquirurgik kasallarni poliklinika sharoitida konsultatsiya qilish;
Neyroquirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil kuratsiya qilish;
Neyroquirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil davolash;
Patologoanatomik konferensiyalar, klinik konferensiyalarda
bemorlar muxokamasida qatnashish;
Turli tekshiruv usullarini interpretatsiya qilish va baxolashni bilish;
Tibbiy xujjalarni to'ldirish va olib borish;
Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni;
Mustaqil ta'larning kattagina turli hil shakllari mavjud.

V. Mustaqil ta'lif va mustaqil ishlar

"Umumiy neyroquirgiya" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada
olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tibbiyotdagi amaliy masalalarni
echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lif tizimiga asoslanib,
kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular
qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib
referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga
doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tayyorlashda muayyan
fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan
foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- * kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * Magistr talabasining o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarni bajarish bilan
bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqr
o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distansion) ta'limi tashkil etishda qatnashish.

Mustaqil ish mavzulari:

1. Sindrom Dendi-Uokera.
2. Anomaliya Arnolda-Kiari.
3. Kranio-vertebralnaya anomalija (bazilyarnoe vdavlenie,
platibaziya, assimiliyasiya atlanta, proatlanta, nedorazvitie 2-sheynogo
pozvonka)
4. Kraniospinalnaya opuxol.
5. Transnazalnoe mikroskopicheskoe udalenie adenom gipofiza

6. Mikrodiskektomiya gr'iy pozvonochnika
7. Stabilizatsiya pozvonochnika
8. Obezbolivanie pri operatsiyax patologiissNS
9. Punksionnaya chreskojnaya vertebroplastika v lechenii patologii pozvonochnika

Amaliy mashg'ulotlarni (rotatsiyalar) tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Nazariy mashg'ulotlarda olgan bilim va ko'nikmalarni bemorlarni qabul qilish, kurish, kuzatish va olib borish orqali mustahkamlaydilar hamda yanada boyitadilar. Bunga moderatorlar, trenerlar, shifokorlar boshchiligidagi tibbiy yordam ko'rsatish va mustaqil ishlash yo'li bilan erishiladi. Mustaqil ishlashda darsliklarni, o'quv qo'llanmalarni, uslubiy qo'llanmalarni, tarqatma va ko'rgazmali ashylardan foydalanish ahamiyati kattadir.

VI. Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy ilg'or interfaol usullaridan, pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining prezentsiya (taqdimot), multimedia va elektron-didaktik texnologiyalardan foydalaniladi. Amaliy mashg'ulotlarda aqliy hujum, klaster, blitz-so'rov, guruh bilan ishlash, insert, taqdimot, keys stadi kabi usul va texnikalardan keng foydalaniladi.

"Umumiy neyroxirurgiya" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va sog'liqni saqlash tizimidagi amaliy masalalarni echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha nazariy mashg'ulotlar qismini o'zlashtirish;
- * kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distatsion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Fan bo'yicha kurs ishi.

Fan bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

4. Bosh miya peshona, tepa, bulaklari anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi
5. Bosh miya chakka va ensa bulaklari anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi
6. Miyacha anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.
7. Bosh miya qorinchalar tizimi, anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.
8. Bosh miya optiko-xiazmal soxasi anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi. Umurtqa pog'onasi va orqa miya anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.

VII. Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar xamda axborot manbalari.

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirsodikov D.A. Bolalar neyroquirurgiyasi. Darslik Toshkent 2000
2. Xudayberdiev X.X.- Asab kasalliklar jarroxligi, 1999, (o'zbek tilida)
3. Mirsodikov A.M., Mirsodikov D.M. – Bolalarda bosh miya jarohatlari. O'quv qullanmasi Toshkent 1999.
4. Gaydar A.P. Prakticheskaya neyroquirurgiya. S-Peterburg 2002.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 29 b.
2. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 47b.
3. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 485 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldag'i "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
5. Natsionalnyy standart po povysheniyu kachestva okazaniya perinatalnoy pomoshi v rodovspomogatelnykh uchrejdeniyakh sistemy zdravooxraneniya Respubliki Uzbekistan. Tashkent, 2015. 136s.
6. Romodanov A.P., Mosiychuk N.M., – Neyroquirurgiya: Uchebnik posobie. Kiev -1990.S.105.
7. A.N.Konovalov Rukovodstvo po cherepno-mozgovogo travmy . Moskva T. 1998. S. 544. T. 2 2001. S. 670.
8. Lebedev V.V. Krylov V.V. Neotlojnoy neyroquirurgiya Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva., Meditsina, - 2000. S.
- 9 . Ugryumov V.M. XirurgiyassNS. T.1, T.2 . 1969. (v bibl.).
10. Romodanov A.P., Operatsii na golovnom mozge. Atlas.M.1986
11. E.I.Gusev. Nevrologiya i neyroquirurgiya Uchebnik. Moskva. 2000. S..656.
12. Nevrologicheskaya xirurgiya (angl.) .
13. N. E. Poliщuk, N. A. Korj, V. YA. Fiщenko. Povrejdennya pozvonochnika i spinnogo mozga. Kiev: 2001.
14. A.V Triumov. Topicheskaya diagnostika zabolevaniy nervnoy sistemy. Kratkoе rukovodstvo. Leningrad. 1959.
15. Atlas operatsii (angl.)
16. Atlas dostupov (angl.)
17. V.M.Astapov. Nervnaya sistema cheloveka. Uchebnoe posobie. 2004.

S.80

18. James L. Hiatt., Head and Neck anatomy USA. 1993
19. K.Sammer, J. Lavigne Brunnstron's movement therapy in hemiplegia 1992
20. J.R. Little, Reoperative neurosurgery, 1992
21. A. Guberman, Clinical neurology, London, 1993
22. L.Jennes, Atlas of the human brain, Philadelphia, USA 1995
23. Konovalov A.N., Xirurgicheskoe lechenie arterialnyx anevrizm, M.1993.
24. YUmashev A.P., Osteoxondrozы pozvonochnika, M. 1984.
25. Voronov N.D. AnatomiyassNS. Uchebnoe posobie. M. 2005. S.83.
26. Samatokin.V.G.. Opuxoli gipofiza i xiazmo-sellyarnoy oblasti. M. 1985.
27. Romodanov A.P., Rudyak K.E. –Opuxoli golovnogo i spinnogo mozga Kiev- 1980 – 995 s.
28. Grigorovich K.A., Xirurgicheskoe lechenie povrejdeniy nervov, M. 1981.
29. Verezhagina G.A., Kompyuterno-tomograficheskaya diagnostika, 1973.
30. Xirurgiya pozvonochnika, M. 1982 // Lutsik A.A., Kryuchkov V.V.
31. Mirsadыков A.E., Bolalarda bosh miyaning yopiq jaroxati,1997.
32. Spinalnaya xirurgiya (angl.) .
33. Neyroxirurgiya (angl.)
34. Arendt A.A. i dr. Osnovy neyroxirurgii detskogo vozrasta, 1968.
35. Mikroneyroxirurgiya (angl.)
36. Arutyunov A.I. Rukovodstvo po neyrotravmatologii., ch.1, 1978; ch.2, 1979

YAngi chop etilgan qo'shimcha adabiyotlar

37. Tigliev G.S., Olyushin V.E., // Внутричерепные менигиомы. S.Peterburg 2001.
38. T.A. Axadov // Magnitno-rezonansnaya tomografiya golovnogo mozga pri opuxolyax. Moskva 2003.
39. Intraoperative MRI Developments // North America 2005.
40. V.A. Xachatryan // Gidrotsefaliya pri opuxolyax golovnogo i spinnogo mozga S. Peterburg 2008.
41. L. Lixterman // Nevrologiya cherepno – mozgovoy travmy Moskva 2009.
42. Mark Sindou, // Practical Handbook of Neurosurgery N.Y. USA 2009
43. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma I- tom. Moskva 2013.
44. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma II- tom. Moskva 2013.

Internet saytlari

1. <http://www.neuro.uz>;
2. <http://www.mednovosti.ru>
3. <http://www.neuro-habassah.ru>;

4. <http://ru.wikipedia.org>;
5. <http://neuronsk.ru>
6. <http://www.neuroserver.ru>
7. <http://www.neurosurg.ru>

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxiturgiya kafedrasi “Umumiy neyroxiturgiya” fanidan magistratura yo’nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

“UMUMIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasи “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagи “Uzluksiz ta’lim tizimini standartlari”ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida”gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – “Davolash ishi” bakalavriat ta’lim yo’nalishi negizidagi 5A510114- Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida “500000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot”, Ta’lim sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na’munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. “Umumiy neyroxiturgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxiturgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxiturgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lisch.

Magistratura talabalari uchun “Umumiy neyroxiturgiya” fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

vertebrologiya bo'lim mudiri:

Abduxalikov O.K.

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

**Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasi "Umumiyl
neyroxirurgiya" fanidan magistratura yo'nalishi bo'yicha ishchi o'quv
dasturiga**

TAQRIZ

"UMUMIY NEYROXIRURGIYA" fani O'zbekiston Sog'liqni saqlash va Oliy, O'rta maxsus ta'lif Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko'rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o'quv rejasи "O'zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O'rta maxsus ta'lif, Halq ta'lif Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagи "Uzluksiz ta'lif tizimini standartlari"ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida"gi 123, 112, 163 - sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 - "Davolash ishi" bakalavriat ta'lif yo'nalishi negizidagi 5A510114- Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida "500000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot", Ta'lif sohasida "510000 - Sog'liqni saqlash" yo'nalishi bo'yicha tavsiya etgan na'munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. "Umumiyl neyroxirurgiya" fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun "Umumiyl neyroxirurgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

**T.F.N., ADTI "Travmatologiya, ortopediya va
neyroxirurgiya " kafedrasi dotsenti:**

Tuxtaev J.T.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
Travmatologiya, ortopediya va neyroxiturgiya kafedrasи**

**"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof.**
"__" _____ 2021 yil

XUSUSIY NEYROXIRURGIYA

**FANINING
ISHCHI DASTURI**

**I – kurslar uchun
(1-2 semestr)**

Bilim sohasi: 900 000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lif sohasi: 910 000 – Sog'liqni saqlash

Mutaxassislik: 7091021 – Neyroxirurgiya

4

Umumiy soat - 251 soat

SHu jumladan:

Amaliy mashg'ulot - 160 soat

Mustaqil ish - 91 soat

Andijon – 2021

Fanning ishchi o'quv dasturi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligining DTS – 2015 yil, o'quv dasturi 2017 – yil, malaka talablari va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Fanning ishchi o'quv dasturi Davolash fakulteti kengashining 2021 – yil "___" _____ dagi №____ sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Kengash raisi:

B.Y.Mamatov

Tuzuvchilar:

Xudayberdiev K.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedra mudiri, professor,t.f.d.

Mirzayuldashev N.Y. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Isakov B.M. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi assistenti.

Taqrizchilar:

Abduxalikov O.K. –t.f.d., ADTI klinikasi vertebrologiya bo'limi mudiri.

Tuxtaev J.T. – t.f.n., ADTI "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Fanning ishchi o'quv dasturi Andijon Davlat Tibbiyot instituti Markaziy uslubiy kenashining 2021 – yil "___" _____ dagi ___- son qarori bilan tasdiqlandi.

Kafedra mudiri,professor

K.T.Xudayberdiev

Kelishildi:

Magistratura bo'limi boshlig'i:

B.Q.Tursunov

Kirish

Xususiy neyroxiturgiya fani zamonaviy tibbiyotda alovida o'rinni egallaydi. Yo'l-transport xodisalarini ko'payishi, MNS va PNS patologiyasining tashxisi ancha murakkab bo'lganligi, bemorlarni shoshilinch yordamga va kerakli davoga extiyoji bo'lganligi sababli, yuqori darajadagi ilmga va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassis – magistrlarga talab paydo bo'lgan.

Magistr-neyroxiturg yuqori darajadagi mutaxassis bo'lib, ular davo – profilaktik ishlarni, administrativ boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy va tashkilot-metodik ishlarni bajara olishi kerak. Neyroxiturgiya fanining o'qitishdan maqsad bemorlarga to'g'ri tashxis qo'ya oladigan, davolaydigan, kasallikni oldini oladigan, uning asoratlarini davolay oladigan va zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan zamon talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Zamonaviy neyroxiturgiya markaziy va periferik nerv tizimi turli patologik holatlarida erta tashxis qo'yish, rejali davo davo chora tadbirlari va tezkor yordam ko'rsatish hisoblanadi.

Ushbu taqdim etilayotgan dastur neyroxiturgiyaning zamonaviy masalali asosida tuzilgan bo'lib, bunda o'quv jarayonida qo'llanilayotgan yangi uslub va texnologiyalari to'laligicha hisobga olinadi.

Fanning maqsad va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga differensial tashhis quya oladigan, kompleks davolash usullarini qulay oladigan, uning asoratlarini baholay oladigan va turli vaziyatlardan xulosa chiqarib, to'g'ri xirurgik davolash taktikasini tanlay oladigan hamda zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Fanning vazifalari:

- nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish;
- bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish;
- adekvat xirurgik davolashni o'rgatish;

- yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish;
- neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish;
- neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish;
- keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirish.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

"Xususiy neyroxirurgiya" mutaxassisligi bo'yicha talaba:

- xususiy neyroxirurgiyani ilmiy asoslari;
- neyroxirurgik kasalliklarining nozologik shakllari va ularning belgilanishi;
- bosh miya jarohati va jarohat asoratlarni klinik kechishi, tashxislash va davolash usullari;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida klinik kechishi, erta tashxis qo'yish, tezkor yordam ko'rsatish va davolash usullari;
- bosh va orqa miya o'smalarini klinik kechishi, erta tashxis qo'yish va xirurgik davolash usullari;
- bosh va orqa miya, ularning pardalari yallig'lanish jarayonlarini klinik kechishi, tashxislash va davolash usullari;
- o'smalar, jarohatlar, bosh va orqa miya tug'ma nuqsonlari (kraniosinostoz, gidrotsefaliya va miya churralari) klinik kechishi, tashxisi va ularni davolash usullari;
- umurtqa pog'onasi osteoxondrozining klinik kechishi, tashxislash usullari va ularni davolash;
- neyroanesteziologiya, neyroreanimatsiya va MNT va PNT kasalliklarida tezkor yordam ko'rsatish;
- MNT va PNTning qon tomir kasalliklari
- neyroxirurgik kasalliklar natijasida nogironlik guruhini aniqlash va sabablarini bilish, ishga layoqatligini aniqlash;
- turli xil neyroxirurgik bemorlarni dispanserizatsiyasi uslubini qo'llash;
- bemorlarni rehabilitatsiyasi usullari **haqida tasavvurga ega bo'lishi;**
- kasalliklarni turli nozologiyalar bo'yicha zamonaviy nevrologik tekshirish usullarini;

- ochiq bosh miya jarohatida birlamchi xirurgik ishlov berishni;
- qon ketishining to'xtatish usullarini;
- bolalarda botib singan bosh suyakni olib tashlash yoki ko'tarishni;
- bosh miya qorinchalari punksiyasini;
- chaqaloqlardagi kefalogematomani aspiratsiyasini;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilishni bilishi va ulardan foydalana olishi;
- mahalliy anestetik blokadalar texnikasini o'zlashtirish;
- reanimatsion chora - tadbirlarni amalga oshirish;
- Monro sistemasini o'rнnata olish;
- kefalagematomani aspiratsiya qilish;
- bosh suyak rezeksion trepanatsiyasini bajarish texnikasi;
- botib singan bosh suyakni ko'tarish yoki olib tashlash;
- osteomani olib tashlash;
- bosh miya qorinchalarini punksiya qilish;
- suyak-plastik trepanatsiyasini qilish;
- angiografiya qilish;
- epidurografiya qilish;
- diskografiya qilish;
- gematomaga shubha bo'lganda qidiruv (trefinatsion) teshik qo'yish;
- Arendt bo'yicha o'zoq muddatli drenaj qo'yish;
- bosh suyak osteomielitida operatsiya qilish;
- umurtqa pog'onasi osteomielitida operatsiya qilish;
- mielografiya qilish texnikasini bilish va ma'lumotlarni tahlil qilish;
- V juft nervning I,II,III shoxlarini alkogolizatsiya qilish;
- suyak defektini gomosuyak, titan plastinkasi yoki protakril bilan plastika qilish;
- orqa miya o'smasini olib tashlash;
- abscessni punksiya qilish, drenajlash yoki total olib tashlash;
- kistani shuntlash;
- exinokokk yokissistatserklarda jarrohlik amaliyoti usullaridan foydalanish;
- bolalarsserbral falajligi (BSF) da stereotaksik operatsiya qilish;
- karotid-kavernoz birlashma (KKB)da, anevrizmada va arterio-venoz malformatsiya (AVM)larda embolizatsiya va ballonizatsiya qilish;
- lyaminektomiya, gemilaminektomiya va interlaminektomiya qilish;

- nervlarni nevroliz va reviziya qilish;
- kraniosinostozda turli kraniotomiya usullarini qilish;
- miya churralarini olish va churra devori plastikasi;
- orqa miya tug’ma churralarini olish va churra devori plastikasi;
- III qorincha tubini endoskopik fenestratsiya qilish;
- bosh miya o’smalarini olish ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak.

Magistratura ixtisosligiga qo’yiladigan muayyan talablar kadrlar buyurtmachilarining talablari va ushbu mutaxassislik bo’yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari hisobga olingan holda oliy ta’lim muassasasi tomonidan belgilanadi.

Fanning o’quv rejadagi boshqa fanlar bilan o’zaro bog’liqligi va uslubiy jihatdan uzviyliги

“Xususiy neyroxirurgiya” mutaxassisligi fani Sog’liqni Saqlash tizimining zamon talablariga javob beruvchi tibbiy yordam ko’lamini oshirishning asosi hisoblanadi. Dasturni amalga oshirish o’quv rejasida rejalashtirilgan tibbiyot falsafasi, patologik anatomiya, patologik fiziologiya, klinik farmakologiya, pediatriya, nevrologiya, psixiatriya, gematologiya, onkologiya, travmatologiya, immunologiya, laboratoriya amaliyoti, endokrinologiya, pedagogik texnologiya va pedagogik maxorat, axborot texnologiyalari, tibbiy texnikani ekspluatatsiya qilish fanlaridan etarli bilimi va ko’nikmalariga ega bo’lishlikni talab etadi.

Fanning ilm-fan, ishlab chiqarish va sog’liqni saqlashdagi o’rni

Mamlakatimizda fan-texnika taraqqiyotiga keng yo’l ochilib, tibbiyot ham uzlusiz takomillashtirilayotgan, innovatsion texnologiyalarni amaliyotga jalb etishga qulay imkoniyat yaratilgani neyroxirurgiya fani rivojlanishini yangi bosqichiga olib chiqish imkonini bermoqda. Keyingi yillarda butun dunyo ilmiy tadqiqot muassasalari olimlari tomonidan yaratilgan molekulyar – genetik tashxis usullari, miniinvaziv neyroxirurgiya tibbiyotning dolzarb muammolarini echishda o’z samaralarini bermoqda. Ayni paytda olimlar va amaliyotchilar tomonidan markaziy nerv tizimi o’smalarini yangi genetik usullar texnologiyalari yorlamida o’sma markerlari bosh va orqa miya orttirilgan va to’g’ma nuqsonlarida rekonstruktiv amaliyotlar bo’yicha izlanishlar olib borilmoqda. Ilm-fanning ushbu yo’nalishdagi ixtiro va yutuqlari yanada takomillashmoqda, bu esa bemorlarga o’z vaqtida tashxis qo’yish va kasallikning oldini olishda juda katta yordam bemoqda.

Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

"Xususiy neyroxirurgiya" magistratura talabalari mutaxassislik fanlarini o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim axamiyatga egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, kompyuter dasturlari, elektron materiallaridan foydalaniladi. SHu bilan birgalikda internet tarmog'idan foydalanish xam ko'zda tutiladi. Amaliy mashg'ulotlarga mos ravishdagi ilg'or pedagogik texnologiyalar qo'llaniladi. Masalan: fanning umumiy va xususiy bo'limlariga tegishli mavzularida o'tkaziladigan aqliy hujum, qora cuti, o'rgimchak ini, guruhli fikrlash va boshka pedagogik texnologiyalarni qo'llash nazarda tutiladi.

Darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan bloklari va ma'ruzalarini o'rganish; tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini ishlash; avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash; maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar bo'limlar yoki mavzulari ustida ishlash; yangi texnikalarini, apparatlarini, jarayonlar va texnologiyalarni o'rganish; magistratura talabasining ilmiy tekshirish ishlarini (MTITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish; faol o'qitish uslublari yoritilgan adabiyotlardan foydalanish; Internet tarmog'idagi axborotlardan faol foydalangan holda seminar mashg'ulotlari buyicha referatlari, jadvallar, test savollari, krassvordlar va vaziyatli masalalarni quyida keltirilgan mavzular buyicha bajarish. Magistratura talabasi amaliy mashg'ulotlarda, internet saytlar yordamida hozirgi zamon talablariga mos nazariy bilimlari o'zlashtirilib chuqurlashtiriladi, test va masalalar echiladi. Amaliy mashg'ulotlarda echiladigan test va masalalar quyidagi prinsiplarga asosan tanlanadi: tipik test va masalalarni echishga malaka hosil qildiruvchi, fanning mohiyatini anglatuvchi va mavzular orasidagi bog'liqlikni ifodalovchi ma'lum miqdordagi test va masalalar tanlanadi

Asosiy qism: Fanga kirish

Asosiy qismda fanning mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar, nazariy va amaliy misollar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida etkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo'yiladigan talab mavzularning dolzarbligi, ularning tibbiyot sohasidagi ish beruvchilar talablari va sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo'layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o'zgarishlar, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so'ngti yutuqlari e'tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Fanning nazariy (seminar) mashg'ulotlari mazmuni

Xususiy neyroxiturgiya Bosh suyak va miya jaroxati

Bosh suyak va miya jarohatining yangi tasnifi. Bosh suyak va miya jarohati gradatsiyasi: xush holati, muhim xayotiy funksiyalar, miyaning umumiy belgilari. Jarohatning og'irlik holatini aniqlash (Glazgo va Burdenko tekshirish usullari) gradatsiyasi.

Bosh suyak va miyani yopiq jarohati. Klinik turlari, miya chayqalishi, lati va bosilish – ezilishni klinik kechinmalari. Gematoma va suyak sinishi turlari. Subdural, epidural, qorinchalar, miya ichidagi gematomalar va subaraxnoidal qon quyilish xolatlarini klinik kechinmalari. Freza teshigi, dekompressiv va suyak-plastik trepanatsiyasiga kunikma va texnikasi. Bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasiga ko'rsatma. Suyakni botib sinishida jarroxlilik usul texnikasi. Gematomalarni miniinvaziv usulda davolash.

Bosh suyak va miyaning ochiq jarohati. Tasnifi. Jarohat kasalligining davri. O'tli va o'tsiz yaralarni birlamchi ishlovi. Nazal likvoreya. Konservativ va operativ davo. Bosh suyak va miya jarohatining asoratlari va jarohatdan so'ngi kechinmalari. Jarohat olgan bemorlarda o'tkaziladigan reabilitatsiya. Miya siljishi va siqilishining klinik kechinmalari va tezkor yordam ko'rsatish.

Diffuz aksonal jarohat (DAP). DAP tushunchasi, patomorfologiyasi, klinikasi, tashxisi va davosi. Boshni uzoq vaqt bosilishi (DSG). DSG tushunchasi, darajasi, klinik tekshirish va davolash.

Bolalarda bosh suyak va miya jarohati. Suyakni botib sinishi, klinik kechinmalari va uni olib tashlash usullari. Bolani tug'ilish davridagi bosh suyak va miya jarohati. Asoratlar. Reabilitatsiya.

Bosh miya o'smalari

Supratentorial miya o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi. Miya parda – qon tomir o'smalarining tashxisi, klinikasi va jarrohlilik yuli bilan davolash usullari. Oldingi, o'rta va orqa parasagital hidlov chuqurchasi, turk egar dumbog'i, asosiy bosh suyaq qanoti va miyacha tomida joylashgan araxnoidendotelioma (meningioma). Bosh miya yarim sharlaridagi

araxnoidendotelioma, angioretikulemalar va neyroektodermal o'smalar tashxisi, klinikasi va jarrohlik yo'li bilan davolash usullari. YOn qorinchalar, III va IV qorinchalar o'smalari. O'rta miya, gipofiz va epifiz bezlarining o'smalari.

Subtentorial o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi. Miyachaning konveksital yuzasi, chakka suyakning piramidasi, varoliev kuprigidagi yonssisterna, miyacha tomi, blyumbax pastligi, bosh suyakning katta ensa teshigi va uzunchoq miyadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davosi. Bosh suyak orqa chuqurchasi parda-qon tomir o'smalarining tashxisi, klinik kechinmasi va jarroxlik yuli bilan davolash usullari. Neyroektodermal o'smalar (medulloblastoma, ependimoma, astrotsitoma va boshqalar), IV qorincha, kuprik - miyacha burchagi va miyachadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davolash usullari.

Bolalar miya o'smalarining o'ziga xos klinik kechinmalari. Kompleks davo – jarrohlik yo'llari, nur va ximioterapiya yordami davolash. Bemorlar reabilitatsiyasi.

Orqa miya o'smalarini topanatomik va gistologik tasnifi:

Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar. Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari.

Miya abssessi

Yondosh (kontakt), metastatik va travmatik abssesslar. Boshlang'ich davr, klinik kechinma va anik kechinmalar davri. Abssessni 3 turi: tipik, o'tkir va surunkali (psevdotumoroz). Konservativ va jarrohlik yo'li bilan davolash. Operativ turlari: kapsula bilan to'la olib tashlash va punksiya. Reabilitatsiya.

Kistozli va chandikli araxnoiditlar

Etiologiya. Supratentorial (konveksital va bazal-optiko-xiazmal) va okklyuzion subtentorial araxnoiditlar. Jarrohlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Simptomatik epilepsiya

Epilepsiylar xaqida tushuncha. Klinik kechinmalari. Operatsiyalarga ko'rsatgich. Operatsiya turlari: bosh suyak trepanatsiyasi va Epilepsiya tashxisi. Travmatik, shamollash va boshqa turdag'i meningoensefaloliz, miya kobig'ini subpial aspiratsiyasi, miya bo'lakchalari reaksiyasi, parda-miya chandiqlarni kesib tashlash, kistalarni olib tashlash, bosh suyak parchalari va yot moddalarni olib tashlash. Stereotaksis operatsiya. Reabilitatsiya.

Exinokokkoz vassistetserkoz

Etiologiya. Klinik kechinmasi. Jarroxlik yo'li bilan davolash.

Reabilitatsiya.

Ekstrapiramida tizimi patologiyasi

Miya qobiq osti tugunchalari va ularni o'tkazuvchi yullari topografiyasi. Parkinsonizm, giperkinez, xoreya, xoreoatetoz, torsion distoniya, gemiballizm tushunchasi va klinik kechinmalari. Stereotaksik operatsiyalarga ko'rsatmalar va monelik, texnikasi. Qobiq osti tugunchalar destruksiyasi: spirt yordamida elektrokoagulyasiya, mexanik, ultrotovush va krioxirurgik usullar. Reabilitatsiya.

Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxati

Umurtqa pog'onaning anatomiyasi va xar bir qismni o'ziga xos xususiyati. Miya anatomiyasi va o'ziga xos qon bilan ta'minlanishi. Orqa miya patologiyasi: 1) ildizli sindrom; 2) orqa miyani yarim jaroxati (Broun-Sekar sindromi); 3) orqa miyani ko'ndalang to'la jaroxati. Orqa miyani funksional jaroxati. Orqa miyani bo'yin, ko'krak, bel qismlarining jarohati. Ochiq, yopiq, teshikli va teshiksiz jaroxatlari.

Umurtqa jarohati. umurtqalar lati, distorziyasi, chiqishi, kompression sinish, bo'lakli sinishi, umurtqa tanasini ko'ndalang buyicha «X» turda va «portlash» usulida sinishi. Umurtqa diskini, orqa yarim yoy va ortki o'simtasini sinishi.

Orqa miya jarohati. Orqa miya chayqalishi, lati va bosilishi, majag'lanishi. Orqa miya karaxtligi (shoki). Orqa miyani anatomik buzilishi. Diffuz aksonal jarohat. Orqa miya jarohati ichki organlaridagi o'zgarishlar. Orqa miya jarohatini konservativ va jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Orqa miyani bosilishi, sabablari, davolashni umumiy prinsiplari. Bosilishning sabablari: chiqish, kompression sinish, parchalanib sinish va boshqalar. Gematomieliya, gidroma va epidural gematomalarni klinik kechinmalari. Tashxis. Davolash usullari. Operatsiya usullari, texnikasi. Umurtqa pog'onasini jarohatida stabilizatsiya usullari: ortki o'simtalaro stabilizatsiya usuli, umurtqalararo yoyi stabilizatsiyasi, spondilolistez, interpedikulyar mustahkamlash, Keydj yordamida mustaxkamlash, endospastik jarroxlik yo'llari. Ertangi va kechki asoratlarni davolash. CHanoq organlarni buzilishi va uni davolash usullari. Reabilitatsiya, protezlar.

Umurtqa pog'ona osteoxondrozi

Umurtqa pog'onasini osteoxondrozi xaqida tushuncha. Umurtqa pog'onasining biomexanikasi va osteoxondrozdagi o'zgarishlar. Osteoxondroz etiologiyasi (involyutiv, travmatik, infektion mushakli, tug'ma,

endokrin teoriyalari).

Osteoxondrozni kelib chiqish sabablari. Osteoxondrozni klinik kechinmasidagi 4 davr: I, II, III, IV davrlarda bo'yin, ko'krak, bel-dumfaza osteoxondrozining klinik kechinmalari va jarroxlik yo'li bilan davolash usullari. Konservativ terapiya.

Umurtqa va orqa miya o'smalar.

Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar. Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari

Bosh miya qon tomirlar patologiyasi

Miyaga spontan qon quyilish. Bosh miya yarimsharlariga, miyachaga va uzunchoq miyaga to'la yoki qisman qon quyilishning o'ziga xos belgilari. Jarroxlik yuli bilan davolash ko'rsatgichlar va qarshiliklar. Operatsiya usullari. Bemorlar reabilitatsiyasi.

Miya magistral qon tomirlari stenozi va trombozi. Umumiyligi, ichki uyqu arteriya, oldingi va o'rta miya arteriya, asosiy arteriya va umurtqa arteriyalarining okklyuziyasi, ularni klinik kechinmalari, jarroxlik yo'li bilan davolashdagi ko'rsatmalar. Palliativ operatsiyalar – uyqu va umurtqa arteriyalarida o'tkaziladigan periarterial simpatektomiya, yuqori bo'yin va yulduzsimon tugunlarni olib tashlash. Radikal operatsiyalar – trombinektomiya, o'zgargan qon tomirlarni olib tashlash va transplantant yoki anastamoz qo'yish. Umurtqa arteriya okklyuziyasini jarroxlik yo'li bilan davolash. Narvonsimon mushak sindromi, sklenotomiya. Umurtqa arteriya trombozi, trombinektomiya. Umrov osti va umurtqa arteriyasini bir qismini rezeksiya qilish. Palliativ operatsiyalar: periarterial desimpatizatsiya, stelektomiya.

Miya qon tomirlar anevrizmasi - patomorfologik kelib chiqishi va topanatomik tasnifi. Anevrizmaning paralitik va gemarragik turlari. Uyqu arteriyasi anevrizmasi: infra- va supraklinoid qismining anevrizmasi, orqa birlashtiruvchi arterianing anevrizmasi, bifurkatsiya qismining anevrizmasi, oldingi miya va oldingi birlashtiruvchi arteriyalarining anevrizmasi, o'rta miya arteriyasi anevrizmalarining klinik kechinmalari. Vertebro-bazillyar arteriya tuzilma anevrizmasining klinik kechishi. Anevrizmalarni jarroxlik yo'li davolash – ekstra- va intrakranial usullari, ularga ko'rsatma va texnikasi. Ichki uyqu arterianing intrakranial qismidagi anevrizmalarni jarroxlik yo'li bilan davolash. Ballonizatsiya usullari.

Arterio-venoz anevrizma turlari, klinik kechinmasi, jarroxlik yo'li bilan davolash. Operatsiyadan so'ngi davrini kechishi va reabilitatsiyasi.

Karotid-kavernoz birlashma klinik kechinmasi. Konservativ va operativ davolash usullari. Umumiyligi uyqu arteriyasini vaqtinchalik kesish. Operatsiyaga tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari. Bruns operatsiyasi. Intrakranial usulda ichki uyqu arteriyasi va ko'z arteriyasining asosiga klips qo'yish. Intrakranial usulda uyqu arteriyasining tursimon sinusdagi qismini va buyin qismini boylash usuli.

PNS va uch shoxli nerv patologiyasi, ularni davolash usullari.

PNS tasnifi va xirurgik davosi. Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiyligi prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar. Og'riq jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzilmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yuqori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish.

Nevalgiyani essensial va simptomatik turlari. Klinik kechinmalari. Uchlamchi nervini I lamchi tarmog'ini ko'z olmasi ustki teshigi orqali, II tormoqni – ko'z olmasi osti teshigi orqali alkogolizatsiya. V nervga chakka bo'lak orqali va ensa bo'lak orqali borish va gidrotermik, destruksiya, ildiz dekompressiyasi, bulbar traktomiya usullarini qo'llash. Konservativ davo. Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mehnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiy ekspertiza: nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobil yotlik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.

Markaziy nerv sistemasini nuqsonlarini jarroxlik yo'lli bilan davolash

Gidrotsefaliya. Etiologiya va tasnifi. Ochiq va yopiq hidrotsefaliyalarni klinik kechinmalari. Palliativ operatsiyalar: lyumbal punksiya, VP, dekompressiv trepanatsiya. Radikal operatsiyalar: o'smalarni olib tashlash, chandiqlarni qirqish. Universal operatsiya – VPS, VAS. Gipersekretor hidrotsefaliyadagi operatsiyalar: qorinchalardagi qon tomir chigalini olib tashlash, uyqu arteriyasini bog'lash, yulduzsimon tugunchada simpatektomiya. Okklyuzion hidrotsefaliyadagi porencefaliya, qadoq tanasini kesish yoki teshish, Anton-Braman I va II. III qorincha tubi fenestratsiyasi, IV qorincha perforatsiyasi. Stukkey, Emdin, Dendi operatsiyalari. Miyacha tomi fenestratsiyasi, bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasi va miyacha chuvalchangini kesish, VSS, Majandi teshigidagi chandiqni kesish, Monroe teshigini perforatsiyasi.

Kraniosinostoz. Etiologiya va patogenezi. Tasnifi. Klinika va tashxis. Konservativ va xirurgik davo. Lane, Vanke, King, Bauer operatsiyalari. Ikki tomonlama kraniotomiya (Arendt, Kozlyrev).

Bosh miya churralari tasnif, klinik kechinma, tashxis. Meningotsele,

ensefalotsistotsele, encephalocele occulta va sepramatum. Ekstra va intrakranial operatsiyalar texnikasi va ko'rsatkichi.

Orqa miya churralari. Tasnif. Spina bifida occulta, complicata, anterior. Orqa miya churralari olib tashlash va plastikasi.

Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mexnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiyot ekspertiza.

Nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobiliyatllilik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.

Neyroxiturgiyada anesteziologiya va reanimatologiya

Maxalliy anesteziya, novokain blokada, umumi og'riqsizlantirish, epidural anesteziya va ularni asorati bilan kurash. Reanimatsiya usullari. Sun'iy nafas, yurak massaji, defibrillyasiya, traxeostomiya, mikrotraxeostomiya, qon quyish va ularni asoratlarini davolash, gomeostaz korreksiysi, gipervolemiya.

Taqvimiy reja:

Nº	Mavzular	Soatlar
<i>Bosh suyak va miya jaroxati</i>		
1	Bosh suyak va miya jarohatining yangi tasnifi.	4
2	Bosh suyak va miya jarohati gradatsiyasi: xush holati, muhim xayotiy funksiyalar, miyaning umumiylar belgilari.	4
3	Jarohatning og'irlilik holatini aniqlash (Glazgo va Burdenko tekshirish usullari) gradatsiyasi.	4
4	Bosh suyak va miyani yopiq jarohati.	4
5	Bosh suyak va miyani yopiq jarohatini klinik turlari, miya chayqalishi, lati va bosilish – ezilishni klinik kechinmalari.	4
6	Gematoma va suyak sinishi turlari.	4
7	Subdural, epidural, qorinchalar, miya ichidagi gematomalar va subaraxnoidal qon quyilish xolatlarini klinik kechinmalari.	4
8	Freza teshigi, dekompressiv va suyak-plastik trepanatsiyasiga kunikma va texnikasi.	4
9	Bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasiga ko'rsatma.	4
1	Suyakni botib sinishida jarroxlik usul texnikasi.	4
0		
1	Gematomalarni miniinvaziv usulda davolash.	4
1		

1 2	Bosh suyak va miyaning ochiq jarohati tasnifi.	4
1 3	Jarohat kasalligining davri. O'tli va o'tsiz yaralarni birlamchi ishlovi. Nazal likvoreya. Konservativ va operativ davo.	4
1 4	Bosh suyak va miya jarohatining asoratlari va jarohatdan so'ngi kechinmalari. Jarohat olgan bemorlarda o'tkaziladigan reabilitatsiya.	4
1 5	Miya siljishi va siqilishining klinik kechinmalari va tezkor yordam ko'rsatish.	4
1 6	Boshni uzoq vaqt bosilishi (DSG). DSG tushunchasi, darajasi, klinik tekshirish va davolash.	4
1 7	Diffuz aksonal jarohat (DAP). DAP tushunchasi, patomorfologiyasi, klinikasi, tashxisi va davosi.	4
1 8	Bolalarda bosh suyak va miya jarohati.	4
1 9	Suyakni botib sinishi, klinik kechinmalari va uni olib tashlash usullari.	4
2 0	Bolani tug'ilish davridagi bosh suyak va miya jarohati. Asoratlar. Reabilitatsiya.	4
Jami:		80
II – semestr		
Bosh miya o'smalari		
1	Supratentorial miya o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi.	4
2	Miya parda – qon tomir o'smalarining tashxisi, klinikasi va jarrohlik yuli bilan davolash usullari.	4
3	Oldingi, o'rta va orqa parasagital hidlov chuqurchasi, turk egar dumbog'i, asosiy bosh suyaq qanoti va miyacha tomida joylashgan araxnoidendotelioma (meningioma).	4
4	Bosh miya yarim sharlaridagi araxnoidendotelioma, angioretikulemlar va neyroektodermal o'smalar tashxisi, klinikasi va jarrohlik yo'li bilan davolash usullari.	4
5	Yon qorinchalar, III va IV qorinchalar o'smalari. O'rta miya, gipofiz va epifiz bezlarining o'smalari.	4
6	Subtentorial o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi.	4
7	Miyachaning konveksital yuzasi, chakka suyakning	4

	piramidasini, varoliev kuprigidagi yonssisterna, miyacha tomi, blyumbax pastligi, bosh suyakning katta ensa teshigi va uzunchoq miyadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davosi.	
8	Bosh suyak orqa chuqurchasi pardal-qon tomir o'smalarining tashxisi, klinik kechinmasi va jarrohlik yuli bilan davolash usullari.	4
9	Neyroektodermal o'smalar (medulloblastoma, ependimoma, astrotsitoma va boshqalar), IV qorincha, kuprik - miyacha burchagi va miyachadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davolash usullari.	4
10	Bolalar miya o'smalarining o'ziga xos klinik kechinmalari. Kompleks davo – jarrohlik yo'llari, nur va ximioterapiya yordami davolash. Bemorlar reabilitatsiyasi.	4
Orqa miya o'smalarini topanatomik va gistologik tasnifi:		
11	Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar.	4
12	Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari.	4
Miya abssessi		
13	Yondosh (kontakt), metastatik va travmatik abssesslar. Boshlang'ich davr, klinik kechinma va anik kechinmalar davri.	4
14	Absessni 3 turi: tipik, o'tkir va surunkali (psevdotumoroz). Konservativ va jarrohlik yo'li bilan davolash. Operativ turlari: kapsula bilan to'la olib tashlash va punksiya. Reabilitatsiya.	4
Kistozli va chandikli araxnoiditlar		
15	Kistozli va chandikli araxnoiditlar etiologiyasi.	4
16	Supratentorial (konveksital va bazal-optiko-xiazmal) va okklyuzion subtentorial araxnoiditlar. Jarrohlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.	4
Simptomatik epilepsiya		
17	Epilepsiylar xaqida tushuncha. Klinik kechinmalari.	4
1	Operatsiyalarga ko'rsatgich. Operatsiya turlari: bosh suyak	4

8	trepanatsiyasi va Epilepsiya tashxisi.	
1	Travmatik, shamollahash va boshqa turdag'i meningoensefaloliz, miya k'obig'ini subpial aspiratsiyasi, miya bo'lakchalari reaksiyasi, parda-miya chandiqlarni kesib tashlash, kistalarni olib tashlash, bosh suyak parchalari va yot moddalarni olib tashlash.	4
2	Stereotaksis operatsiya. Reabilitatsiya.	4
0	Jami:	80

Amaliy mashg'uotlarni (rotatsiyalar) tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'uotlar (rotatsiyalar) tartibi

1. Tematik rotatsiya: Neyrotravma.

Rotatsiyaning maqsadi: Bosh suyak va miya jarohatida tashxis qo'yish, ularni davolash usullarini o'zlashtirish va ularga tezkor yordam bera olishi.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorni tekshirish, tashxis qo'yish va operatsiyaga tayerlash;
- birlamchi jarrohlik ishlovn ni qila olish;
- gematomaga shubha bo'lsa tashxis (izlovchi) freza teshigini qo'ya olish;
- suyak plastik yoki rezeksion trepanatsiyani qila olish;
- botiq sinishlarda bosh suyak bo'lagini ko'tarib qo'yish yoki olib tashlash;

2. Tematik rotatsiya: Neyroonkologiya.

Rotatsiyaning maqsadi: Bosh va orqa miya o'smalarini tashxis o'tkazish va uni davolash usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- neyrorentgenologik, elektrofiziologik, neyrooftalmologik, otonevrologik tekshirishlar natijasini interpretatsiya qilish;
- miniinvaziv operatsiyalarni va ventrikulopunksiya amaliyatini o'tkazish;
- kistali o'smalarni endoskopik yo'li bilan olib tashlash;
- o'smalarni xar xil yo'llar bilan olib tashlash;
- nur va ximioterapiya usullarini bilish;

3. Tematik rotatsiya: Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxatidagi jarroxlilik.

Rotatsiyaning maqsadi: Umurtqa pog'onasi va orqa miya patologiyasi erta va zamonaviy tashxis qo'yish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorlarni tekshirish va tashxis qo'yish;
- bemorlarni operatsiyaga tayyorlash;
- umurtqalar jarohatida repozitsiya va reklinatiya o'tkazish;
- orqa miya va umurtqa patologiyasida jarroxlik usullarini qo'llay bilish;

4. Tematik rotatsiya: Endoskopik neuroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Bosh va orqa miya patologiyasida o'tkaziladigan endoskopik usullarni o'zlashtirish.

Magistratura quyidagilarni bajara olishi zarur:

- endoskopik texnikasini bilish va ishlata olish;
- endoskopik asboblarida foydalana bilish;
- miya qorinchalarni endoskopik usulda tekshirish va natijalarini interpretatsiya qilish;
- okklyuzion gidrotsefaliyada III qorincha tubini fenestratsiyasini qila olish;

5. Tematik rotatsiya: Funksional neuroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Stereotaksik operatsiya usullarini o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- parkinsonizm, epilepsiya, mushak torzion distoniya, qiyshiq bo'yin, DSP kasalliklarida o'tkaziladigan stereotaksik operatsiyalar texnikasi va usullarini o'tkazish;
- tibbiy xujjatlarni to'ldirish, tibbiy jaridalarini to'ldish, kasallik tarixini yozish, operatsiya bayonnomasini yozish;

6. Tematik rotatsiya: Endovaskulyar neuroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Miya qon tomirlar patologiyasining tashxisi va davolash usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bosh miya qon tomirlar patologiyasida tashxis o'tkazish;
- AG texnikasini bilish va o'tkazish;
- bosh miya qon tomirlar patologiyasida o'tkaziladigan kateterizatsiya, stendlash va ballonizatsiya usullarini o'tkazish;
- suyak plastik va rezekcion trepanatsiyasini o'tkazish;

7. Tematik rotatsiya: Bolalar neuroxirurgiyasi.

Rotatsyaning maqsadi: Bolalar MNS kasalliklari va nuqsonlarining tashxisi va davolash yo'llarini o'zlashtirish.

Magistrutura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- miya o'smalari tashxisi va uni davolash usullarini o'tkazish;
- bolalardagi bosh suyak va miya jarohatiga tashhis qo'yish va ularga neuroxirurgik yordam berish;

- bola tug'ilayotgan davrda vujudga kelgan bosh suyak va miya jarohat tashxisini qo'yish va ularga yordam berish usullari;
- to'g'ma va orttirilgan gidrotsefaliyalarda shuntlovchi operatsiyalar o'tkazish;
- miya rivojlanish nuqsonlari: kraniosinostoz, bosh va orqa miya churralariga tashxis qo'yish va operatsiya usullarini o'tkazish;

8. Tematik rotatsiya: Periferik nerv sistemasi jarroxligi.

Rotatsyaning maqsadi: Periferik nerv tizisi tashxisi va jarroxlik usullarini o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- PNS patologiya bilan kasallangan bemorlarga tashxis qo'yish;
- birlamchi jarrohlik ishlov berish;
- PNS jarohatida reviziya o'tkazish va tiklash operatsiyalarini qullash;
- elektromiografiya usulini ko'llash;

9. Tematik rotaitsiya: Neyroanesteziologiya va reanimatologiya.

Rotatsyaning maqsadi: Neyroxirurgiyada ko'llaniladigan og'riqsiz-lantirish usullari va intensiv terapiyani tezkor xolatlarida ko'llashni o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- tezkor xolatda VP va rezeksion trepanatsiya qilish;
- maxalliy anesteziya o'tkazish;
- umumi narkoz berish, intubatsiya yo'llarini o'tkazish;
- vagosimpatik va ko'krak suyaklararo blokadasi;
- traxeostomiya va mikrotraxeostomiyani o'rnatish;
- ochiq va yopiq yurak massaji, IVL, yurak punksiyasi, yurak defibrillyasiyasini o'tkazish;
- epidural anesteziyani o'tkazish;
- bemorlarni spinal va travmatik shok (karaxtlik) dan chiqarish usullari;
- tibbiy varaqalar va operatsiya bayonnomalarni yozish;

Magistrlik amaliyotiga bo'lgan talablar

Neyroxirurgik kasallarni poliklinika sharoitida konsultatsiya qilish

Neyroxirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil kuratsiya qilish

Neyroxirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil davolash

Patologoanatomik konferensiyalar, klinik konferensiyalarda bemorlar muxokamasida qatnashish

Turli tekshiruv usullarini interpretatsiya qilish va baxolashni bilish

Tibbiy xujatlarni to'ldirish va olib borish

Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limning kattagina turli hil shakllari mavjud:

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

«Xususiy neyroxirurgiya » fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tibbiyotdagi amaliy masalalarni echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilarini rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali quollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- * komp'yuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konseptlar tayyorlash;
- * Magistr talabasining o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distantion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy ilg'or interfaol usullaridan, pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining prezentsiya (taqdimot), multimedia va elektron-didaktik texnologiyalardan foydalaniladi. Amaliy mashg'ulotlarda aqliy hujum, klaster, blits-so'rov, guruh bilan ishlash, insert, taqdimot, keys stadi kabi usul va texnikalardan keng foydalaniladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirsodikov D.A. Bolalar neyroxirurgiyasi. Darslik Toshkent 2000
2. Xudayberdiev X.X.- Asab kasalliklar jarroxligi, 1999, (o'zbek tilida)
3. Mirsodikov A.M., Mirsodikov D.M. – Bolalarda bosh miya jarohatlari. O'quv qullanmasi Toshkent 1999.
4. Gaydar A.P. Prakticheskaya neyroxirurgiya. S-Peterburg 2002.

Qo'shimcha

5. Irger P.M. Neyroxirurgiya: Uchebnik – M., 1982 .S .426.
6. Romodanov A.P., Mosiychuk N.M., – Neyroxirurgiya: Uchebnik posobie. Kiev -1990.S.105.
7. A.N.Konovalov Rukovodstvo po cherepno-mozgovogo travmy . Moskva T. 1998. S. 544. T. 2 2001. S. 670.
8. Lebedev V.V. Krýlov V.V. Neotlojnoy neyroxirurgiya Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva., Meditsina, - 2000. S.
- 9 . Ugryumov V.M. XirurgiyassNS. T.1, T.2 . 1969. (v bibl.).
10. Romodanov A.P., Operatsii na golovnom mozge. Atlas.M.1986

11. E.I.Gusev. Nevrologiya i neyroquirurgiya Uchebnik. Moskva. 2000. S..656.
12. Nevrologicheskaya xirurgiya (angl.) .
13. N. E. Poliščuk, N. A. Korj, V. YA. Fiščenko. Povrejdeniya pozvonochnika i spinnogo mozga. Kiev: 2001.
14. A.V Triumov. Topicheskaya diagnostika zabolеваний нервной системы. Kratkoе rukovodstvo. Leningrad. 1959.
15. Atlas operatsii (angl.)
16. Atlas dostupov (angl.)
17. V.M.Astapov. Nervnaya sistema cheloveka. Uchebnoe posobie. 2004. S.80
18. James L. Hiatt., Head and Neck anatomy USA. 1993
19. K.Sammer, J. Lavigne Brunnstrom's movement therapy in hemiplegia 1992
20. J.R. Little, Reoperative neurosurgery, 1992
21. A. Guberman, Clinical neurology, London, 1993
22. L.Jennes, Atlas of the human brain, Philadelphia, USA 1995
23. Konovalov A.N., Xirurgicheskoe lechenie arterialnykh anevrizm, M.1993.
24. YUmashev A.P., Osteoondrozы pozvonochnika, M. 1984.
25. Voronov N.D. Anatomiya NS. Uchebnoe posobie. M. 2005. S.83.
26. Samatokin.V.G.. Opuxoli gipofiza i xiazmo-sellyarnoy oblasti. M. 1985.
27. Romodanov A.P., Rudyak K.E. –Opuxoli golovnogo i spinnogo mozga Kiev- 1980 – 995 s.
28. Grigorovich K.A., Xirurgicheskoe lechenie povrejdeniy nervov, M. 1981.
29. Vereshchagina G.A., Kompyuterno-tomograficheskaya diagnostika, 1973.
30. Xirurgiya pozvonochnika, M. 1982 // Lutsik A.A., Kryuchkov V.V.
31. Mirsadықов А.Е., Bolalarda bosh miyaning yopiq jaroxati,1997.
32. Spinalnaya xirurgiya (angl.).
33. Neyroxirurgiya (angl.)
34. Arendt A.A. i dr. Osnovy neyroquirugi detskogo vozrasta, 1968.
35. Mikroneuroquirurgiya (angl.)
36. Arutyunov A.I. Rukovodstvo po neyrotravmatologii., ch.1, 1978; ch.2, 1979

Yangi chop etilgan qo'shimcha adabiyotlar

37. Tigliev G.S., Olyushin V.E., // Vnutricherepnye menigiomy. S.Peterburg 2001.
38. T.A. Axadov // Magnitno-rezonansnaya tomografiya golovnogo

mozga pri opuxolyax. Moskva 2003.

39. Intraoperative MRI Developments // North America 2005.

40. V.A. Xachatryan // Gidrotsefaliya pri opuxolyax golovnogo i spinnogo mozga S. Peterburg 2008.

41. L. Lixterman // Nevrologiya cherepno – mozgovoy travmy Moskva 2009.

42. Mark Sindou, // Practical Handbook of Neurosurgery N.Y. USA 2009

43. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma I- tom.

Moskva 2013.

44. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma II- tom.
Moskva 2013

Internet saytlari

1. [http://www.neuro.uz;](http://www.neuro.uz)
2. <http://www.mednovosti.ru>
3. [http://www.neuro-habassah.ru;](http://www.neuro-habassah.ru)
4. [http://ru.wikipedia.org;](http://ru.wikipedia.org)
5. <http://neuronsk.ru>
6. <http://www.neuroserver.ru>
<http://www.neurosurg.ru>

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи “Xususiy neyroxirurgiya” fanidan magistratura yo’nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

“XUSUSIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli

ko'rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o'quv rejasi "O'zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O'rta maxsus ta'lif, Halq ta'lif Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagi "Uzluksiz ta'lif tizimini standartlari"ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida"gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – "Davolash ishi" bakalavriat ta'lif yo'nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida "500000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot", Ta'lif sohasida "510000 – Sog'liqni saqlash" yo'nalishi bo'yicha tavsiya etgan na'munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. "Xususiy neyroxirurgiya" fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish. Magistratura talabalari uchun "Xususiy neyroxirurgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.D., ADTI klinikasi

vertebrologiya bo'lim mudiri:

Abduxalikov O.K.

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи "Xususiy neyroxirurgiya" fanidan magistratura yo'nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

“XUSUSIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasi “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagi “Uzluksiz ta’lim tizimini standartlari”ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida”gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – “Davolash ishi” bakalavriat ta’lim yo’nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida “500000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot”, Ta’lim sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na’munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo’lib, OTM talablariga muvofiq. “Xususiy neyroxirurgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o’rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o’rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o’rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o’rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o’rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo’lish.

Magistratura talabalari uchun “Xususiy neyroxirurgiya” fanidan ishchi o’quv dasturi talablarga to’la javob beradi.

T.F.N., ADTI “Travmatologiya, ortopediya va

neyroxirurgiya ” kafedrasi dotsenti:

Tuxtaev J.T.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи**

**"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof.**
"___" _____ 2021 yil

UMUMIY NEYROXIRURGIYA

**FANINING
ISHCHI DASTURI**

**II – kurslar uchun
(3-4 semestr)**

Bilim sohasi: 500 000 – Sog'lqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lif sohasi: 510 000 – Sog'lqni saqlash

Mutaxassislik: 5A51011 – Neyroxirurgiya

4

Umumiy soat - 381 soat

SHu jumladan:

Amaliy mashg'ulot - 260 soat

Mustaqil ish - 121 soat

Andijon – 2021

Fanning ishchi o'quv dasturi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligining DTS – 2015 yil, o'quv dasturi 2017 – yil, malaka talablari va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Fanning ishchi o'quv dasturi Davolash fakulteti kengashining 2021 – yil "___" _____ dagi №____ sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Kengash raisi:

B.Y.Mamatov

Tuzuvchilar:

Xudayberdiev K.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedra mudiri, professor,t.f.d.

Mirzayuldashev N.YU. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Isakov B.M. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi assistenti.

Taqrizchilar:

Abduxalikov O.K. –t.f.d., ADTI klinikasi vertebrologiya bo'limi mudiri.

Tuxtaev J.T. – t.f.n., ADTI "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Fanning ishchi o'quv dasturi Andijon Davlat Tibbiyot instituti Markaziy uslubiy kenashining 2021 – yil "___" _____ dagi ___- son qarori bilan tasdiqlandi.

Kafedra mudiri,professor

K.T.Xudayberdiev

Kelishildi:

Magistratura bo'limi boshlig'i:

B.Q.Tursunov

I.O'quv fanning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Neyroxirurgiya fani zamonaviy tibbiyotda aloxida o'rinni egallaydi. Yo'l-transport xodisalarini ko'payishi, MNS va PNS patologiyasining tashxisi ancha murakkab bo'lganligi, bemorlarni shoshilinch yordamga va kerakli davoga extiyoji bo'lganligi sababli, yuqori darajadagi ilmga va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassis – magistrlarga talab paydo bo'lgan.

Magistr-neyroxirurg yuqori darajadagi mutaxassis bo'lib, ular davo – profilaktik ishlarni, administrativ boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy va tashkilot-metodik ishlarni bajara olishi kerak. Neyroxirugiya fanining o'qitishdan maqsad, bemorlarga to'g'ri tashxis qo'ya oladigan, davolaydigan, kasallikni oldini oladigan, uning asoratlarini davolay oladigan, zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan zamon talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Zamonaviy neyroxirurgiya markaziy va periferik nerv tizimi turli patologik holatlarida erta tashxis qo'yish va rejali davo chora tadbirlari va tezkor yordam ko'rsatish hisoblanadi.

Ushbu taqdim etilayotgan dastur neyroxirurgiyaning zamonaviy va dolzARB muammlari asosida tuzilgan bo'lib, bunda o'quv jarayonida qo'llanilayotgan yangi uslub va texnologiyalari to'laligicha hisobga olinadi.

II. O'quv fanning maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Bemorlarga erta va to'g'ri tashhis qo'ya oladigan, kasallikni oldini oladigan, davolaydigan, shoshilinch yordam ko'rsata oladigan hamda kasallik asoratlarini davolay oladigan, zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Fanning vazifalari:

- nerv tizimi patologiyasi etiologiyasi, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish;
- bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llashni va bilimini rivojlantirish;
- adekvat xirurgik davolashni o'rgatish;
- ambulator va statsionar sharoitda kerakli adekvat diagnostik muolajalarni o'tkazishni o'rganish;
- zamonaviy laborator va instrumental tekshiruvlar natijasini interpretatsiya qila olish qobiliyatini rivojlantirish;

- yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordam ko'rsatishni zamonaviy darajada o'rgatish;
- neyroxirurgik bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordam ko'rsatishni o'rgatish;
- neyroxirurgik bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslarni qo'llashdagi bilimlarin o'rgatish;
- eng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni oldini olish davolash, shoshilinch yordam ko'rsatish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirish.

Fan bo'yicha magistratura talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi:

Talaba:

- sog'liqni saqlash sohasida Davlat siyosati va uning amalga oshirilishida barcha boshqaruv organlarining mas'uliyati;
- O'zR tibbiyot sohasining rivojlanish strategiyasi va boshqaruv tuzilmasi (konsepsiya, tamoyillar, asosiy yo'naliishlari);
- sog'liqni saqlash tizimi va ularda olib borilayotgan isloxitlar;
- sog'liqni saqlashni rivojlantirishning asosiy siyosiy tamoyillari, standartlari, istiqbollari;
- umumiy neyroxirurgiyaning ilmiy asoslari;
- neyroxirurgik materiallar va asbob-uskunalar;
- a'zo va tizimlar anatomo-fiziologik xususiyatlari;
- organizm patofiziologiyasi;
- umumiy patologiya asoslari;
- neyroxirurgiya tashxislash bo'limlarining jixozlanishi;
- zamonaviy tashxis texnologiyalarining ishlash prinsipi;
- neyroxirurgik tashxislash muolajalarni o'tkazish jarayoni;
- suyak-plastik trepanatsiyasi va rezeksion trepanatsiyasi;
- bosh suyak dekompressiv trepanatsiyasi;
- bosh suyak orqa chuqurchasi trepanatsiyasi;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida qo'llaniladigan zamonaviy tashxis usullari;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida qo'llaniladigan jarrohlik usullari;
- periferik nervlar tizimi (PNT) zararlanganda qo'llaniladigan jarrohlik amaliyotining umumiy prinsiplari;
- endoskopik va miniinvaziv jarroxlik amaliy usullari;

- endovaskulyar neyroxiturgiya;
- stereotaksik operatsiyalar;
- bosh miya asosidagi jaroxlik amaliyoti;
- neyroxiturgik bemorlarning mehnatga layoqati, nogironlik guruhlarga bo'linishi va kasallik sabablarini aniqlash;
- sud-tibbiy ekspertizasi xaqida (tushuncha);
- markaziy nerv tizimi (MNT) va PNTning turli kasalliklarida dispanserizatsiya usullarini yurita olish;
- tibbiy hujjatlarni to'g'ri yurita olish;
- bemorlarni reabilitatsiya qilishdagi asosiy usul va texnikalarini qo'llay olish **haqida tasavvurga ega bo'lishi;**
- kasalliklarni zamonaviy nevrologik tekshirish usullarini;
- bemorlar kasallik tarixini mukammal so'rab-surishtirishni;
- bemorlarni ob'ektiv tekshirish usullarini;
- kasalliklarning birlamchi va ikkilamchi profilaktikalarini;
- lyumbal punksiya o'tkazishni;
- likvor dinamik sinamalar bajarishni;
- pnevmoensefalografiyasi (PEG), pnevmotsisternografiyasi (PSG), ventrikulografiya (VG) va angiografiya (AG) qilishni;
- epidurografiya
- venospondilografiya;
- spondilografiya;
- ultratovush tashxislash (UTT) va doplerografiyani tahlil qilishni;
- kompyuter tomografiya (KT), magnit-rezonans tomografiya (MRT), multi-spiral kompyuter tomografiya (MSKT) va traktografiyalarni tahlil qilishni;
- umurtqa va bosh suyak rentgenografiyasini tahlil qilishni;
- elektroneyromiografiya (ENMG) va chaqiruv potenitsal usulini tahlil qilish;
- neyrofiziologik tekshirishlarni EXO-ensefalografiya (ExoEG), elektroensefalografiya (EEG), reoensefalografiya (REG) tahlil qilishni;
- neyrooftalmologik tekshirish usullarini amalga oshirishni va tahlil qilishni;
- otoneurologik tekshirishni amalga oshirish va tahlil qilishni
- ochiq bosh miya jarohatida birlamchi xirurgik ishlov berishni;
- qon ketishining to'xtatish usullarini;

- bolalarda botib singan bosh suyakni olib tashlash yoki ko'tarishni;
- bosh miya qorinchalari punksiyasini;
- chaqaloqlardagi kefalogematomani aspiratsiyasini;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilishni **bilishi va ulardan foydalana olishi**;
- MNT va PNT kasalliklari bor bemorlarni nevrologik tekshirishdan o'tkazish;
- neyrooftalmologik tekshirish;
- otoneurologik tekshirish;
- boshning yumshoq to'qimalari zararlanganda birlamchi jarrohlik ishlov berish;
- qon ketishini to'xtatish;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilish;
- lyumbal punksiya o'tkazish;
- likvor dinamik sinamalar bajarish;
- pnevmoensefalografiya qilish;
- ventrikulografiya qilish;
- transkraniel dopplergrafiya (TKDG) ma'lumotlarini tahlil qilish;
- KT va MSKT ma'lumotlarini tahlil qilish;
- MRT ma'lumotlarini tahlil qilish;
- ENMG va chaqiruv potensiallarini tahlil qilish;
- bosh miya qon tomirlari angiografiyasi ma'lumotlarini tahlil qilish;
- spondilografiya ma'lumotlarini tahlil qilish;
- bosh suyak rentgenografiyasi texnikasini bilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- EEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- ReoEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- ExoEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
- yotoq yaralarini davolash;
- epileptik xurujlarda tezkor yordam ko'rsatish;
- disk churrallarda interlaminar usulda churroni olish;
- tibbiy hujjatlarni to'g'ri olib borish;
- mahalliy anestetik blokadalar texnikasini o'zlashtirish;

- reanimatsion chora - tadbirlarni amalga oshirish;
- Monro sistemasini o'rnata olish;
- kefalagematomani aspiratsiya qilish;
- bosh suyak rezeksion trepanatsiyasini bajarish texnikasi;
- botib singan bosh suyakni ko'tarish yoki olib tashlash;
- osteomani olib tashlash;
- bosh miya qorinchalarini punksiya qilish;
- suyak-plastik trepanatsiyasini qilish;
- angiografiya qilish;
- epiduroografiya qilish;
- diskografiya qilish;
- gematomaga shubha bo'lganda qidiruv (trefinatsion) teshik qo'yish;
- Arendt bo'yicha o'zoq muddatli drenaj qo'yish;
- bosh suyak osteomielitida operatsiya qilish;
- umurtqa pog'onasi osteomielitida operatsiya qilish;
- mielografiya qilish texnikasini bilish va ma'lumotlarni tahlil qilish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

Magistratura ixtisosligiga qo'yiladigan muayyan talablar va ushbu mutaxassislik bo'yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari hisobga olingan holda, oliy ta'lim muassasasi tomonidan belgilanadi.

III. Asosiy nazariy qism (seminar mashg'ulotlari)

Asosiy qismda fanning mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar, nazariy va amaliy misollar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida etkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo'yiladigan talab mavzularining dolzarbliji, ularning tibbiyat sohasidagi ish beruvchilar talablari va sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo'layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o'zgarishlar, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so'ngti yutuqlari e'tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Fanning nazariy (seminar) mashg'ulotlari mazmuni

Umumiy neyroxitirurgiya

1-mavzu: "MNS va PNSning anatomiya va fiziologiyasi"

Miyaning peshona, tepa, chakka, ensa bo'laklari, bazal-diensefal qismi, miya o'zagi, miyacha va 12 juft nervlarni topografik anatomiysi va fiziologiyasi.

2-mavzu: "Paraklinik tekshirish usullari"

Neyrooftalmologik tekshirish. II, III, IV, V nervlar topografik anatomiysi va ularni patologiyasi. Ko'rish nervi: neyrooftalmologik o'zgarishlar, ko'z o'tkirligi va ko'ruv maydoni, gemianopsiya, markaziy va traktus gemianopsiyasi, ko'z tubining dimlanishi, ko'rish nervining atrofiysi, birlamchi va ikkilamchi ko'ruv nervi atrofiya. Foster – Kennedy sindromi. Xiazmadagi patologik o'zgarishlar. Nistagm va ularni turlari. Ko'z qorachig'i reaksiysi. Ekzofthalm.

LOR organlari, tekshirish usullari: xid bilish, ta'm bilish, eshitish va vestibulyar analizatorlar. V, VI, VII, VIII, IX, X nerv va ularning patologiyasi. Vestibulyar apparatini tekshirish: aylantirish va kalorik, statik va koordinatsion sinovlar o'tkazish.

3-mavzu: "Elektrofiziologik tekshirish.EEG, REG, ExoEG, UZI, ENMG tekshirish usullari va texnikasi".

Neyorentgenologik tekshirish. Kraniografiya va spondilografiya, KT, MSKT, MRT, PEG, PVG, PSG, KAT, VAG, venospondilografiya, epidurografiya, diskografiya va mielografiya va ularga ko'rsatgichlar

4-mavzu: "Neyroxitirgiyada qo'llaniladigan operativ usullari"

Miyani bosh yarimsharlari va bosh suyak orka chuqurchasida joylashgan miyacha, IV qorincha, miya o'zagi, ko'prik-miyacha burchagi jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari. Rezekcion va suyak-plastik trepanatsiyasiga ko'rsatgich. CHakka osti dekompressiv trepanatsiya. Kraniotserebral topografiya (Kronleyn va Egorov sxemasi). Miyani peshona, tepa, chakka, ensa bo'laklariga borish usullari, bosh suyakni oldingi, o'rta va orqa chukurchasi trepanatsiyasi. Transtentorial usul. Kichik invaziv, endovaskulyar va endoskopik operatsiyalar.

Spinal patologiyadagi jarroxlik usullari va ularni umumiy prinsiplari. Lyaminektomiya, gemilyaminektomiya. Umurtqa pog'onasida qo'llaniladigan stabillashtirish va nostabillashtirish operatsiyalar (o'siqlararo, ravoqlararo, spondilodez, interpedinkulyar tayanch, endoskopik jarroxlik va boshqalar). Ketgutli oldingi spondilodez. Disk churrasida qo'llaniladigan interlyaminar va perkutan diskektomiya. Umurtqalar

jaroxatidagi qo'llaniladigan oldinga va orqa dekompressiya, suyak transverektonomiya. Umurtqalar chiqishida qo'llaniladigan bir momentli yopik va ochiq tug'irlash va tortish. Oksipitospondilodez, atlantoepistrofeal artodez. Auto yoki allotransplantant yordamida maxkamlash (fiksatsiya). Oldingi transfaringeal dekompressiya. Monro tuzilmasi yordamida siyidik pufagini tozalash.

Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiyl prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar. Og'rik jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzulmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yukori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish. Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: V miya nervini alkogolizatsiyasi, elektrokoagulyasiyasi, gassarov tugunining sezgi tarmog'ini kesish, xordotomiya, komissurotomija, talamotomiya va lobotomiya.

Bosh miya qon tomirlarda qo'llaniladigan jarroxlik usullarining umumiyl prinsiplari: ekstra- va intrakranial yo'li. Uyku arteriyasini bog'lash. Endovaskulyar operatsiya – ballon-kateter, arterio-venoz anevrizma embolizatsiyasi, tashqi-ichki arterial anevrizma anastomozi.

Gidrotsefaliyada qo'llaniladigan jarroxlik usullari: DDA, VPS, VAS, lyumboperitoneal, shuntlash operatsiyalari, VSS. Torkildsen operatsiyasi, xiazma usti orqali oxirgi plastinkasini Stukkey va Skaf usulida teshish.

Kraniostenozda qo'llaniladigan jarroxlik usullari: Arendt usulida ikki-laxatli kraniotomiya. Operatsiya Lane, Vanke, King, Bauer. Bosh va orqa miya churrasida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: intra- va ekstrakranial operatsiyalari. Orqa miya churrasini klassik usuli bilan olib tashlash.

Stereotaksis operatsiyalar va ularni parkinsonizm, torsion mushak distoniyasida, DSP, atetoz, xoreya, epilepsiya, spastik qiyshik buyin kasalliklarida qo'llash.

Abscess, exinokokk, kista, parazitar kasalliklarda qo'llaniladigan operatsiya usullari. Abscessni kapsula bilan olib tashlash va punksiyon usulda davolash.

Tematik kalendar reja

Nº	Mavzu	Soatlar
----	-------	---------

	"Elektrofiziologik tekshirish.EEG, REG, ExoEG, UZI, ENMG tekshirish usullari va texnikasi".	260
1	Neyorentgenologik tekshirish: Kraniografiya va spondilografiya.	7
2	Neyorentgenologik tekshirish: KT, MSKT, MRT.	7
3	Neyorentgenologik tekshirish: PEG, PVG, PSG.	7
4	Neyorentgenologik tekshirish: KAT, VAG.	7
5	Venospondilografiya, epidurografiya,	7
6	Diskografiya va mielografiya va ularga ko'rsatgichlar	7
	"Neyroxirurgiyada qo'llaniladigan operativ usullari"	
7	Miyani bosh yarimsharlari jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari.	7
8	Bosh suyak orka chuqurchasida joylashgan miyacha, jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari.	
9	IV qorincha, miya o'zagi, ko'prik-miyacha burchagi jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari.	7
10	Miya o'zagi jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari.	7
11	Ko'prik-miyacha burchagi jarroxligining umumiy asosiy prinsiplari.	7
12	Rezekcion va suyak-plastik trepanatsiyasiga ko'rsatgich.	7
13	CHakka osti dekompressiv trepanatsiya.	7
14	Kraniotserebral topografiya (Kronleyn va Egorov sxemasi).	7
15	Miyani peshona bo'lagiga borish usullari.	7
16	Miyani chakka bo'lagiga borish usullari.	7
17	Miyani ensa bo'lagiga borish usullari.	
18	Bosh suyakni oldingi, o'rta va orqa	7

	chukurchasi trepanatsiyasi.	
19	Transtentorial usul.	7
20	Kichik invaziv, endovaskulyar va endoskopik operatsiyalar.	7
	Jami:	140
II semestr uchun		
1	Spinal patologiyadagi jarroxlik usullari va ularni umumiy prinsiplari.	6
2	Lyaminektomiya, gemilyaminektomiya.	6
3	Umurtqa pog'onasida qo'llaniladigan stabillashtirish operatsiyalari.	6
4	Umurtqa pog'onasida qo'llaniladigan nostabillashtirish operatsiyalari (o'siqlararo, ravoqlararo, spondilodez, interpedinkulyar tayanch, endoskopik jarroxlik va boshqalar).	6
5	Ketgutli oldingi spondilodez.	6
6	Disk churrasida qo'llaniladigan interlyaminar va perkutan diskektomiya.	6
7	Umurtqalar jaroxatidagi qo'llaniladigan oldinga va orqa dekompressiya, suyak transverektoniya.	6
8	Umurtqalar chiqishida qo'llaniladigan bir momentli yopik va ochiq tug'irlash va tortish.	6
9	Oksipitospondilodez.	6
10	Atlantoepistrofeal artodez	6
11	Auto yoki allotransplantant yordamida maxkamlash (fiksatsiya).	6
12	Oldingi transfarengial dekompressiya	6
13	Monro tuzilmasi yordamida siydik pufagini tozalash.	6
14	Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiy prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar.	6
15	Og'rik jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzulmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya o'tkazish.	6

16	Og'rik jarroxligida II kukrak va II bel tugunchalarini yukori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish.	6
17	Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: V miya nervini alkogolizatsiyasi, xordotomiya, komissurotomiya, talamotomiya va lobotomiya.	6
18	Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: V miya nervini elektrokoagulyasiyasi.	6
19	Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: gasserov tugunining sezgi tarmog'ini kesish.	6
20	Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: xordotomiya, komissurotomiya, talamotomiya va lobotomiya.	6
	Jami:	120

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Amaliy mashg'ulotlar (rotatsiyalar) tartibi

1. Poliklinika va qabul bo'limida tashxis qo'yish.

Rotatsiyaning maqsadi: Bemorlarni konsultativ poliklinikada va qabul bo'limida qabul qilishdagi ko'nikmalarni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorlardan to'liq shikoyatlarni yig'ishni bilishi;
- bemorlarni to'la fizikal tekshirish (umumiy ko'rik, nevrologik,

neyrorentgenologik, neyrooftalmologik, otonevrologik);

- paraklinik tekshiruv usullarini to'g'ri interpretatsiya qila olish;

-bemorlarga tashxis qo'yish, rejalar tuzish, tibbiy xujjatlarni to'ldirish;

2. Neyroxirurgiyada ultratovush tashxis qilish.

Rotatsyaning maqsadi: Ultratovush tashxis usullarini o'zlashtirish (neyrosonografiya).

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- ultratovush tekshirishni liqildoq orqali o'tkazish;

- ultratovush tekshirish yakunlarini interpretatsiya qilish;

3. Neyroxirurgiyada rentgenologik tekshirish usullarini tashxis qilish.

Rotatsyaning maqsadi: Neyroxirurgiyada doimo qo'llaniladigan neyrorentgenologik tekshirishlarni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

-bosh suyak rentgen tasvirni tushirishi va uni interpretatsiya qila olishi;

-bosh suyakdagi turk egari va qo'shimcha bo'shliqlarni interpretatsiya qila olishi;

-bosh suyak piramidasini interpretatsiya qilish;

-umurtqa pog'onasining rentgenografiyasini interpretatsiya qilish;

-kontrast yordamida qo'llaniladigan rentgenologik tekshirishlarni qila bilish va uni interpretatsiya qilish (pastga tushuvchi va yuqoriga ko'tariluvchi mielografiya, diskografiya, epidurografiya);

-bosh va orqa miya KT va MRT tekshirishlar natijalarini interpretatsiya qilish;

4. Laboratoriya tekshirish usullarining tashxisi.

Rotatsyaning maqsadi: MNS va PNSdagi laboratoriya tekshirish usullarini bilish va ularni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- lyumbal va oksipital punksiya qila olishi va ularni natijasini interpretatsiya qilish;

5. Ambulatoriya sharoitida neyroxirurgiya:

Rotatsyaning maqsadi: MNS va PNS patologiyasi bilan kasallangan bemorlarga o'tkaziladigan tashxis usullarini o'zlashtirish, ularni davolash va ambulatoriya sharoitida tezkor neyroxirurgik yordam ko'rsatish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- birlamchi jarroxlik ishlovni o'tkazish;

- ochiq va yopiq gidrotsefaliyada konservativ davo o'tkazish;
- miya siljishi va qisilishda tezkor yordam ko'rsata olish;
- epileptik xurujda, tezkor yordam ko'rsata olish;
- okklyuzion gidrotsefaliyada tezkor yordam ko'rsatish;
- bosh suyak va miya jaroxatida tezkor yordam ko'rsatish;
- orqa miya va umurtqa jarohatida tezkor yordam ko'rsatish;
- umurtqa jarohatida tortish usullarini qo'llay olishi;
- bosh miya dislokatsiyasida shoshilinch yordam ko'rsata olishi.

Magistrlik amaliyotiga bo'lgan talablar

Neyroxirurgik kasallarni poliklinika sharoitida konsultatsiya qilish;
 Neyroxirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil kuratsiya qilish;
 Neyroxirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil davolash;
 Patologoanatomik konferensiyalar, klinik konferensiyalarda
 bemorlar muxokamasida qatnashish;
 Turli tekshiruv usullarini interpretatsiya qilish va baxolashni bilish;
 Tibbiy xujjatlarni to'ldirish va olib borish;
 Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni;
 Mustaqil ta'larning kattagina turli hil shakllari mavjud.

V. Mustaqil ta'lif va mustaqil ishlar

"Umumiy neyroxirurgiya" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada
 olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tibbiyotdagi amaliy masalalarni
 echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lif tizimiga asoslanib,
 kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular
 qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib
 referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga
 doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tayyorlashda muayyan
 fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan
 foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- * kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * Magistr talabasining o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan
 bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqr
 o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;

* masofaviy (distansion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Mustaqil ish mavzulari:

1. Sindrom Dendi-Uokera.

2. Anomaliya Arnolda-Kiari.

3. Kranio-vertebralnaya anomaliya (bazilyarnoe vdavlenie, platibaziya, assimiliyasiya atlanta, proatlanta, nedorazvitie 2-sheynogo pozvonka)

4. Kraniospinalnaya opuxol.

5. Transnazalnoe mikroskopicheskoe udalenie adenom gipofiza

6. Mikrodiskektomiya grivj pozvonochnika

7. Stabilizatsiya pozvonochnika

8. Obezbolivanie pri operatsiyax patologiissNS

9. Punksionnaya chreskojnaya vertebroplastika v lechenii patologii pozvonochnika

Amaliy mashg'ulotlarni (rotatsiyalar) tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Nazariy mashg'ulotlarda olgan bilim va ko'nikmalarni bemorlarni qabul qilish, kurish, kuzatish va olib borish orqali mustahkamlaydilar hamda yanada boyitadilar. Bunga moderatorlar, trenerlar, shifokorlar boshchiligidagi tibbiy yordam ko'rsatish va mustaqil ishlash yo'li bilan erishiladi. Mustaqil ishlashda darsliklarni, o'quv qo'llanmalarni, uslubiy qo'llanmalarni, tarqatma va ko'rgazmali ashylardan foydalanish ahamiyati kattadir.

VI. Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy ilg'or interfaol usullaridan, pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining prezентatsiya (taqdimot), multimedia va elektron-didaktik texnologiyalardan foydalaniladi. Amaliy mashg'ulotlarda aqliy hujum, klaster, blitz-so'rov, guruh bilan ishlash, insert, taqdimot, keys stadi kabi usul va texnikalardan keng foydalaniladi.

"Umumiy neyroquirgiya" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va sog'liqni saqlash tizimidagi amaliy masalalarni echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha nazariy mashg'ulotlar qismini o'zlashtirish;
- * komp'yuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distatsion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Fan bo'yicha kurs ishi.

Fan bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

4. Bosh miya peshona, tepa, bulaklari anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi
5. Bosh miya chakka va ensa bulaklari anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi
6. Miyacha anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.
7. Bosh miya qorinchalar tizimi, anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.
8. Bosh miya optiko-xiazmal soxasi anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi. Umurtqa pog'onasi va orqa miya anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.

VII. Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar xamda axborot manbalari.

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirsodikov D.A. Bolalar neyroquirurgiyasi. Darslik Toshkent 2000
2. Xudayberdiev X.X.- Asab kasalliklar jarroxligi, 1999, (o'zbek tilida)
3. Mirsodikov A.M., Mirsodikov D.M. – Bolalarda bosh miya jarohatlari. O'quv qullanmasi Toshkent 1999.
4. Gaydar A.P. Prakticheskaya neyroquirurgiya. S-Peterburg 2002.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 29 b.
2. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 47b.
3. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 485 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldag'i "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
5. Natsionalnyy standart po povyisheniyu kachestva okazaniya perinatalnoy pomoshi v rodovspomogatelnykh uchrejdeniyakh sistemy zdravooxraneniya Respublikи Uzbekistan. Tashkent, 2015. 136s.
6. Romodanov A.P., Mosiychuk N.M., – Neyroquirurgiya: Uchebnik posobie. Kiev -1990.S.105.
7. A.N.Konovalov Rukovodstvo po cherepno-mozgovogo travmy . Moskva T. 1998. S. 544. T. 2 2001. S. 670.
8. Lebedev V.V. Krylov V.V. Neotlojnoy neyroquirurgiya Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva., Meditsina, - 2000. S.
- 9 . Uglyumov V.M. XirurgiyassNS. T.1, T.2 . 1969. (v bibl.).
10. Romodanov A.P., Operatsii na golovnom mozge. Atlas.M.1986

11. E.I.Gusev. Nevrologiya i neyroquirurgiya Uchebnik. Moskva. 2000. S..656.
12. Nevrologicheskaya chirurgiya (angl.) .
13. N. E. Poliщuk, N. A. Korj, V. YA. Fiщenko. Povrejdeniya pozvonochnika i spinnogo mozga. Kiev: 2001.
14. A.V Triumov. Topicheskaya diagnostika zabolеваний nervnoy sistemy. Kratkoе rukovodstvo. Leningrad. 1959.
15. Atlas operatsii (angl.)
16. Atlas dostupov (angl.)
17. V.M.Astapov. Nervnaya sistema cheloveka. Uchebnoe posobie. 2004. S.80
18. James L. Hiatt., Head and Neck anatomy USA. 1993
19. K.Sammer, J. Lavigne Brunnstrom's movement therapy in hemiplegia 1992
20. J.R. Little, Reoperative neurosurgery, 1992
21. A. Guberman, Clinical neurology, London, 1993
22. L.Jennes, Atlas of the human brain, Philadelphia, USA 1995
23. Konovalov A.N., Xirurgicheskoe lechenie arterialnykh anevrizm, M.1993.
24. YUmashev A.P., Osteoxondrozы pozvonochnika, M. 1984.
25. Voronov N.D. AnatomiyassNS. Uchebnoe posobie. M. 2005. S.83.
26. Samatokin.V.G.. Opuxoli gipofiza i xiazmo-sellyarnoy oblasti. M. 1985.
27. Romodanov A.P., Rudyak K.E. –Opuxoli golovnogo i spinnogo mozga Kiev- 1980 – 995 s.
28. Grigorovich K.A., Xirurgicheskoe lechenie povrejdeniy nervov, M. 1981.
29. Vereshchagina G.A., Kompyuterno-tomograficheskaya diagnostika, 1973.
30. Xirurgiya pozvonochnika, M. 1982 // Lutsik A.A., Kryuchkov V.V.
31. Mirsadыkov A.E., Bolalarda bosh miyaning yopiq jaroxati,1997.
32. Spinalnaya chirurgiya (angl.) .
33. Neyroquirurgiya (angl.)
34. Arendt A.A. i dr. Osnovy neyroquirurgii detskogo vozrasta, 1968.
35. Mikroneyroquirurgiya (angl.)
36. Arutyunov A.I. Rukovodstvo po nevrotraumatologii., ch.1, 1978; ch.2, 1979

Yangi chop etilgan qo'shimcha adabiyotlar

37. Tigliев G.S., Olyushin V.E., // Vnutricherepnye menigomi. S.Peterburg 2001.
38. T.A. Axadov // Magnitno-rezonansnaya tomografiya golovnogo mozga pri opuxolyax. Moskva 2003.
39. Intraoperative MRI Developments // North America 2005.
40. V.A. Xachatryan // Gidrotsefaliya pri opuxolyax golovnogo i spinnogo mozga S. Peterburg 2008.
41. L. Lixterman // Nevrologiya cherepno – mozgovoy travmy Moskva 2009.
42. Mark Sindou, // Practical Handbook of Neurosurgery N.Y. USA 2009

43. O.N. Dreval // Neyroxiturgiya. Vrachlar uchun qullanma I- tom. Moskva 2013.
44. O.N. Dreval // Neyroxiturgiya. Vrachlar uchun qullanma II- tom. Moskva 2013.

Internet saytlari

1. <http://www.neuro.uz>;
2. <http://www.mednovosti.ru>
3. <http://www.neuro-habassah.ru>;
4. <http://ru.wikipedia.org>;
5. <http://neuronsk.ru>
6. <http://www.neuroserver.ru>
7. <http://www.neurosurg.ru>

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxiturgiya kafedrasi “Umumiy neyroxiturgiya” fanidan magistratura yo’nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

“UMUMIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasи “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagi “Uzluksiz ta’lim tizimini standartlari”ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida”gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – “Davolash ishi” bakalavriat ta’lim yo’nalishi negizidagi 5A510114- Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida “500000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot”, Ta’lim sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na’munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. “Umumiy neyroxiturgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish,

bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxiturgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxiturgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun "Umumiy neyroxiturgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.D., ADTI klinikasi

vertebrologiya bo'lim mudiri:

Abduxalikov O.K.

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxiturgiya kafedrasi "Umumiy neyroxiturgiya" fanidan magistratura yo'nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

"UMUMIY NEYROXIRURGIYA" fani O'zbekiston Sog'liqni saqlash va Oliy, O'rta maxsus ta'lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko'rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o'quv rejasi "O'zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O'rta maxsus ta'lim, Halq ta'lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydag'i "Uzluksiz ta'lim tizimini standartlari"ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida"gi 123, 112, 163 - sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 - "Davolash ishi" bakalavriat ta'lim yo'nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida "500000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot", Ta'lim

sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na'munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. “Umumiyl neyroxirurgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun “Umumiyl neyroxirurgiya” fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

**T.F.N., ADTI “Travmatologiya, ortopediya va
neyroxirurgiya ” kafedrasи dotsenti:**

Tuxtaev J.T.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи**

**"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof.**
"___" _____ 2021 yil

XUSUSIY NEYROXIRURGIYA

**FANINING
ISHCHI DASTURI**

**II – kurslar uchun
(3-4 semestr)**

Bilim sohasi: 500 000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lif sohasi: 510 000 – Sog'liqni saqlash

Mutaxassislik: 5A51011 – Neyroxirurgiya

4

Umumiy soat - 220 soat

SHu jumladan:

Amaliy mashg'ulot - 140 soat

Mustaqil ish - 80 soat

Andijon – 2021

Fanning ishchi o'quv dasturi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligining DTS – 2015 yil, o'quv dasturi 2017 – yil, malaka talablari va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Fanning ishchi o'quv dasturi Davolash fakulteti kengashining 2021 – yil "___" _____ dagi №____ sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Kengash raisi:

B.Y.Mamatov

Tuzuvchilar:

Xudayberdiev K.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedra mudiri, professor,t.f.d.

Mirzayuldashev N.YU. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Isakov B.M. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi assistenti.

Taqrizchilar:

Abduxalikov O.K. –t.f.d., ADTI klinikasi vertebrologiya bo'limi mudiri.

To'xtayev J.T. – t.f.n., ADTI "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Fanning ishchi o'quv dasturi Andijon Davlat Tibbiyot instituti Markaziy uslubiy kenashining 2021 – yil "___" _____ dagi ___- son qarori bilan tasdiqlandi.

Kafedra mudiri,professor

K.T.Xudayberdiev

Kelishildi:

Magistratura bo'limi boshlig'i:

B.Q.Tursunov

Kirish

Xususiy neyroxiturgiya fani zamonaviy tibbiyotda aloxida o'rinni egallaydi. Yo'l-transport xodisalarini ko'payishi, MNS va PNS patologiyasining tashxisi ancha murakkab bo'lganligi, bemorlarni shoshilinch yordamga va kerakli davoga extiyoji bo'lganligi sababli, yuqori darajadagi ilmga va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassis – magistr larga talab paydo bo'lgan.

Magistr-neyroxiturg yuqori darajadagi mutaxassis bo'lib, ular davo – profilaktik ishlarni, administrativ boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy va tashkilot-metodik ishlarni bajara olishi kerak. Neyroxiturgiya fanining o'qitishdan maqsad bemorlarga to'g'ri tashxis qo'ya oladigan, davolaydigan, kasallikni oldini oladigan, uning asoratlarini davolay oladigan va zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan zamon talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Zamonaviy neyroxiturgiya markaziy va periferik nerv tizimi turli patologik holatlarida erta tashxis qo'yish, rejali davo davo chora tadbirlari va tezkor yordam ko'rsatish hisoblanadi.

Ushbu taqdim etilayotgan dastur neyroxiturgiyaning zamonaviy masalali asosida tuzilgan bo'lib, bunda o'quv jarayonida qo'llanilayotgan yangi uslub va texnologiyalari to'laligicha hisobga olinadi.

Fanning maqsad va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga differensial tashhis quya oladigan, kompleks davolash usullarini qulay oladigan, uning asoratlarini baholay oladigan va turli vaziyatlardan xulosa chiqarib, to'g'ri xirurgik davolash taktikasini tanlay oladigan hamda zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Fanning vazifalari:

- nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish;
- bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish;
- adekvat xirurgik davolashni o'rgatish;
- yuqori darajadagi tezkor neyroxiturgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish;
- neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va

reanimatsion yordamni o'rgatish;

– neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish;

– keng tarqalgan neyroxiturgik kasallikkarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirish.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

"Xususiy neyroxiturgiya" mutaxassisligi bo'yicha talaba:

– xususiy neyroxiturgiyani ilmiy asoslari;

– neyroxiturgik kasalliklarining nozologik shakllari va ularning belgilanishi;

– bosh miya jarohati va jarohat asoratlarni klinik kechishi, tashxislash va davolash usullari;

– umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida klinik kechishi, erta tashxis qo'yish, tezkor yordam ko'rsatish va davolash usullari;

– bosh va orqa miya o'smalarini klinik kechishi, erta tashxis qo'yish va xirurgik davolash usullari;

– bosh va orqa miya, ularning pardalari yallig'lanish jarayonlarini klinik kechishi, tashxislash va davolash usullari;

– o'smalar, jarohatlar, bosh va orqa miya tug'ma nuqsonlari (kraniosinostoz, gidrotsefaliya va miya churralari) klinik kechishi, tashxisi va ularni davolash usullari;

– umurtqa pog'onasi osteoxondrozining klinik kechishi, tashxislash usullari va ularni davolash;

– neyroanesteziologiya, neyroreanimatsiya va MNT va PNT kasalliklarida tezkor yordam ko'rsatish;

– MNT va PNTning qon tomir kasalliklari

– neyroxiturgik kasalliklar natijasida nogironlik guruhini aniqlash va sabablarini bilish, ishga layoqatligini aniqlash;

– turli xil neyroxiturgik bemorlarni dispanserizatsiyasi uslubini qo'llash;

– bemorlarni reabilitatsiyasi usullari haqida tasavvurga ega bo'lishi;

– kasallikkarni turli nozologiyalar bo'yicha zamonaviy nevrologik tekshirish usullarini;

– ochiq bosh miya jarohatida birlamchi xirurgik ishlov berishni;

– qon ketishining to'xtatish usullarini;

– bolalarda botib singan bosh suyakni olib tashlash yoki ko'tarishni;

- bosh miya qorinchalari punksiyasini;
- chaqaloqlardagi kefalogematomani aspiratsiyasini;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilishni bilishi va ulardan foydalana olishi;
- mahalliy anestetik blokadalar texnikasini o'zlashtirish;
- reanimatsion chora - tadbirdarni amalga oshirish;
- Monro sistemasini o'rнata olish;
- kefalagematomani aspiratsiya qilish;
- bosh suyak rezeksion trepanatsiyasini bajarish texnikasi;
- botib singan bosh suyakni ko'tarish yoki olib tashlash;
- osteomani olib tashlash;
- bosh miya qorinchalarini punksiya qilish;
- suyak-plastik trepanatsiyasini qilish;
- angiografiya qilish;
- epiduroografiya qilish;
- diskografiya qilish;
- gematomaga shubha bo'lganda qidiruv (trefinatsion) teshik qo'yish;
- Arendt bo'yicha o'zoq muddatli drenaj qo'yish;
- bosh suyak osteomielitida operatsiya qilish;
- umurtqa pog'onasi osteomielitida operatsiya qilish;
- mielografiya qilish texnikasini bilish va ma'lumotlarni tahlil qilish;
- V juft nervning I.II.III shoxlarini alkogolizatsiya qilish;
- suyak defektini gomosuyak, titan plastinkasi yoki protakril bilan plastika qilish;
- orqa miya o'smasini olib tashlash;
- abscessni punksiya qilish, drenajlash yoki total olib tashlash;
- kistani shuntlash;
- exinokokk yokissistatserklarda jarrohlik amaliyoti usullaridan foydalanish;
- bolalarsserbral falajligi (BSF) da stereotaksik operatsiya qilish;
- karotid-kavernoz birlashma (KKB)da, anevrizmada va arterio-venoz malformatsiya (AVM)larda embolizatsiya va ballonizatsiya qilish;
- lyaminektomiya, gemilaminektomiya va interlaminektomiya qilish;
- nervlarni nevroliz va reviziya qilish;
- kraniosinostozda turli kraniotomiya usullarini qilish;
- miya churralarini olish va churra devori plastikasi;

- orqa miya tug‘ma churralarini olish va churra devori plastikasi;
- III qorincha tubini endoskopik fenestratsiya qilish;
- bosh miya o’smalarini olish ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak.

Magistratura ixtisosligiga qo‘yiladigan muayyan talablar kadrlar buyurtmachilarining talablari va ushbu mutaxassislik bo‘yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari hisobga olingan holda oliy ta’lim muassasasi tomonidan belgilanadi.

Fanning o‘quv rejadagi boshqa fanlar bilan o‘zaro bog‘liqligi va uslubiy jihatdan uzviyiligi

“Xususiy neyroxiturgiya” mutaxassisligi fani Sog‘liqni Saqlash tizimining zamon talablariga javob beruvchi tibbiy yordam ko‘lamini oshirishning asosi hisoblanadi. Dasturni amalga oshirish o‘quv rejasida rejalashtirilgan tibbiyot falsafasi, patologik anatomiya, patologik fiziologiya, klinik farmakologiya, pediatriya, nevrologiya, psixiatriya, gematologiya, onkologiya, travmatologiya, immunologiya, laboratoriya amaliyoti, endokrinologiya, pedagogik texnologiya va pedagogik maxorat, axborot texnologiyalari, tibbiy texnikani ekspluatatsiya qilish fanlaridan etarli bilimi va ko’nikmalariga ega bo’lishlikni talab etadi.

Fanning ilm-fan, ishlab chiqarish va sog‘liqni saqlashdagi o‘rni

Mamlakatimizda fan-texnika taraqqiyotiga keng yo‘l ochilib, tibbiyot ham uzlucksiz takomillashtirilayotgan, innovatsion texnologiyalarni amaliyatga jalg etishga qulay imkoniyat yaratilgani neyroxiturgiya fani rivojlanishini yangi bosqichiga olib chiqish imkonini bermoqda. Keyingi yillarda butun dunyo ilmiy tadqiqot muassasalari olimlari tomonidan yaratilgan molekulyar – genetik tashxis usullari, miniinvaziv neyroxiturgiya tibbiyotning dolzarb muammolarini echishda o‘z samaralarini bermoqda. Ayni paytda olimlar va amaliyotchilar tomonidan markaziy nerv tizimi o’smalarini yangi genetik usullar texnologiyalari yorlamida o’sma markerlari bosh va orqa miya orttirilgan va to‘g‘ma nuqsonlarida rekonstruktiv amaliyotlar bo‘yicha izlanishlar olib borilmoqda. Ilm-fanning ushbu yo‘nalishdagi ixtiro va yutuqlari yanada takomillashmoqda, bu esa bemorlarga o‘z vaqtida tashxis qo‘yish va kasallikning oldini olishda juda katta yordam bemoqda.

Fanni o‘qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

“Xususiy neyroxiturgiya” magistratura talabalari mutaxassislik fanlarini o‘zlashtirishlari uchun o‘qitishning ilg‘or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim axamiyatga

egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, kompyuter dasturlari, elektron materiallaridan foydalaniladi. SHu bilan birgalikda internet tarmog'idan foydalanish xam ko'zda tutiladi. Amaliy mashg'ulotlarga mos ravishdagi ilg'or pedagogik texnologiyalar qo'llaniladi. Masalan: fanning umumiy va xususiy bo'limlariga tegishli mavzularida o'tkaziladigan aqliy hujum, qora quti, o'rgimchak ini, guruqli fikrlash va boshka pedagogik texnologiyalarni qo'llash nazarda tutiladi.

Darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan bloklari va ma'ruzalarini o'rganish; tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini ishlash; avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash; maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar bo'limlar yoki mavzulari ustida ishlash; yangi texnikalarini, apparatlarini, jarayonlar va texnologiyalarni o'rganish; magistratura talabasining ilmiy tekshirish ishlarini (MTITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqr o'rganish; faol o'qitish uslublari yoritilgan adabiyotlardan foydalanish; Internet tarmog'idagi axborotlardan faol foydalangan holda seminar mashg'ulotlari buyicha referatlar, jadvallar, test savollari, krassvordlar va vaziyatli masalalrni quyida keltirilgan mavzular buyicha bajarish. Magistratura talabasi amaliy mashg'ulotlarda, internet saytlar yordamida hozirgi zamon talablariga mos nazariy bilimlari o'zlashtirilib chuqurlashtiriladi, test va masalalar echiladi. Amaliy mashg'ulotlarda echiladigan test va masalalar quyidagi prinsiplarga asosan tanlanadi: tipik test va masalalarni echishga malaka hosil qildiruvchi, fanning mohiyatini anglatuvchi va mavzular orasidagi bog'liqlikni ifodalovchi ma'lum miqdordagi test va masalalar tanlanadi

Asosiy qism: Fanga kirish

Asosiy qismda fanning mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar, nazariy va amaliy misollar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida etkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo'yiladigan talab mavzularning dolzarbligi, ularning tibbiyat sohasidagi ish beruvchilar talablari va sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo'layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o'zgarishlar, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so'ngti yutuqlari e'tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Fanning nazariy (seminar) mashg'ulotlari mazmuni

Xususiy neyroxiturgiya

Bosh suyak va miya jaroxati

Bosh suyak va miya jarohatining yangi tasnifi. Bosh suyak va miya jarohati gradatsiyasi: xush holati, muhim xayotiy funksiyalar, miyaning umumiy belgilari. Jarohatning og'irlilik holatini aniqlash (Glazgo va Burdenko tekshirish usullari) gradatsiyasi.

Bosh suyak va miyani yopiq jarohati. Klinik turlari, miya chayqalishi, lati va bosilish – ezilishni klinik kechinmalari. Gematoma va suyak sinishi turlari. Subdural, epidural, qorinchalar, miya ichidagi gematomalar va subaraxnoidal qon quyilish xolatlarini klinik kechinmalari. Freza teshigi, dekompressiv va suyak-plastik trepanatsiyasiga kunikma va texnikasi. Bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasiga ko'rsatma. Suyakni botib sinishida jarroxlik usul texnikasi. Gematomalarni miniinvaziv usulda davolash.

Bosh suyak va miyaning ochiq jarohati. Tasnifi. Jarohat kasalligining davri. O'tli va o'tsiz yaralarni birlamchi ishlovi. Nazal likvoreya. Konservativ va operativ davo. Bosh suyak va miya jarohatining asoratlari va jarohatdan so'ngi kechinmalari. Jarohat olgan bemorlarda o'tkaziladigan reabilitatsiya. Miya siljishi va siqilishining klinik kechinmalari va tezkor yordam ko'rsatish.

Diffuz aksonal jarohat (DAP). DAP tushunchasi, patomorfologiyasi, klinikasi, tashxisi va davosi. Boshni uzoq vaqt bosilishi (DSG). DSG tushunchasi, darajasi, klinik tekshirish va davolash.

Bolalarda bosh suyak va miya jarohati. Suyakni botib sinishi, klinik kechinmalari va uni olib tashlash usullari. Bolani tug'ilish davridagi bosh suyak va miya jarohati. Asoratlar. Reabilitatsiya.

Bosh miya o'smalari

Supratentorial miya o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi. Miya parda – qon tomir o'smalarining tashxisi, klinikasi va jarrohlik yuli bilan davolash usullari. Oldingi, o'rta va orqa parasagital hidlov chuqurchasi, turk egar dumbog'i, asosiy bosh suyaq qanoti va miyacha tomida joylashgan araxnoidendotelioma (meningioma). Bosh miya yarim sharlaridagi araxnoidendotelioma, angioretikulemlar va neyroektodermal o'smalar tashxisi, klinikasi va jarrohlik yo'li bilan davolash usullari. YOn qorinchalar, III va IV qorinchalar o'smalari. O'rta miya, gipofiz va epifiz bezlarining o'smalari.

Subtentorial o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi. Miyachaning konveksital yuzasi, chakka suyakning piramidasni, varoliev kuprigidagi yonssisterna, miyacha tomi, blyumbax pastligi, bosh suyakning katta ensa teshigi va uzunchoq miyadagi o'smalarni tashxisi, klinik

kechinmalari va davosi. Bosh suyak orqa chuqurchasi pard-a-qon tomir o'smalarining tashxisi, klinik kechinmasi va jarroxlik yuli bilan davolash usullari. Neyroektodermal o'smalar (medulloblastoma, ependimoma, astrotsitoma va boshqalar), IV qorincha, kuprik - miyacha burchagi va miyachadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davolash usullari.

Bolalar miya o'smalarining o'ziga xos klinik kechinmalari. Kompleks davo – jarrohlik yo'llari, nur va ximioterapiya yordami davolash. Bemorlar reabilitatsiyasi.

Orqa miya o'smalarini topanatomik va gistologik tasnifi:

Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar. Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari.

Miya absessi

YOndosh (kontakt), metastatik va travmatik absesslar. Boshlang'ich davr, klinik kechinma va anik kechinmalar davri. Absessni 3 turi: tipik, o'tkir va surunkali (psevdotumoroz). Konservativ va jarrohlik yo'li bilan davolash. Operativ turlari: kapsula bilan to'la olib tashlash va punksiya. Reabilitatsiya.

Kistozli va chandikli araxnoiditlar

Etiologiya. Supratentorial (konveksital va basal-optiko-xiazmal) va okklyuzion subtentorial araxnoiditlar. Jarrohlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Simptomatik epilepsiya

Epilepsiyalar xaqida tushuncha. Klinik kechinmalari. Operatsiyalarga ko'rsatgich. Operatsiya turlari: bosh suyak trepanatsiyasi va Epilepsiya tashxisi. Travmatik, shamollash va boshqa turdag'i meningoensefaloliz, miya qobig'ini subpial aspiratsiyasi, miya bo'lakchalari reaksiyasi, pard-a-miya chandiqlarni kesib tashlash, kistalarni olib tashlash, bosh suyak parchalari va yot moddalarni olib tashlash. Stereotaksis operatsiya. Reabilitatsiya.

Exinokokkoz vassistetserkoz

Etiologiya. Klinik kechinmasi. Jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Ekstrapiramida tizimi patologiyasi

Miya qobiq osti tugunchalari va ularni o'tkazuvchi yullari topografiyası. Parkinsonizm, giperkinez, xoreya, xoreoatetoz, torsion distoniya, gemiballizm tushunchasi va klinik kechinmalari. Stereotaksik operatsiyalarga ko'rsatmalar va monelik, texnikasi. Qobiq osti tugunchalar destruksiysi: spirt yordamida elektrokoagulyasiya, mexanik, ultrotovush va krioxirurgik usullar. Reabilitatsiya.

Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxati

Umurtqa pog'onaning anatomiyasi va xar bir qismni o'ziga xos xususiyati. Miya anatomiyasi va o'ziga xos qon bilan ta'minlanishi. Orqa miya patologiyasi: 1) ildizli sindrom; 2) orqa miyani yarim jaroxati (Broun-Sekar sindromi); 3) orqa miyani ko'ndalang to'la jaroxati. Orqa miyani funksional jaroxati. Orqa miyani bo'yin, ko'krak, bel qismlarining jarohati. Ochiq, yopiq, teshikli va teshiksiz jaroxatlari.

Umurtqa jarohati. umurtqalar lati, distorziyasi, chiqishi, kompression sinish, bo'lakli sinishi, umurtqa tanasini ko'ndalang buyicha «X» turda va «portlash» usulida sinishi. Umurtqa diskini, orqa yarim yoy va ortki o'simtasini sinishi.

Orqa miya jarohati. Orqa miya chayqalishi, lati va bosilishi, majag'lanishi. Orqa miya karaxtligi (shoki). Orqa miyani anatomik buzilishi. Diffuz aksonal jarohat. Orqa miya jarohati ichki organlaridagi o'zgarishlar. Orqa miya jarohatini konservativ va jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Orqa miyani bosilishi, sabablari, davolashni umumiy prinsiplari. Bosilishning sabablari: chiqish, kompression sinish, parchalanib sinish va boshqalar. Gematomieliya, gidroma va epidural gematomalarni klinik kechinmalari. Tashxis. Davolash usullari. Operatsiya usullari, texnikasi. Umurtqa pog'onasi jarohatida stabilizatsiya usullari: ortki o'simtalaro stabilizatsiya usuli, umurtqalararo yoyi stabilizatsiyasi, spondilolistez, interpedikulyar mustahkamlash, Keydj yordamida mustaxkamlash, endospastik jarroxlik yo'llari. Ertangi va kechki asoratlarni davolash. CHanoq organlarni buzilishi va uni davolash usullari. Reabilitatsiya, protezlar.

Umurtqa pog'ona osteoxondrozi

Umurtqa pog'onasining biomexanikasi va osteoxondrozdagi o'zgarishlar. Osteoxondroz etiologiyasi (involyutiv, travmatik, infeksion mushakli, tug'ma, endokrin teoriyalari).

Osteoxondrozni kelib chiqish sabablari. Osteoxondrozni klinik kechinmasidagi 4 davr: I, II, III, IV davrlarda bo'yin, ko'krak, bel-dumfaza osteoxondrozining klinik kechinmalari va jarroxlik yo'li bilan davolash usullari. Konservativ terapiya.

Umurtqa va orqa miya o'smalar.

Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar. Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari

Bosh miya qon tomirlar patologiyasi

Miyaga spontan qon quyilish. Bosh miya yarimsharlariga, miyachaga va uzunchoq miyaga to'la yoki qisman qon quyilishning o'ziga xos belgilari. Jarroxlik yuli bilan davolash ko'rsatgichlar va qarshiliklar. Operatsiya usullari. Bemorlar reabilitatsiyasi.

Miya magistral qon tomirlari stenozi va trombozi. Umumiyligi ichki uyqu arteriya, oldingi va o'rta miya arteriya, asosiy arteriya va umurtqa arteriyalarining okklyuziyasi, ularni klinik kechinmalari, jarroxlik yo'li bilan davolashdagi ko'rsatmalar. Palliativ operatsiyalar – uyqu va umurtqa arteriyalarida o'tkaziladigan periarterial simpatektomiya, yuqori bo'yin va yulduzsimon tugunlarni olib tashlash. Radikal operatsiyalar – trombinektomiya, o'zgargan qon tomirlarni olib tashlash va transplantant yoki anastamoz qo'yish. Umurtqa arteriya okklyuziyasini jarroxlik yo'li bilan davolash. Narvonsimon mushak sindromi, sklenotomiya. Umurtqa arteriya trombozi, trombinektomiya. Umrov osti va umurtqa arteriyasini bir qismini rezeksiya qilish. Palliativ operatsiyalar: periarterial desimpatizatsiya, stelektomiya.

Miya qon tomirlar anevrizmasi - patomorfologik kelib chiqishi va topanatomik tasnifi. Anevrizmaning paralitik va gemarragik turlari. Uyqu arteriyasi anevrizmasi: infra- va supraklinoid qismining anevrizmasi, orqa birlashtiruvchi arterianing anevrizmasi, bifurkatsiya qismining anevrizmasi, oldingi miya va oldingi birlashtiruvchi arteriyalarining anevrizmasi, o'rta miya arteriyasi anevrizmalarining klinik kechinmalari. Vertebro-bazillyar arteriya tuzilma anevrizmasining klinik kechishi. Anevrizmalarni jarroxlik yo'li davolash – ekstra- va intrakranial usullari, ularga ko'rsatma va texnikasi. Ichki uyqu arterianing intrakranial qismidagi anevrizmalarni jarroxlik yo'li bilan davolash. Ballonizatsiya usullari.

Arterio-venoz anevrizma turlari, klinik kechinmasi, jarroxlik yo'li bilan davolash. Operatsiyadan so'ngi davrini kechishi va reabilitatsiyasi.

Karotid-kavernoza birlashma klinik kechinmasi. Konservativ va operativ davolash usullari. Umumiyligi uyqu arteriyasini vaqtinchalik kesish. Operatsiyaga tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari. Bruns operatsiyasi. Intrakranial usulda ichki uyqu arteriyasi va ko'z arteriyasining asosiga klips qo'yish. Intrakranial usulda uyqu arteriyasining tursimon sinusdagi qismini va buyin qismini boylash usuli.

PNS va uch shoxli nerv patologiyasi, ularni davolash usullari.

PNS tasnifi va xirurgik davosi. Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiyligi prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar. Og'riq jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzilmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yuqori ko'krak va qorin

pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish.

Nevralgiyani essensial va simptomatik turlari. Klinik kechinmalari. Uchlamchi nervini I lamchi tarmog'ini ko'z olmasi ustki teshigi orqali, II tormoqni – ko'z olmasi osti teshigi orqali alkogolizatsiya. V nervga chakka bo'lak orqali va ensa bo'lak orqali borish va gidrotermik, destruksiya, ildiz dekompressiyasi, bulbar traktomiya usullarini qo'llash. Konservativ davo. Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mehnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiy ekspertiza: nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobil yotlik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.

Markaziy nerv sistemasi nuqsonlarini jarroxlik yo'lli bilan davolash

Gidrotsefaliya. Etiologiya va tasnifi. Ochiq va yopiq gidrotsefaliyalarni klinik kechinmalari. Palliativ operatsiyalar: lyumbal punksiya, VP, dekompressiv trepanatsiya. Radikal operatsiyalar: o'smalarni olib tashlash, chandiqlarni qirqish. Universal operatsiya – VPS, VAS. Gipersekretor gidrotsefaliyadagi operatsiyalar: qorinchalardagi qon tomir chigalini olib tashlash, uyqu arteriyasini bog'lash, yulduzsimon tugunchada simpatektomiya. Okklyuzion gidrotsefaliyadagi porensfaliya, qadoq tanasini kesish yoki teshish, Anton-Braman I va II. III qorincha tubi fenestratsiyasi, IV qorincha perforatsiyasi. Stukkey, Emdin, Dendi operatsiyalari. Miyacha tomi fenestratsiyasi, bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasi va miyacha chuvalchangini kesish, VSS, Majandi teshigidagi chandiqni kesish, Monro teshigini perforatsiyasi.

Kraniosinostoz. Etiologiya va patogenez. Tasnifi. Klinika va tashxis. Konservativ va xirurgik davo. Lane, Vanke, King, Bauer operatsiyalari. Ikki tomonlama kraniotomiya (Arendt, Koz'yrev).

Bosh miya churralari tasnif, klinik kechinma, tashxis. Meningotsele, encefalotsistotsele, encephalocele occulta va sepramatum. Ekstra va intrakranial operatsiyalar texnikasi va ko'rsatkichi.

Orqa miya churralari. Tasnif. Spina bifida occulta, complicata, anterior. Orqa miya churralari olib tashlash va plastikasi.

Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mexnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiyot ekspertiza.

Nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobiliyatlilik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.

Neyroxitirgiyada anesteziologiya va reanimatologiya

Maxalliy anesteziya, novokain blokada, umumi og'riqsizlantirish, epidural

anesteziya va ularni asorati bilan kurash. Reanimatsiya usullari. Sun'iy nafas, yurak massaji, defibrillyasiya, traxeostomiya, mikrotraxeostomiya, qon quyish va ularni asoratlarini davolash, gomeostaz korreksiyasi, gipervolemiya.

Taqvimiylar:

Nº	Mavzular	Soatlar
Exinokokkoz vassistetserkoz		
1	Exinokokkoz vassistetserkoz etiologiyasi. Klinik kechinmasi. Jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.	5
2	Exinokokkoz vassistetserkozni jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.	5
Ekstrapiramida tizimi patologiyasi		
3	Miya qobiq osti tugunchalari va ularni o'tkazuvchi yullari topografiyasi.	5
4	Parkinsonizm, giperkinez, xoreya, xoreoatetoz, torsion distoniya, gemiballizm tushunchasi va klinik kechinmalari.	5
5	Stereotaksik operatsiyalarga ko'rsatmalar va monelik, texnikasi.	5
6	Qobiq osti tugunchalar destruksiysi: spirt yordamida elektrokoagulyasiya, mexanik, ultrotovush va krioxirurgik usullar. Reabilitatsiya.	5
Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxati		
7	Umurtqa pog'onanining anatomiysi va xar bir qismni o'ziga xos xususiyati. Miya anatomiysi va o'ziga xos qon bilan ta'minlanishi.	5
8	Orqa miya patologiyasi: 1) ildizli sindrom; 2) orqa miyani yarim jaroxati (Broun-Sekar sindromi); 3) orqa miyani ko'ndalang to'la jaroxati.	5
9	Orqa miyani funksional jaroxati. Orqa miyani bo'yin, ko'krak, bel qismlarining jarohati. Ochiq, yopiq, teshikli va teshiksiz jaroxatlari.	5
10	Umurtqa jarohati. umurtqalar lati, distorziyasi, chiqishi, kompression sinish, bo'lakli sinishi, umurtqa tanasini ko'ndalang buyicha «X» turda va «portlash» usulida sinishi.	5
11	Umurtqa diskini, orqa yarim yoy va ortki o'simtasini sinishi.	5
12	Orqa miya jarohati. Orqa miya chayqalishi, lati va bosilishi, majag'lanishi.	5

1 3	Orqa miya karaxtligi (shoki). Orqa miyani anatomiq buzilishi. Diffuz aksonal jarohat.	5
1 4	Orqa miya jarohati ichki organlaridagi o'zgarishlar. Orqa miya jarohatini konservativ va jarroxlilik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.	5
1 5	Orqa miyani bosilishi, sabablari, davolashni umumiy prinsiplari.	5
1 6	Bosilishning sabablari: chiqish, kompression sinish, parchalanib sinish va boshqalar.	5
1 7	Gematomieliya, gidroma va epidural gematomalarni klinik kechinmalari. Tashxis. Davolash usullari. Operatsiya usullari, texnikasi.	5
1 8	Umurtqa pog'onasi jarohatida stabilizatsiya usullari: ortki o'simtalaro stabilizatsiya usuli, umurtqalararo yoyi stabilizatsiyasi, spondilolistez, interpedikulyar mustahkamlash, Keydj yordamida mustaxkamlash, endospastik jarroxlilik yo'llari.	5
1 9	Ertangi va kechki asoratlarni davolash. CHanoq organlarni buzilishi va uni davolash usullari. Reabilitatsiya, protezlar.	5
	Umurtqa pog'ona osteoxondrozi	
2 0	Umurtqa pog'onasi osteoxondrozi xaqida tushuncha. Umurtqa pog'onasining biomexanikasi va osteoxondrozdagи o'zgarishlar.	5
	Jami:	100
	II – semestr	
1	Osteoxondroz etiologiyasi (involuyтив, travmatik, infeksiон mushakli, tug'ma, endokrin teoriyalari).	2
2	Osteoxondrozni kelib chiqish sabablari.	2
3	Osteoxondrozni klinik kechinmasidagi 4 davr: I, II, III, IV davrlarda bo'yin, ko'krak, bel-dumfaza osteoxondrozining klinik kechinmalari va jarroxlilik yo'li bilan davolash usullari. Konservativ terapiya.	2
	Umurtqa va orqa miya o'smalari.	
4	Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar.	2
5	Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari	2
	Bosh miya qon tomirlar patologiyasi	
6	Miyaga spontan qon quyilish. Bosh miya yarimsharlariga, miyachaga va uzunchoq miyaga to'la yoki qisman qon	2

	quyilishning o'ziga xos belgilari	
7	Umurtqa va orqa miya o'smalarini jarroxlik yuli bilan davolash ko'rsatgichlar va qarshiliklar. Operatsiya usullari. Bemorlar reabilitatsiyasi.	2
8	Miya magistral qon tomirlari stenozi va trombozi.	2
9	Umumiy, ichki uyqu arteriya, oldingi va o'rta miya arteriya, asosiy arteriya va umurtqa arteriyalarining okklyuziyasi, ularni klinik kechinmalari, jarroxlik yo'li bilan davolashdagi ko'rsatmalar.	2
1 0	Palliativ operatsiyalar – uyqu va umurtqa arteriyalarida o'tkaziladigan periarterial simpatektomiya, yuqori bo'yin va yulduzsimon tugunlarni olib tashlash.	2
1 1	Radikal operatsiyalar – trombinektomiya, o'zgargan qon tomirlarni olib tashlash va transplantant yoki anastamoz qo'yish.	2
1 2	Umurtqa arteriya okklyuziyasini jarroxlik yo'li bilan davolash. Narvonsimon mushak sindromi, sklenotomiya.	2
1 3	Umurtqa arteriya trombozi, trombinektomiya. Umrov osti va umurtqa arteriyasini bir qismini rezeksiya qilish.	2
1 4	Palliativ operatsiyalar: periarterial desimpatizatsiya, stelektomiya.	2
1 5	Miya qon tomirlar anevrizmasi - patomorfologik kelib chiqishi va topanatomik tasnifi. Anevrizmaning paralitik va gemarragik turlari.	2
1 6	Uyqu arteriyasi anevrizmasi: infra- va supraklinoid qismining anevrizmasi, orqa birlashtiruvchi arteriyaning anevrizmasi, bifurkatsiya qismining anevrizmasi, oldingi miya va oldingi birlashtiruvchi arteriyalarining anevrizmasi, o'rta miya arteriyasi anevrizmalarining klinik kechinmalari.	2
1 7	Vertebro-bazillyar arteriya tuzilma anevrizmasining klinik kechishi. Anevrizmalarni jarroxlik yo'li davolash – ekstra- va intrakranial usullari, ularga ko'rsatma va texnikasi. Ichki uyqu arteriyaning intrakranial qismidagi anevrizmalarni jarroxlik yo'li bilan davolash. Ballonizatsiya usullari.	2
1 8	Arterio-venoz anevrizma turlari, klinik kechinmasi, jarroxlik yo'li bilan davolash. Operatsiyadan so'ngi davrini kechishi va reabilitatsiyasi.	2
1	Karotid-kavernoz birlashma klinik kechinmasi. Konservativ va	2

9	operativ davolash usullari. Umumiy uyqu arteriyasini vaqtinchalik kesish. Operatsiyaga tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari. Bruns operatsiyasi.	
2 0	Intrakranial usulda ichki uyqu arteriyasi va ko'z arteriyasining asosiga klips qo'yish. Intrakranial usulda uyqu arteriyasining tursimon sinusdagi qismini va buyin qismini boylash usuli.	2
	Jami:	40

Amaliy mashg'ulotlarni (rotatsiyalar) tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar (rotatsiyalar) tartibi

1. Tematik rotatsiya: Neyrotravma.

Rotatsyaning maqsadi: Bosh suyak va miya jarohatida tashxis qo'yish, ularni davolash usullarini o'zlashtirish va ularga tezkor yordam bera olishi.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorni tekshirish, tashxis qo'yish va operatsiyaga tayerlash;
- birlamchi jarrohlik ishlovnini qila olish;
- gematomaga shubha bo'lsa tashxis (izlovchi) freza teshigini qo'ya olish;
- suyak plastik yoki rezeksion trepanatsiyani qila olish;
- botiq sinishlarda bosh suyak bo'lagini ko'tarib qo'yish yoki olib tashlash;

2. Tematik rotatsiya: Neyroonkologiya.

Rotatsyaning maqsadi: Bosh va orqa miya o'smalarini tashxis o'tkazish va uni davolash usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- neyrorentgenologik, elektrofiziologik, neyrooftalmologik, otonevrologik tekshirishlar natijasini interpretatsiya qilish;
- miniinvaziv operatsiyalarni va ventrikulopunksiya amaliyotini o'tkazish;
- kistali o'smalarni endoskopik yo'li bilan olib tashlash;
- o'smalarni xar xil yo'llar bilan olib tashlash;
- nur va ximioterapiya usullarini bilish;

3. Tematik rotatsiya: Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxatidagi jaroxlik.

Rotatsyaning maqsadi: Umurtqa pog'onasi va orqa miya patologiyasi erta va zamonaviy tashxis qo'yish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorlarni tekshirish va tashxis qo'yish;
- bemorlarni operatsiyaga tayyorlash;

- umurtqalar jarohatida repozitsiya va reklinatsiya o'tkazish;
- orqa miya va umurtqa patologiyasida jarroxlik usullarini qo'llay bilish;

4. Tematik rotatsiya: Endoskopik neyroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Bosh va orqa miya patologiyasida o'tkaziladigan endoskopik usullarni o'zlashtirish.

Magistratura quyidagilarni bajara olishi zarur:

- endoskopik texnikasini bilish va ishlata olish;
- endoskopik asboblarida foydalana bilish;
- miya qorinchalarni endoskopik usulda tekshirish va natijalarini interpretatsiya qilish;
- okklyuzion gidrotsefaliyada III qorincha tubini fenestratsiyasini qila olish;

5. Tematik rotatsiya: Funksional neyroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Stereotaksik operatsiya usullarini o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- parkinsonizm, epilepsiya, mushak torzion distoniya, qiyshiq bo'yin, DSP kasalliklarida o'tkaziladigan stereotaksik operatsiyalar texnikasi va usullarini o'tkazish;
- tibbiy xujjatlarni to'ldirish, tibbiy jaridalarini to'ldish, kasallik tarixini yozish, operatsiya bayonnomasini yozish;

6. Tematik rotatsiya: Endovaskulyar neyroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Miya qon tomirlar patologiyasining tashxisi va davolash usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bosh miya qon tomirlar patologiyasida tashxis o'tkazish;
- AG texnikasini bilish va o'tkazish;
- bosh miya qon tomirlar patologiyasida o'tkaziladigan kateterizatsiya, stendlash va ballonizatsiya usullarini o'tkazish;
- suyak plastik va rezeksion trepanatsiyasini o'tkazish;

7. Tematik rotatsiya: Bolalar neyroxirurgiyasi.

Rotatsyaning maqsadi: Bolalar MNS kasalliklari va nuqsonlarining tashxisi va davolash yo'llarini o'zlashtirish.

Magistrutura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- miya o'smalari tashxisi va uni davolash usullarini o'tkazish;
- bolalardagi bosh suyak va miya jarohatiga tashhis qo'yish va ularga neyroxirurgik yordam berish;
- bola tug'ilayotgan davrda vujudga kelgan bosh suyak va miya jarohat tashxisini qo'yish va ularga yordam berish usullari;
- to'g'ma va orttirilgan gidrotsefaliyalarda shuntlovchi operatsiyalar

o'tkazish;

- miya rivojlanish nuqsonlari: kraniosinostoz, bosh va orqa miya churralariga tashxis qo'yish va operatsiya usullarini o'tkazish;

8. Tematik rotatsiya: Periferik nerv sistemasi jarroxligi.

Rotatsyaning maqsadi: Periferik nerv tizisi tashxisi va jarroxlik usullarini o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- PNS patologiya bilan kasallangan bemorlarga tashxis qo'yish;
- birlamchi jarrohlik ishlov berish;
- PNS jarohatida reviziya o'tkazish va tiklash operatsiyalarini qullash;
- elektromiografiya usulini ko'llash;

9. Tematik rotaitsiya: Neyroanesteziologiya va reanimatologiya.

Rotatsyaning maqsadi: Neyroxirurgiyada ko'llaniladigan og'riqsiz-lantirish usullari va intensiv terapiyani tezkor xolatlarida ko'llashni o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- tezkor xolatda VP va rezeksion trepanatsiya qilish;
- maxalliy anesteziya o'tkazish;
- umumi narkoz berish, intubatsiya yo'llarini o'tkazish;
- vagosimpatik va ko'krak suyaklararo blokadasi;
- traxeostomiya va mikrotraxeostomiyani o'rnatish;
- ochiq va yopiq yurak massaji, IVL, yurak punksiyasi, yurak defibrillyasiyasini o'tkazish;
- epidural anesteziyani o'tkazish;
- bemorlarni spinal va travmatik shok (karaxtlik) dan chiqarish usullari;
- tibbiy varaqalar va operatsiya bayonnomalarni yozish;

Magistrlik amaliyotiga bo'lgan talablar

Neyroxirurgik kasallarni poliklinika sharoitida konsultatsiya qilish

Neyroxirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil kuratsiya qilish

Neyroxirurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil davolash

Patologoanatomik konferensiylar, klinik konferensiylarda bemorlar muxokamasida qatnashish

Turli tekshiruv usullarini interpretatsiya qilish va baxolashni bilish

Tibbiy xujjatlarni to'ldirish va olib borish

Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'larning kattagina turli hil shakllari mavjud:

Mustaqil ta'limgi tashkil etishning shakli va mazmuni

«Xususiy neyroxirurgiya » fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tibbiyotdagi amaliy masalalarini echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lif tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- * komp'yuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konseptlar tayyorlash;
- * Magistr talabasining o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distantion) ta'lifni tashkil etishda qatnashish.

Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'lifning zamonaviy ilg'or interfaol usullaridan, pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining prezentatsiya (taqdimot), multimedia va elektron-didaktik texnologiyalardan foydalaniladi. Amaliy mashg'ulotlarda aqliy hujum, klaster, blits-so'rov, guruh bilan ishlash, insert, taqdimot, keys stadi kabi usul va texnikalardan keng foydalaniladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirsodikov D.A. Bolalar neyroxirurgiyasi. Darslik Toshkent 2000
2. Xudayberdiev X.X.- Asab kasalliklar jarroxligi, 1999, (o'zbek tilida)
3. Mirsodikov A.M., Mirsodikov D.M. – Bolalarda bosh miya jarohatlari. O'quv qullanmasi Toshkent 1999.
4. Gaydar A.P. Prakticheskaya neyroxirurgiya. S-Peterburg 2002.

Qo'shimcha

5. Irger P.M. Neyroxirurgiya: Uchebnik – M., 1982 .S .426.
6. Romodanov A.P., Mosiychuk N.M., – Neyroxirurgiya: Uchebnik posobie. Kiev -1990.S.105.
7. A.N.Konovalov Rukovodstvo po cherepno-mozgovogo travmy .
Moskva T. 1998. S. 544. T. 2 2001. S. 670.
8. Lebedev V.V. Krýlov V.V. Neotlojnoy neyroxirurgiya Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva., Meditsina, - 2000. S.
- 9 . Uglyumov V.M. XirurgiyassNS. T.1, T.2 . 1969. (v bibl.).
10. Romodanov A.P., Operatsii na golovnom mozge. Atlas.M.1986
11. E.I.Gusev. Nevrologiya i neyroxirurgiya Uchebnik. Moskva. 2000.
S..656.
12. Nevrologicheskaya xirurgiya (angl.) .
13. N. E. Poliščuk, N. A. Korj, V. YA. Fiženko. Povrejdenniya pozvonochnika i spinnogo mozga. Kiev: 2001.
14. A.V Triumov. Topicheskaya diagnostika zabolеваний нервной системы. Kratkoе rukovodstvo. Leningrad. 1959.
15. Atlas operatsii (angl.)
16. Atlas dostupov (angl.)
17. V.M.Astapov. Nervnaya sistema cheloveka. Uchebnoe posobie. 2004.

S.80

18. James L. Hiatt., Head and Neck anatomy USA. 1993
19. K.Sammer, J. Lavigne Brunnstron's movement therapy in hemiplegia 1992
20. J.R. Little, Reoperative neurosurgery, 1992
21. A. Guberman, Clinical neurology, London, 1993
22. L.Jennes, Atlas of the human brain, Philadelphia, USA 1995
23. Konovalov A.N., Xirurgicheskoe lechenie arterialnyx anevrism, M.1993.
24. YUmashev A.P., Osteoxondrozы pozvonochnika, M. 1984.
25. Voronov N.D. AnatomiyassNS. Uchebnoe posobie. M. 2005. S.83.
26. Samatokin.V.G.. Opuxoli gipofiza i xiazmo-sellyarnoy oblasti. M. 1985.
27. Romodanov A.P., Rudyak K.E. –Opuxoli golovnogo i spinnogo mozga Kiev- 1980 – 995 s.
28. Grigorovich K.A., Xirurgicheskoe lechenie povrejdeniy nervov, M. 1981.
29. Vereshchagina G.A., Kompyuterno-tomograficheskaya diagnostika, 1973.
30. Xirurgiya pozvonochnika, M. 1982 // Lutsik A.A., Kryuchkov V.V.
31. Mirsadықов A.E., Bolalarda bosh miyaning yopiq jaroxati,1997.
32. Spinalnaya xirurgiya (angl.).
33. Neyroxirurgiya (angl.)
34. Arendt A.A. i dr. Osnovy neyroxirurgii detskogo vozrasta, 1968.
35. Mikroneyroxirurgiya (angl.)
36. Arutyunov A.I. Rukovodstvo po neyrotravmatologii., ch.1, 1978; ch.2, 1979

YAngi chop etilgan qo'shimcha adabiyotlar

37. Tigliev G.S., Olyushin V.E., // Vnutricherepnye menigiomy. S.Peterburg 2001.
38. T.A. Axadov // Magnitno-rezonansnaya tomografiya golovnogo mozga pri opuxolyax. Moskva 2003.
39. Intraoperative MRI Developments // North America 2005.
40. V.A. Xachatryan // Gidrotsefaliya pri opuxolyax golovnogo i spinnogo mozga S. Peterburg 2008.
41. L. Lixterman // Nevrologiya cherepno – mozgovoy travmy Moskva 2009.
42. Mark Sindou, // Practical Handbook of Neurosurgery N.Y. USA 2009
43. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma I- tom. Moskva

2013.

44. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma II- tom.
Moskva 2013

Internet saytlari

1. <http://www.neuro.uz;>
2. <http://www.mednovosti.ru>
3. <http://www.neuro-habassah.ru;>
4. <http://ru.wikipedia.org;>
5. <http://neuronsk.ru>
6. <http://www.neuroserver.ru>

<http://www.neurosurg.ru>

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasi “Xususiy neyroxirurgiya” fanidan magistratura yo’nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

“XUSUSIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasи “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagи “Uzluksiz ta’lim tizimini standartlari”ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida”gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – “Davolash ishi” bakalavriat ta’lim yo’nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida “500000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot”, Ta’lim sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na’munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. “Xususiy neyroxirurgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va

reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxiturgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun "Xususiy neyroxiturgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.D., ADTI klinikasi

vertebrologiya bo'lim mudiri:

Abduxalikov O.K.

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxiturgiya kafedrasi "Xususiy neyroxiturgiya" fanidan magistratura yo'nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

"XUSUSIY NEYROXIRURGIYA" fani O'zbekiston Sog'liqni saqlash va Oliy, O'rta maxsus ta'lif Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko'rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o'quv rejasi "O'zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O'rta maxsus ta'lif, Halq ta'lif Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagi "Uzliksiz ta'lif tizimini standartlari"ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida"gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – "Davolash ishi" bakalavriat ta'lif yo'nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida "500000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot", Ta'lif sohasida "510000 – Sog'liqni saqlash" yo'nalishi bo'yicha tavsiya etgan na'munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. "Xususiy neyroxiturgiya" fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh

va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxiturgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxiturgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun "Xususiy neyroxiturgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.N., ADTI "Travmatologiya, ortopediya va

neyroxiturgiya" kafedrasi dotsenti:

To'xtayev J.T.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи**

**"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof.**
"___" _____ 2021 yil

**UMUMIY NEYROXIRURGIYA
FANINING
ISHCHI DASTURI**

**III – kurslar uchun
(5 – semestr)**

Bilim sohasi: 500 000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lif sohasi: 510 000 – Sog'liqni saqlash

Mutaxassislik: 5A51011 – Neyroxirurgiya

4

Umumiy soat - 118 soat

SHu jumladan:

Amaliy mashg'ulot - 80 soat

Mustaqil ish - 38 soat

Andijon – 2021

Fanning ishchi o'quv dasturi 5A510114-Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligining DTS – 2015 yil, o'quv dasturi 2017 – yil, malaka talablari va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Fanning ishchi o'quv dasturi Davolash fakulteti kengashining 2020 – yil "___" _____ dagi №____ sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Kengash raisi:

B.Y.Mamatov

Tuzuvchilar:

Xudayberdiev K.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedra mudiri, professor,t.f.d.

Mirzayuldashev N.YU. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Isakov B.M. - Andijon davlat tibbiyot instituti, "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi assistenti.

Taqrizchilar:

Abduxalikov O.K. –t.f.d., ADTI klinikasi vertebrologiya bo'limi mudiri.

Tuxtaev J.T. – t.f.n., ADTI "Travmatologiya, ortopediya, neyroxiturgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti" kafedrasi dotsenti.

Fanning ishchi o'quv dasturi Andijon Davlat Tibbiyot instituti Markaziy uslubiy kenashining 2020 – yil "___" _____ dagi ___- son qarori bilan tasdiqlandi.

Kafedra mudiri,professor

K.T.Xudayberdiev

Kelishildi:

I.O'quv fanning dolzarbliji va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Neyroxirurgiya fani zamonaviy tibbiyotda alovida o'rinni egallaydi. Yo'l-transport xodisalarini ko'payishi, MNS va PNS patologiyasining tashxisi ancha murakkab bo'lganligi, bemorlarni shoshilinch yordamga va kerakli davoga extiyoji bo'lganligi sababli, yuqori darajadagi ilmga va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassis – magistrlarga talab paydo bo'lgan.

Magistr-neyroxirurg yuqori darajadagi mutaxassis bo'lib, ular davo – profilaktik ishlarni, administrativ boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy va tashkilot-metodik ishlarni bajara olishi kerak. Neyroxirugiya fanining o'qitishdan maqsad, bemorlarga to'g'ri tashxis qo'ya oladigan, davolaydigan, kasallikni oldini oladigan, uning asoratlarini davolay oladigan, zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan zamon talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Zamonaviy neyroxirurgiya markaziy va periferik nerv tizimi turli patologik holatlarida erta tashxis qo'yish va rejali davo chora tadbirlari va tezkor yordam ko'rsatish hisoblanadi.

Ushbu taqdim etilayotgan dastur neyroxirurgiyaning zamonaviy va dolzARB muammlari asosida tuzilgan bo'lib, bunda o'quv jarayonida qo'llanilayotgan yangi uslub va texnologiyalari to'laligicha hisobga olinadi.

II. O'quv fanning maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Bemorlarga erta va to'g'ri tashhis qo'ya oladigan, kasallikni oldini oladigan, davolaydigan, shoshilinch yordam ko'rsata oladigan hamda kasallik asoratlarini davolay oladigan, zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Fanning vazifalari:

- nerv tizimi patologiyasi etiologiyasi, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish;
- bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llashni va bilimini rivojlantirish;
- adekvat xirurgik davolashni o'rgatish;
- ambulator va statsionar sharoitda kerakli adekvat diagnostik muolajalarni o'tkazishni o'rganish;

- zamonaviy laborator va instrumental tekshiruvlar natijasini interpretatsiya qila olish qobiliyatini rivojlantirish;
- yuqori darajadagi tezkor neyroxiurgik yordam ko'rsatishni zamonaviy darajada o'rgatish;
- neyroxiurgik bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordam ko'rsatishni o'rgatish;
- neyroxiurgik bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslarni qo'llashdagi bilimlarin o'rgatish;
- eng tarqalgan neyroxiurgik kasallikkarni oldini olish davolash, shoshilinch yordam ko'rsatish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirish.

Fan bo'yicha magistratura talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi:

Talaba:

- sog'liqni saqlash sohasida Davlat siyosati va uning amalga oshirilishida barcha boshqaruv organlarining mas'uliyati;
- O'zR tibbiyot sohasining rivojlanish strategiyasi va boshqaruv tuzilmasi (konsepsiya, tamoyillar, asosiy yo'naliishlari);
- sog'liqni saqlash tizimi va ularda olib borilayotgan isloxoatlar;
- sog'liqni saqlashni rivojlantirishning asosiy siyosiy tamoyillari, standartlari, istiqbollari;
- umumiylar;
- neyroxiurgik materiallar va asbob-uskunalar;
- a'zo va tizimlar anatomo-fiziologik xususiyatlari;
- organizm patofiziologiyasi;
- umumiylar;
- neyroxiurgiya tashxislash bo'limlarining jixozlanishi;
- zamonaviy tashxis texnologiyalarining ishlash prinsipi;
- neyroxiurgik tashxislash muolajalarni o'tkazish jarayoni;
- suyak-plastik trepanatsiyasi va rezeksion trepanatsiyasi;
- bosh suyak dekompressiv trepanatsiyasi;
- bosh suyak orqa chuqurchasi trepanatsiyasi;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida qo'llaniladigan zamonaviy tashxis usullari;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida qo'llaniladigan jarrohlik usullari;
- periferik nervlar tizimi (PNT) zararlanganda qo'llaniladigan

jarrohlik amaliyotining umumiy prinsiplari;

- endoskopik va miniinvaziv jarroxlik amaliy usullari;
- endovaskulyar neyroxiturgiya;
- stereotaksik operatsiyalar;
- bosh miya asosidagi jarroxlik amaliyoti;
- neyroxiturgik bemorlarning mehnatga layoqati, nogironlik guruhlarga bo'linishi va kasallik sabablarini aniqlash;
- sud-tibbiy ekspertizasi xaqida (tushuncha);
- markaziy nerv tizimi (MNT) va PNTning turli kasalliklarida dispanserizatsiya usullarini yurita olish;
- tibbiy hujjatlarni to'g'ri yurita olish;
- bemorlarni reabilitatsiya qilishdagi asosiy usul va texnikalarini qo'llay olish **haqida tasavvurga ega bo'lishi**;
- kasalliklarni zamonaviy nevrologik tekshirish usullarini;
- bemorlar kasallik tarixini mukammal so'rab-surishtirishni;
- bemorlarni ob'ektiv tekshirish usullarini;
- kasalliklarning birlamchi va ikkilamchi profilaktikalarini;
- lyumbal punksiya o'tkazishni;
- likvor dinamik sinamalar bajarishni;
- pnevmoensefalografiysi (PEG), pnevmotsisternografiysi (PSG), ventrikulografiya (VG) va angiografiya (AG) qilishni;
- epidurografiya
- venospondilografiya;
- spondilografiya;
- ultratovush tashxislash (UTT) va doplerografiyanı tahlil qilishni;
- kompyuter tomografiya (KT), magnit-rezonans tomografiya (MRT), multi-spiral kompyuter tomografiya (MSKT) va traktografiyalarni tahlil qilishni;
- umurtqa va bosh suyak rentgenografiyasini tahlil qilishni;
- elektroneyromiografiya (ENMG) va chaqiruv potenitsal usulini tahlil qilish;
- neyrofiziologik tekshirishlarni EXO-ensefalografiya (ExoEG), elektroensefalografiya (EEG), reoensefalografiya (REG) tahlil qilishni;
- neyrooftalmologik tekshirish usullarini amalga oshirishni va tahlil qilishni;
- otonevrologik tekshirishni amalga oshirish va tahlil qilishni
- ochiq bosh miya jarohatida birlamchi xirurgik ishlov berishni;

- qon ketishining to'xtatish usullarini;
- bolalarda botib singan bosh suyakni olib tashlash yoki ko'tarishni;
 - bosh miya qorinchalari punksiyasini;
 - chaqaloqlardagi kefalogematomani aspiratsiyasini;
 - miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilishni **bilishi va ulardan foydalana olishi**;
 - MNT va PNT kasalliklari bor bemorlarni nevrologik tekshirishdan o'tkazish;
 - neyrooftalmologik tekshirish;
 - otonevrologik tekshirish;
 - boshning yumshoq to'qimalari zararlanganda birlamchi jarrohlik ishlov berish;
 - qon ketishini to'xtatish;
 - miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilish;
 - lyumbal punksiya o'tkazish;
 - likvor dinamik sinamalar bajarish;
 - pnevmoensefalografiya qilish;
 - ventrikulografiya qilish;
 - transkraniel dopplergrafiya (TKDG) ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - KT va MSKT ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - MRT ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - ENMG va chaqiruv potensiallarini tahlil qilish;
 - bosh miya qon tomirlari angiografiyasini ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - spondilografiya ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - bosh suyak rentgenografiyasini texnikasini bilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - EEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - ReoEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - ExoEG qilish va ma'lumotlarini tahlil qilish;
 - yotoq yaralarini davolash;
 - epileptik xurujlarda tezkor yordam ko'rsatish;
 - disk churralarda interlaminar usulda churrani olish;
 - tibbiy hujjatlarni to'g'ri olib borish;

- mahalliy anestetik blokadalar texnikasini o'zlashtirish;
- reanimatsion chora - tadbirlarni amalga oshirish;
- Monroe sistemasini o'rнata olish;
- kefalagematomani aspiratsiya qilish;
- bosh suyak rezeksion trepanatsiyasini bajarish texnikasi;
- botib singan bosh suyakni ko'tarish yoki olib tashlash;
- osteomani olib tashlash;
- bosh miya qorinchalarini punksiya qilish;
- suyak-plastik trepanatsiyasini qilish;
- angiografiya qilish;
- epiduroografiya qilish;
- diskografiya qilish;
- gematomaga shubha bo'lganda qidiruv (trefinatsion) teshik qo'yish;
- Arendt bo'yicha o'zoq muddatli drenaj qo'yish;
- bosh suyak osteomielitida operatsiya qilish;
- umurtqa pog'onasi osteomielitida operatsiya qilish;
- mielografiya qilish texnikasini bilish va ma'lumotlarni tahlil qilish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

Magistratura ixtisosligiga qo'yiladigan muayyan talablar va ushbu mutaxassislik bo'yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari hisobga olingan holda, oliy ta'lim muassasasi tomonidan belgilanadi.

III. Asosiy nazariy qism (seminar mashg'ulotlari)

Asosiy qismda fanning mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar, nazariy va amaliy misollar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida etkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo'yiladigan talab mavzularning dolzarbligi, ularning tibbiyat sohasidagi ish beruvchilar talablari va sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo'layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o'zgarishlar, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so'ngti yutuqlari e'tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Fanning nazariy (seminar) mashg'ulotlari mazmuni
Umumiy neyroxiturgiya

1-mavzu: "MNS va PNSning anatomiya va fiziologiyasi"

Miyaning peshona, tepa, chakka, ensa bo'laklari, bazal-diensefal qismi, miya o'zagi, miyacha va 12 juft nervlarni topografik anatomiysi va fiziologiyasi.

2-mavzu: "Paraklinik tekshirish usullari"

Neyrooftalmologik tekshirish. II, III, IV, V nervlar topografik anatomiysi va ularni patologiyasi. Ko'rish nervi: neyrooftalmologik o'zgarishlar, ko'z o'tkirligi va ko'ruv maydoni, gemianopsiya, markaziy va traktus gemianopsiyasi, ko'z tubining dimlanishi, ko'rish nervining atrofiysi, birlamchi va ikkilamchi ko'ruv nervi atrofiya. Foster – Kennedy sindromi. Xiazmadagi patologik o'zgarishlar. Nistagm va ularni turlari. Ko'z qorachig'i reaksiysi. Ekzoftalm.

LOR organlari, tekshirish usullari: xid bilish, ta'm bilish, eshitish va vestibulyar analizatorlar. V, VI, VII, VIII, IX, X nerv va ularning patologiyasi. Vestibulyar apparatini tekshirish: aylantirish va kalorik, statik va koordinatsion sinovlar o'tkazish.

3-mavzu: "Elektrofiziologik tekshirish.EEG, REG, ExoEG, UZI, ENMG tekshirish usullari va texnikasi".

Neyrorentgenologik tekshirish. Kraniografiya va spondilografiya, KT, MSKT, MRT, PEG, PVG, PSG, KAT, VAG, venospondilografiya, epidurografiya, diskografiya va mielografiya va ularga ko'rsatgichlar

4-mavzu: "Neyroxiturgiyada qo'llaniladigan operativ usullari"

Miyani bosh yarimsharlari va bosh suyak orka chukurchasida joylashgan miyacha, IV qorincha, miya o'zagi, ko'prik-miyacha burchagi jarroxligining umumiylasosiy prinsiplari. Rezekcion va suyak-plastik trepanatsiyasiga ko'rsatgich. CHakka osti dekompressiv trepanatsiya. Kraniotserebral topografiya (Kronleyn va Egorov sxemasi). Miyani peshona, tepa, chakka, ensa bo'laklariga borish usullari, bosh suyakni oldingi, o'rta va orqa chukurchasi trepanatsiyasi. Transtentorial usul. Kichik invaziv, endovaskulyar va endoskopik operatsiyalar.

Spinal patologiyadagi jarroxlik usullari va ularni umumiylasosiy prinsiplari. Lyaminektomiya, gemilyaminektomiya. Umurtqa pog'onasida qo'llaniladigan stabillashtirish va nostabillashtirish operatsiyalar (o'siqlararo, ravoqlararo, spondilodez, interpedinkulyar tayanch, endoskopik jarroxlik va boshqalar). Ketgutli oldingi spondilodez. Disk churrasida

qo'llaniladigan interlyaminar va perkutan diskektomiya. Umurtqalar jaroxatidagi qo'llaniladigan oldinga va orqa dekompressiya, suyak transverekтомия. Umurtqalar chiqishida qo'llaniladigan bir momentli yopik va ochiq tug'irlash va tortish. Oksipitospondilodez, atlantoepistrofeal artodez. Auto yoki allotransplantant yordamida maxkamlash (fiksatsiya). Oldingi transfaringeal dekompressiya. Monroe tuzilmasi yordamida siydiq pufagini tozalash.

Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiyligi prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar. Ofrik jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzulmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yukori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish. Uchlamchi nerv nevralgiyasida bosh suyak ichida yoki tashqarisida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: V miya nervini alkogolizatsiyasi, elektrokoagulyasiyasi, gasserov tugunining sezgi tarmog'ini kesish, xordotomiya, komissurotomija, talamotomiya va lobotomiya.

Bosh miya qon tomirlarda qo'llaniladigan jarroxlik usullarining umumiyligi prinsiplari: ekstra- va intrakranial yo'li. Uyku arteriyasini bo'lash. Endovaskulyar operatsiya – ballon-kateter, arterio-venoz anevrizma embolizatsiyasi, tashqi-ichki arterial anevrizma anastomozi.

Gidrotsefaliyada qo'llaniladigan jarroxlik usullari: DDA, VPS, VAS, lyumboperitoneal, shuntlash operatsiyalari, VSS. Torkildsen operatsiyasi, xiazma usti orqali oxirgi plastinkasini Stukkey va Skaf usulida teshish.

Kraniostenozda qo'llaniladigan jarroxlik usullari: Arendt usulida ikki-laxatli kraniotomiya. Operatsiya Lane, Vanke, King, Bauer. Bosh va orqa miya churrasida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: intra- va ekstrakranial operatsiyalari. Orqa miya churrasini klassik usuli bilan olib tashlash.

Stereotaksis operatsiyalar va ularni parkinsonizm, torsion mushak distoniyasida, DSP, atetoz, xoreya, epilepsiya, spastik qiyshik buyin kasalliklarida qo'llash.

Absess, exinokokk, kista, parazitar kasalliklarda qo'llaniladigan operatsiya usullari. Absessni kapsula bilan olib tashlash va punksiyon usulda davolash.

Tematic kalendar reja

Nº	Mavzu	Soatlar
	"Elektrofiziologik tekshirish.EEG, REG,	

	ExoEG, UZI, ENMG tekshirish usullari va texnikasi".	
1	Bosh miya qon tomirlarda qo'llaniladigan jarroxlik usullarining umumiy prinsiplari: ekstra- va intrakranial yo'li.	4
2	Uyku arteriyasini bo'lash.	4
3	Endovaskulyar operatsiya – ballon-kateter, arterio-venoz anevrizma embolizatsiyasi.	4
4	Endovaskulyar operatsiya – tashqi-ichki arterial anevrizma anastomozи.	4
5	Gidrotsefaliyada qo'llaniladigan jarroxlik usullari: DDA, VPS, VAS.	4
6	Gidrotsefaliyada qo'llaniladigan jarroxlik usullari: lyumboperitoneal, shuntlash operatsiyalari, VSS.	4
7	Torkildsen operatsiyasi, xiazma usti orqali oxirgi plastinkasini Stukkey va Skaf usulida teshish.	4
8	Kraniostenozda qo'llaniladigan jarroxlik usullari: Arendt usulida ikki-laxatli kraniotomiya	4
9	Operatsiya Lane, Vanke, King, Bauer.	4
10	Bosh va orqa miya churrasida qo'llaniladigan jarroxlik usullari: intra- va ekstrakranial operatsiyalari.	4
11	Orqa miya churrasini klassik usuli bilan olib tashlash.	4
12	Stereotaksis operatsiyalar va ularni parkinsonizm, torsion mushak distoniyasida, kasalliklarida qo'llash.	4
13	Stereotaksis operatsiyalar va ularni DSP, atetoz, xoreya kasalliklarida qo'llash.	4
14	Stereotaksis operatsiyalar va ularni epilepsiya, spastik qiyshik buyin kasalliklarida qo'llash.	4
15	Abssess kasalligida qo'llaniladigan operatsiya usullari.	4

16	Exinokokk kasalligida qo'llaniladigan operatsiya usullari.	4
17	Kista kasalligida qo'llaniladigan operatsiya usullari.	4
18	Parazitar kasalliklarda qo'llaniladigan operatsiya usullari.	4
19	Abssessni kapsula bilan olib tashlash	4
20	Abssessni punksion usulda davolash.	4
	Jami:	80

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Amaliy mashg'ulotlar (rotatsiyalar) tartibi

1. Poliklinika va qabul bo'limida tashxis qo'yish.

Rotatsyaning maqsadi: Bemorlarni konsultativ poliklinikada va qabul bo'limida qabul qilishdagi ko'nikmalarni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorlardan to'liq shikoyatlarni yig'ishni bilishi;
- bemorlarni to'la fizikal tekshirish (umumiyoq ko'rik, nevrologik, neyrorentgenologik, neyrooftalmologik, otoneurologik);
- paraklinik tekshiruv usullarini to'g'ri interpretatsiya qila olish;
- bemorlarga tashxis qo'yish, rejalar tuzish, tibbiy xujjatlarni to'ldirish;

2. Neyroxirurgiyada ultratovush tashxis qilish.

Rotatsyaning maqsadi: Ultratovush tashxis usullarini o'zlashtirish (neyrosonografiya).

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- ultratovush tekshirishni liqildoq orqali o'tkazish;
- ultratovush tekshirish yakunlarini interpretatsiya qilish;

3. Neyroxirurgiyada rentgenologik tekshirish usullarini tashxis qilish.

Rotatsyaning maqsadi: Neyroxirurgiyada doimo qo'llaniladigan neyrorentgenologik tekshirishlarni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bosh suyak rentgen tasvirni tushirishi va uni interpretatsiya qila

olishi;

-bosh suyakdagi turk egari va qo'shimcha bo'shliqlarni interpretatsiya qila olishi;

-bosh suyak piramidasini interpretatsiya qilish;

-umurtqa pog'onasining rentgenografiyasini interpretatsiya qilish;

-kontrast yordamida qo'llaniladigan rentgenologik tekshirishlarni qila bilish va uni interpretatsiya qilish (pastga tushuvchi va yuqoriga ko'tariluvchi mielografiya, diskografiya, epiduroografiya);

-bosh va orqa miya KT va MRT tekshirishlar natijalarini interpretatsiya qilish;

4. Laboratoriya tekshirish usullarining tashxisi.

Rotatsiyaning maqsadi: MNS va PNSdagi laboratoriya tekshirish usullarini bilish va ularni o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- lyumbal va oksipital punksiya qila olishi va ularni natijasini interpretatsiya qilish;

5. Ambulatoriya sharoitida neyroxiturgiya:

Rotatsiyaning maqsadi: MNS va PNS patologiyasi bilan kasallangan bemorlarga o'tkaziladigan tashxis usullarini o'zlashtirish, ularni davolash va ambulatoriya sharoitida tezkor neyroxiturgik yordam ko'rsatish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- birlamchi jarroxlik ishlovni o'tkazish;

- ochiq va yopiq gidrotsefaliyada konservativ davo o'tkazish;

- miya siljishi va qisilishda tezkor yordam ko'rsata olish;

- epileptik xurujda, tezkor yordam ko'rsata olish;

- okklyuzion gidrotsefaliyada tezkor yordam ko'rsatish;

- bosh suyak va miya jaroxatida tezkor yordam ko'rsatish;

- orqa miya va umurtqa jarohatida tezkor yordam ko'rsatish;

- umurtqa jarohatida tortish usullarini qo'llay olishi;

- bosh miya dislokatsiyasida shoshilinch yordam ko'rsata olishi.

Magistrlik amaliyotiga bo'lgan talablar

Neyroxiturgik kasallarni poliklinika sharoitida konsultatsiya qilish;

Neyroxiturgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil kuratsiya qilish;

Neyroxiturgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil davolash;

Patologoanatomik konferensiyalar, klinik konferensiyalarda bemorlar muxokamasida qatnashish;

Turli tekshiruv usullarini interpretatsiya qilish va baxolashni bilish;

Tibbiy xujjatlarni to'ldirish va olib borish;

Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni;
Mustaqil ta'limning kattagina turli hil shakllari mavjud.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

"Umumiy neyroxirurgiya" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tibbiyotdagi amaliy masalalarni echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilarini rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali quollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- * kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishslash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * Magistr talabasining o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqr o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distansion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Mustaqil ish mavzulari:

1. Sindrom Dendi-Uokera.
2. Anomaliya Arnolda-Kiari.
3. Kranio-vertebralnaya anomaliya (bazilyarnoe vdavlenie, platibaziya, assimiliyasiya atlanta, proatlanta, nedorazvitie 2-sheynogo pozvonka)
4. Kraniospinalnaya opuxol.
5. Transnazalnoe mikroskopicheskoe udalenie adenom gipofiza
6. Mikrodiskektomiya grivj pozvonochnika
7. Stabilizatsiya pozvonochnika
8. Obezbolivanie pri operatsiyax patologiissNS
9. Punksionnaya chreskojnaya vertebroplastika v lechenii patologii pozvonochnika

Amaliy mashg'ulotlarni (rotatsiyalar) tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilarini tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Nazariy mashg'ulotlarda olgan bilim va ko'nikmalarni bemorlarni qabul qilish, kurish, kuzatish va olib borish orqali mustahkamlaydilar hamda

yanada boyitadilar. Bunga moderatorlar, trenerlar, shifokorlar boshchiligidagi tibbiy yordam ko'rsatish va mustaqil ishlash yo'li bilan erishiladi. Mustaqil ishlashda darsliklarni, o'quv qo'llanmalarni, uslubiy qo'llanmalarni, tarqatma va ko'rgazmali ashylardan foydalanish ahamiyati kattadir.

VI. Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy ilg'or interfaol usullaridan, pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining prezентatsiya (taqdimot), multimedia va elektron-didaktik texnologiyalardan foydalaniladi. Amaliy mashg'ulotlarda aqliy hujum, klaster, blits-so'rov, guruh bilan ishlash, insert, taqdimot, keys stadi kabi usul va texnikalardan keng foydalaniladi.

"Umumiy neyroxirurgiya" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va sog'liqni saqlash tizimidagi amaliy masalalarini echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha nazariy mashg'ulotlar qismini o'zlashtirish;
- * kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distatsion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Fan bo'yicha kurs ishi.

Fan bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

4. Bosh miya peshona, tepa, bulaklari anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi
5. Bosh miya chakka va ensa bulaklari anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi
6. Miyacha anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.
7. Bosh miya qorinchalar tizimi, anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishii.
8. Bosh miya optiko-xiazmal soxasi anatomiyasi, fiziologiyasi va qon bilan

ta'minlanishi. Umurtqa pog'onasi va orqa miya anatomiysi, fiziologiyasi va qon bilan ta'minlanishi.

VII. Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar xamda axborot manbalari.

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirsodikov D.A. Bolalar neyroxirurgiyasi. Darslik Toshkent 2000
2. Xudayberdiev X.X.- Asab kasalliklar jarroxligi, 1999, (o'zbek tilida)
3. Mirsodikov A.M., Mirsodikov D.M. – Bolalarda bosh miya jarohatlari. O'quv qullanmasi Toshkent 1999.
4. Gaydar A.P. Prakticheskaya neyroxirurgiya. S-Peterburg 2002.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 29 b.
2. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 47b.
3. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 485 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldag'i "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
5. Natsionalnyy standart po povyisheniyu kachestva okazaniya perinatalnoy pomoshi v rodovspomogatelnyx uchrejdeniyax sistemy zdravooxraneniya Respubliki Uzbekistan. Tashkent, 2015. 136s.
6. Romodanov A.P., Mosiychuk N.M., – Neyroquirurgiya: Uchebnik posobie. Kiev -1990.S.105.
7. A.N.Konovalov Rukovodstvo po cherepno-mozgovogo travmy . Moskva T. 1998. S. 544. T. 2 2001. S. 670.
8. Lebedev V.V. Krylov V.V. Neotlojnoy neyroquirurgiya Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva., Meditsina, - 2000. S.
- 9 . Ugryumov V.M. XirurgiyassNS. T.1, T.2 . 1969. (v bibl.).
10. Romodanov A.P., Operatsii na golovnom mozge. Atlas.M.1986
11. E.I.Gusev. Nevrologiya i neyroquirurgiya Uchebnik. Moskva. 2000. S..656.
12. Nevrologicheskaya xirurgiya (angl.) .
13. N. E. Poliщuk, N. A. Korj, V. YA. Fiщenko. Povrejdeniya pozvonochnika i spinnogo mozga. Kiev: 2001.
14. A.V Triumov. Topicheskaya diagnostika zabolеваний nervnoy sistemy. Kratkoe rukovodstvo. Leningrad. 1959.
15. Atlas operatsii (angl.)
16. Atlas dostupov (angl.)
17. V.M.Astapov. Nervnaya sistema cheloveka. Uchebnoe posobie. 2004. S.80
18. James L. Hiatt., Head and Neck anatomy USA. 1993
19. K.Sammer, J. Lavigne Brunnstron's movement therapy in hemiplegia 1992
20. J.R. Little, Reoperative neurosurgery, 1992
21. A. Guberman, Clinical neurology, London, 1993
22. L.Jennes, Atlas of the human brain, Philadelphia, USA 1995
23. Konovalov A.N., Xirurgicheskoe lechenie arterialnyx anevrizm, M.1993.
24. YUmashev A.P., Osteoxondrozы pozvonochnika, M. 1984.
25. Voronov N.D. AnatomiyassNS. Uchebnoe posobie. M. 2005. S.83.
26. Samatokin.V.G.. Opuxoli gipofiza i xiazmo-sellyarnoy oblasti. M. 1985.
27. Romodanov A.P., Rudyak K.E. –Opuxoli golovnogo i spinnogo mozga Kiev- 1980 – 995 s.

28. Grigorovich K.A., Xirurgicheskoe lechenie povrejdeniy nervov, M. 1981.
29. Verechagina G.A., Kompyuterno-tomograficheskaya diagnostika, 1973.
30. Xirurgiya pozvonochnika, M. 1982 // Lutsik A.A., Kryuchkov V.V.
31. Mirsadikov A.E., Bolalarda bosh miyaning yopiq jaroxati, 1997.
32. Spinalnaya xirurgiya (angl.) .
33. Neyroxirurgiya (angl.)
34. Arendt A.A. i dr. Osnovy neyroxirurgii detskogo vozrasta, 1968.
35. Mikroneyroxirurgiya (angl.)
36. Arutyunov A.I. Rukovodstvo po neyrotravmatologii., ch.1, 1978; ch.2, 1979

Yangi chop etilgan qo'shimcha adabiyotlar

37. Tigliev G.S., Olyushin V.E., // Vnutricherepnye menigomi. S.Peterburg 2001.
38. T.A. Axadov // Magnitno-rezonansnaya tomografiya golovnogo mozga pri opuxolyax. Moskva 2003.
39. Intraoperative MRI Developments // North America 2005.
40. V.A. Xachatryan // Gidrotsefaliya pri opuxolyax golovnogo i spinnogo mozga S. Peterburg 2008.
41. L. Lixterman // Nevrologiya cherepno – mozgovoy travmy Moskva 2009.
42. Mark Sindou, // Practical Handbook of Neurosurgery N.Y. USA 2009
43. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma I- tom. Moskva 2013.
44. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma II- tom. Moskva 2013.

Internet saytlari

1. <http://www.neuro.uz>;
2. <http://www.mednovosti.ru>
3. <http://www.neuro-habassah.ru>;
4. <http://ru.wikipedia.org>;
5. <http://neuronsk.ru>
6. <http://www.neuroserver.ru>
7. <http://www.neurosurg.ru>

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasi "Umumiyy
neyroxirurgiya" fanidan magistratura yo'nalishi bo'yicha ishchi o'quv
dasturiga

TAQRIZ

“UMUMIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasи “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagи “Uzluksiz ta’lim tizimini standartlari”ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida”gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – “Davolash ishi” bakalavriat ta’lim yo’nalishi negizidagi 5A510114- Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida “500000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot”, Ta’lim sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na’munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. “Umumiyl neyroxirurgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun “Umumiyl neyroxirurgiya” fanidan ishchi o’quv dasturi talablarga to’la javob beradi.

T.F.D., ADTI klinikasi

vertebrologiya bo'lim mudiri:

Abduxalikov O.K.

Travmatologiya, ortopediya va neyroxiturgiya kafedrasi “Umumiy neyroxiturgiya” fanidan magistratura yo’nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

“UMUMIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasи “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagи “Uzluksiz ta’lim tizimini standartlari”ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida”gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – “Davolash ishi” bakalavriat ta’lim yo’nalishi negizidagi 5A510114- Neyroxiturgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida “500000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot”, Ta’lim sohasida “510000 – Sog’liqni saqlash” yo’nalishi bo'yicha tavsiya etgan na’munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. “Umumiy neyroxiturgiya” fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxiturgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxiturgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun “Umumiy neyroxiturgiya” fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.N., ADTI “Travmatologiya, ortopediya va
neyroxiturgiya ” kafedrasi dotsenti:

To'xtayev J.T.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasи**

**"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof.**
"___" _____ 2021 yil

XUSUSIY NEYROXIRURGIYA

**FANINING
ISHCHI DASTURI**

**III – kurslar uchun
(5 – semestr)**

Bilim sohasi: 500 000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lif sohasi: 510 000 – Sog'liqni saqlash

Mutaxassislik: 5A51011 – Neyroxirurgiya

4

Umumiy soat - 125 soat

SHu jumladan:

Amaliy mashg'ulot - 80 soat

Mustaqil ish - 45 soat

Andijon – 2021

Fanning ishchi o'quv dasturi 5A510114-Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligining DTS – 2015 yil, o'quv dasturi 2017 – yil, malaka talablari va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Fanning ishchi o'quv dasturi Davolash fakulteti kengashining 2021 – yil “___” _____ dagi № ___ sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Kengash raisi:

B.Y.Mamatov

Tuzuvchilar:

Xudayberdiev K.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti, “Travmatologiya, ortopediya, neyroxirurgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti” kafedra mudiri, professor,t.f.d.

Mirzayuldashev N.YU. - Andijon davlat tibbiyot instituti, “Travmatologiya, ortopediya, neyroxirurgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti” kafedrasi dotsenti.

Isakov B.M.

- Andijon davlat tibbiyot instituti, “Travmatologiya, ortopediya, neyroxirurgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti” kafedrasi assistenti.

Taqrizchilar:

Abduxalikov O.K. –t.f.d., ADTI klinikasi vertebrologiya bo'limi mudiri.

To'xtayev J.T. – t.f.n., ADTI “Travmatologiya, ortopediya, neyroxirurgiya, XDJ va talofatlar tibbiyoti” kafedrasi dotsenti.

Fanning ishchi o'quv dasturi Andijon Davlat Tibbiyot instituti Markaziy uslubiy kenashining 2021 – yil “___” _____ dagi ___ - son qarori bilan tasdiqlandi.

Kafedra mudiri,professor

K.T.Xudayberdiev

Kelishildi:

Magistratura bo'limi boshlig'i:

B.Q.Tursunov

Kirish

Xususiy neyroxiturgiya fani zamonaviy tibbiyotda aloxida o'rinni egallaydi. Yo'l-transport xodisalarini ko'payishi, MNS va PNS patologiyasining tashxisi ancha murakkab bo'lganligi, bemorlarni shoshilinch yordamga va kerakli davoga extiyoji bo'lganligi sababli, yuqori darajadagi ilmga va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassis – magistrlarga talab paydo bo'lgan.

Magistr-neyroxiturg yuqori darajadagi mutaxassis bo'lib, ular davo – profilaktik ishlarni, administrativ boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy va tashkilot-metodik ishlarni bajara olishi kerak. Neyroxiturgiya fanining o'qitishdan maqsad bemorlarga to'g'ri tashxis qo'ya oladigan, davolaydigan, kasallikni oldini oladigan, uning asoratlarini davolay oladigan va zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan zamon talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Zamonaviy neyroxiturgiya markaziy va periferik nerv tizimi turli patologik holatlarida erta tashxis qo'yish, rejali davo davo chora tadbirlari va tezkor yordam ko'rsatish hisoblanadi.

Ushbu taqdim etilayotgan dastur neyroxiturgiyaning zamonaviy masalali asosida tuzilgan bo'lib, bunda o'quv jarayonida qo'llanilayotgan yangi uslub va texnologiyalari to'laligicha hisobga olinadi.

Fanning maqsad va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Neyroxiturgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga differensial tashhis quya oladigan, kompleks davolash usullarini qulay oladigan, uning asoratlarini baholay oladigan va turli vaziyatlardan xulosa chiqarib, to'g'ri xirurgik davolash taktikasini tanlay oladigan hamda zamonaviy apparatlar bilan ishlay oladigan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash.

Fanning vazifalari:

- nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish;
- bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish;

- adekvat xirurgik davolashni o'rgatish;
- yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish;
- neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish;
- neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga reabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish;
- keng tarqalgan neyroxirurgik kasallikkarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirish.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

"Xususiy neyroxirurgiya" mutaxassisligi bo'yicha talaba:

- xususiy neyroxirurgiyani ilmiy asoslari;
- neyroxirurgik kasalliklarining nozologik shakllari va ularning belgilanishi;
- bosh miya jarohati va jarohat asoratlarni klinik kechishi, tashxislash va davolash usullari;
- umurtqa pog'onasi va orqa miya jarohatida klinik kechishi, erta tashxis qo'yish, tezkor yordam ko'rsatish va davolash usullari;
- bosh va orqa miya o'smalarini klinik kechishi, erta tashxis qo'yish va xirurgik davolash usullari;
- bosh va orqa miya, ularning pardalari yallig'lanish jarayonlarini klinik kechishi, tashxislash va davolash usullari;
- o'smalar, jarohatlar, bosh va orqa miya tug'ma nuqsonlari (kraniosinostoz, gidrotsefaliya va miya churralari) klinik kechishi, tashxisi va ularni davolash usullari;
- umurtqa pog'onasi osteoxondrozining klinik kechishi, tashxislash usullari va ularni davolash;
- neyroanesteziologiya, neyroreanimatsiya va MNT va PNT kasalliklarida tezkor yordam ko'rsatish;
- MNT va PNTning qon tomir kasalliklari
- neyroxirurgik kasalliklar natijasida nogironlik guruhini aniqlash va sabablarini bilish, ishga layoqatligini aniqlash;
- turli xil neyroxirurgik bemorlarni dispanserizatsiyasi uslubini qo'llash;
- bemorlarni reabilitatsiyasi usullari haqida tasavvurga ega bo'lishi;
- kasallikkarni turli nozologiyalar bo'yicha zamonaviy nevrologik

tekshirish usullarini;

- ochiq bosh miya jarohatida birlamchi xirurgik ishlov berishni;
- qon ketishining to'xtatish usullarini;
- bolalarda botib singan bosh suyakni olib tashlash yoki ko'tarishni;
- bosh miya qorinchalari punksiyasini;
- chaqaloqlardagi kefalogematomani aspiratsiyasini;
- miya o'zagi zararlanganda yuqori nafas yo'llarini aspiratsiya qilishni bilishi va ulardan foydalana olishi;
- mahalliy anestetik blokadalar texnikasini o'zlashtirish;
- reanimatsion chora - tadbirlarni amalga oshirish;
- Monro sistemasini o'rнata olish;
- kefalagematomani aspiratsiya qilish;
- bosh suyak rezekcion trepanatsiyasini bajarish texnikasi;
- botib singan bosh suyakni ko'tarish yoki olib tashlash;
- osteomani olib tashlash;
- bosh miya qorinchalarini punksiya qilish;
- suyak-plastik trepanatsiyasini qilish;
- angiografiya qilish;
- epiduroografiya qilish;
- diskografiya qilish;
- gematomaga shubha bo'lganda qidiruv (trefinatsion) teshik qo'yish;
- Arendt bo'yicha o'zoq muddatli drenaj qo'yish;
- bosh suyak osteomielitida operatsiya qilish;
- umurtqa pog'onasi osteomielitida operatsiya qilish;
- mielografiya qilish texnikasini bilish va ma'lumotlarni tahlil qilish;
- V juft nervning I,II,III shoxlarini alkogolizatsiya qilish;
- suyak defektini gomosuyak, titan plastinkasi yoki protakril bilan plastika qilish;
- orqa miya o'smasini olib tashlash;
- absessni punksiya qilish, drenajlash yoki total olib tashlash;
- kistani shuntlash;
- exinokokk yokissistatserklarda jarrohlik amaliyoti usullaridan foydalanish;
- bolalarsserbral falajligi (BSF) da stereotaksik operatsiya qilish;
- karotid-kavernozi birlashma (KKB)da, anevrizmada va arterio-venoz malformatsiya (AVM)larda embolizatsiya va ballonizatsiya qilish;

- lyaminektomiya, gemilaminektomiya va interlaminektomiya qilish;
- nervlarni nevroliz va reviziya qilish;
- kraniosinostozda turli kraniotomiya usullarini qilish;
- miya churralarini olish va churra devori plastikasi;
- orqa miya tug'ma churralarini olish va churra devori plastikasi;
- III qorincha tubini endoskopik fenestratsiya qilish;
- bosh miya o'smalarini olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

Magistratura ixtisosligiga qo'yiladigan muayyan talablar kadrlar buyurtmachilarining talablari va ushbu mutaxassislik bo'yicha fan, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari hisobga olingan holda oliy ta'lim muassasasi tomonidan belgilanadi.

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviyiligi

"Xususiy neyroxiturgiya" mutaxassisligi fani Sog'liqni Saqlash tizimining zamon talablariga javob beruvchi tibbiy yordam ko'lamenti oshirishning asosi hisoblanadi. Dasturni amalga oshirish o'quv rejasida rejalashtirilgan tibbiyot falsafasi, patologik anatomiya, patologik fiziologiya, klinik farmakologiya, pediatriya, nevrologiya, psixiatriya, gematologiya, onkologiya, travmatologiya, immunologiya, laboratoriya amaliyoti, endokrinologiya, pedagogik texnologiya va pedagogik maxorat, axborot texnologiyalari, tibbiy texnikani ekspluatatsiya qilish fanlaridan etarli bilimi va ko'nikmalariga ega bo'lishlikni talab etadi.

Fanning ilm-fan, ishlab chiqarish va sog'liqni saqlashdagi o'rni

Mamlakatimizda fan-texnika taraqqiyotiga keng yo'l ochilib, tibbiyot ham uzlusiz takomillashtirilayotgan, innovatsion texnologiyalarni amaliyotga jalb etishga qulay imkoniyat yaratilgani neyroxiturgiya fani rivojlanishini yangi bosqichiga olib chiqish imkonini bermoqda. Keyingi yillarda butun dunyo ilmiy tadqiqot muassasalari olimlari tomonidan yaratilgan molekulyar – genetik tashxis usullari, miniinvaziv neyroxiturgiya tibbiyotning dolzarb muammolarini echishda o'z samaralarini bermoqda. Ayni paytda olimlar va amaliyotchilar tomonidan markaziy nerv tizimi o'smalarini yangi genetik usullar texnologiyalari yorlamida o'sma markerlari bosh va orqa miya orttirilgan va to'g'ma nuqsonlarida rekonstruktiv amaliyotlar bo'yicha izlanishlar olib borilmoqda. Ilm-fanning ushbu yo'nalishdagi ixtiro va yutuqlari yanada takomillashmoqda, bu esa bemorlarga o'z vaqtida tashxis qo'yish va kasallikning oldini olishda juda

katta yordam bemoqda.

Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

"Xususiy neyroxitirurgiya" magistratura talabalari mutaxassislik fanlarini o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim axamiyatga egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, kompyuter dasturlari, elektron materiallaridan foydalaniladi. SHu bilan birgalikda internet tarmog'idan foydalanish xam ko'zda tutiladi. Amaliy mashg'ulotlarga mos ravishdagi ilg'or pedagogik texnologiyalar qo'llaniladi. Masalan: fanning umumiy va xususiy bo'limlariga tegishli mavzularida o'tkaziladigan aqliy hujum, qora cuti, o'rgimchak ini, guruhli fikrlash va boshka pedagogik texnologiyalarni qo'llash nazarda tutiladi.

Darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan bloklari va ma'ruzalarini o'rganish; tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini ishlash; avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash; maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar bo'limlar yoki mavzulari ustida ishlash; yangi texnikalarini, apparatlarini, jarayonlar va texnologiyalarni o'rganish; magistratura talabasining ilmiy tekshirish ishlarini (MTITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish; faol o'qitish uslublari yoritilgan adabiyotlardan foydalanish; Internet tarmog'idagi axborotlardan faol foydalangan holda seminar mashg'ulotlari buyicha referatlar, jadvallar, test savollari, krassvordlar va vaziyatli masalalarni quyida keltirilgan mavzular buyicha bajarish. Magistratura talabasi amaliy mashg'ulotlarda, internet saytlar yordamida hozirgi zamon talablariga mos nazariy bilimlari o'zlashtirilib chuqurlashtiriladi, test va masalalar echiladi. Amaliy mashg'ulotlarda echiladigan test va masalalar quyidagi prinsiplarga asosan tanlanadi: tipik test va masalalarni echishga malaka hosil qildiruvchi, fanning mohiyatini anglatuvchi va mavzular orasidagi bog'liqlikni ifodalovchi ma'lum miqdordagi test va masalalar tanlanadi

Asosiy qism: Fanga kirish

Asosiy qismda fanning mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar, nazariy va amaliy misollar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida

etkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinishi kerak.

Asosiy qism sifatiga qo'yiladigan talab mavzularning dolzarbligi, ularning tibbiyot sohasidagi ish beruvchilar talablari va sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlariga mosligi, mamlakatimizda bo'layotgan ijtimoiy-siyosiy va demokratik o'zgarishlar, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlarning ustuvor masalalarini qamrab olishi hamda fan va texnologiyalarning so'ngti yutuqlari e'tiborga olinishi tavsiya etiladi.

Fanning nazariy (seminar) mashg'ulotlari mazmuni

Xususiy neyroxiurgiya

Bosh suyak va miya jaroxati

Bosh suyak va miya jarohatining yangi tasnifi. Bosh suyak va miya jarohati gradatsiyasi: xush holati, muhim xayotiy funksiyalar, miyaning umumiy belgilari. Jarohatning og'irlik holatini aniqlash (Glazgo va Burdenko tekshirish usullari) gradatsiyasi.

Bosh suyak va miyani yopiq jarohati. Klinik turlari, miya chayqalishi, lati va bosilish – ezilishni klinik kechinmalari. Gematoma va suyak sinishi turlari. Subdural, epidural, qorinchalar, miya ichidagi gematomalar va subaraxnoidal qon quyilish xolatlarini klinik kechinmalari. Freza teshigi, dekompressiv va suyak-plastik trepanatsiyasiga kunikma va texnikasi. Bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasiga ko'rsatma. Suyakni botib sinishida jarroxlik usul texnikasi. Gematomalarni miniinvaziv usulda davolash.

Bosh suyak va miyaning ochiq jarohati. Tasnifi. Jarohat kasalligining davri. O'tli va o'tsiz yaralarni birlamchi ishlovi. Nazal likvoreya. Konservativ va operativ davo. Bosh suyak va miya jarohatining asoratlari va jarohatdan so'ngi kechinmalari. Jarohat olgan bemorlarda o'tkaziladigan reabilitatsiya. Miya siljishi va siqilishining klinik kechinmalari va tezkor yordam ko'rsatish.

Diffuz aksonal jarohat (DAP). DAP tushunchasi, patomorfologiyasi, klinikasi, tashxisi va davosi. Boshni uzoq vaqt bosilishi (DSG). DSG tushunchasi, darajasi, klinik tekshirish va davolash.

Bolalarda bosh suyak va miya jarohati. Suyakni botib sinishi, klinik kechinmalari va uni olib tashlash usullari. Bolani tug'ilish davridagi bosh suyak va miya jarohati. Asoratlar. Reabilitatsiya.

Bosh miya o'smalarini

Supratentorial miya o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi. Miya parda – qon tomir o'smalarining tashxisi, klinikasi va jarrohlik yuli bilan davolash usullari. Oldingi, o'rta va orqa parasagital hidlov chuqurchasi, turk egar dumbog'i, asosiy bosh suyaq qanoti va miyacha tomida joylashgan

araxnoidendotelioma (meningioma). Bosh miya yarim sharlaridagi araxnoidendotelioma, angioretikulemalar va neyroektodermal o'smalar tashxisi, klinikasi va jarrohlik yo'li bilan davolash usullari. YOn qorinchalar, III va IV qorinchalar o'smalari. O'rta miya, gipofiz va epifiz bezlarining o'smalari.

Subtentorial o'smalarini topografo-anatomik va gistologik tasnifi. Miyachaning konveksital yuzasi, chakka suyakning piramidasni, varoliev kuprigidagi yonssisterna, miyacha tomi, blyumbax pastligi, bosh suyakning katta ensa teshigi va uzunchoq miyadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davosi. Bosh suyak orqa chuqurchasi parda-qon tomir o'smalarining tashxisi, klinik kechinmasi va jarroxlik yuli bilan davolash usullari. Neyroektodermal o'smalar (medulloblastoma, ependimoma, astrotsitoma va boshqalar), IV qorincha, kuprik - miyacha burchagi va miyachadagi o'smalarni tashxisi, klinik kechinmalari va davolash usullari.

Bolalar miya o'smalarning o'ziga xos klinik kechinmalari. Kompleks davo – jarrohlik yo'llari, nur va ximioterapiya yordami davolash. Bemorlar reabilitatsiyasi.

Orqa miya o'smalarini topanatomik va gistologik tasnifi:

Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar. Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari.

Miya abssessi

YOndosh (kontakt), metastatik va travmatik abssesslar. Boshlang'ich davr, klinik kechinma va anik kechinmalar davri. Abssessni 3 turi: tipik, o'tkir va surunkali (psevdotumoroz). Konservativ va jarrohlik yo'li bilan davolash. Operativ turlari: kapsula bilan to'la olib tashlash va punksiya. Reabilitatsiya.

Kistozli va chandikli araxnoiditlar

Etiologiya. Supratentorial (konveksital va bazal-optiko-xiazmal) va okklyuzion subtentorial araxnoiditlar. Jarrohlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Simptomatik epilepsiya

Epilepsiyaning xaqida tushunchasi. Klinik kechinmalari. Operatsiyalarga ko'rsatgich. Operatsiya turlari: bosh suyak trepanatsiyasi va Epilepsiya tashxisi. Travmatik, shamollash va boshqa turdag'i meningoensefaloliz, miya ńobig'ini subpial aspiratsiyasi, miya bo'lakchalari reaksiyasi, parda-miya chandiqlarni kesib tashlash, kistalarni olib tashlash, bosh suyak parchalari va yot moddalarni olib tashlash. Stereotaksis operatsiya. Reabilitatsiya.

Exinokokkoz vassistetserkoz

Etiologiya. Klinik kechinmasi. Jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Ekstrapiramida tizimi patologiyasi

Miya qobiq osti tugunchalari va ularni o'tkazuvchi yullari topografiyasi. Parkinsonizm, giperkinez, xoreya, xoreoatetoz, torsion distoniya, gemiballizm tushunchasi va klinik kechinmalari. Stereotaksik operatsiyalarga ko'ssatmalar va monelik, texnikasi. Qobiq osti tugunchalar destruksiyasi: spirt yordamida elektrokoagulyasiya, mexanik, ultrotovush va krioxirurgik usullar. Reabilitatsiya.

Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxati

Umurtqa pog'onaning anatomiyasi va xar bir qismni o'ziga xos xususiyati. Miya anatomiyasi va o'ziga xos qon bilan ta'minlanishi. Orqa miya patologiyasi: 1) ildizli sindrom; 2) orqa miyani yarim jaroxati (Broun-Sekar sindromi); 3) orqa miyani ko'ndalang to'la jaroxati. Orqa miyani funksional jaroxati. Orqa miyani bo'yin, ko'krak, bel qismlarining jarohati. Ochiq, yopiq, teshikli va teshiksiz jaroxatlari.

Umurtqa jarohati. umurtqalar lati, distorziyasi, chiqishi, kompression sinish, bo'lakli sinishi, umurtqa tanasini ko'ndalang buyicha «X» turda va «portlash» usulida sinishi. Umurtqa diskini, orqa yarim yoy va ortki o'simtasini sinishi.

Orqa miya jarohati. Orqa miya chayqalishi, lati va bosilishi, majag'lanishi. Orqa miya karaxtligi (shoki). Orqa miyani anatomik buzilishi. Diffuz aksonal jarohat. Orqa miya jarohati ichki organlaridagi o'zgarishlar. Orqa miya jarohatini konservativ va jarroxlik yo'li bilan davolash. Reabilitatsiya.

Orqa miyani bosilishi, sabablari, davolashni umumiy prinsiplari. Bosilishning sabablari: chiqish, kompression sinish, parchalanib sinish va boshqalar. Gematomieliya, gidroma va epidural gematomalarni klinik kechinmalari. Tashxis. Davolash usullari. Operatsiya usullari, texnikasi. Umurtqa pog'onasini jarohatida stabilizatsiya usullari: ortki o'simtalaro stabilizatsiya usuli, umurtqalararo yoyi stabilizatsiyasi, spondilolistez, interpedikulyar mustahkamlash, Keydj yordamida mustaxkamlash, endospastik jarroxlik yo'llari. Ertangi va kechki asoratlarni davolash. CHanoq organlarni buzilishi va uni davolash usullari. Reabilitatsiya, protezlar.

Umurtqa pog'ona osteoxondrozi

Umurtqa pog'onasini osteoxondrozi xaqida tushuncha. Umurtqa pog'onasining biomexanikasi va osteoxondrozdagi o'zgarishlar.

Osteoxondroz etiologiyasi (involuyutiv, travmatik, infektion mushakli, tug'ma, endokrin teoriyalari).

Osteoxondrozni kelib chiqish sabablari. Osteoxondrozni klinik kechinmasidagi 4 davr: I, II, III, IV davrlarda bo'yin, ko'krak, bel-dumfaza osteoxondrozining klinik kechinmalari va jarroxlik yo'li bilan davolash usullari. Konservativ terapiya.

Umurtqa va orqa miya o'smalar.

Ekstra- va intramedullyar, kraniospinal metastatik o'smalar. Umurtqalar gemangiomasining tashxisi, klinik kechinmalari davosi va bolalarda o'ziga xos xususiyatlari

Bosh miya qon tomirlar patologiyasi

Miyaga spontan qon quyilish. Bosh miya yarimsharlariga, miyachaga va uzunchoq miyaga to'la yoki qisman qon quyilishning o'ziga xos belgilari. Jarroxlik yuli bilan davolash ko'rsatgichlar va qarshiliklar. Operatsiya usullari. Bemorlar reabilitatsiyasi.

Miya magistral qon tomirlari stenozi va trombozi. Umumiyligi, ichki uyqu arteriya, oldingi va o'rta miya arteriya, asosiy arteriya va umurtqa arteriyalarining okklyuziyasi, ularni klinik kechinmalari, jarroxlik yo'li bilan davolashdagi ko'rsatmalar. Palliativ operatsiyalar – uyqu va umurtqa arteriyalarida o'tkaziladigan periarterial simpatektomiya, yuqori bo'yin va yulduzsimon tugunlarni olib tashlash. Radikal operatsiyalar – trombinektomiya, o'zgargan qon tomirlarni olib tashlash va transplantant yoki anastamoz qo'yish. Umurtqa arteriya okklyuziyasini jarroxlik yo'li bilan davolash. Narvonsimon mushak sindromi, sklenotomiya. Umurtqa arteriya trombozi, trombinektomiya. Umrov osti va umurtqa arteriyasini bir qismini rezeksiya qilish. Palliativ operatsiyalar: periarterial desimpatizatsiya, stelektomiya.

Miya qon tomirlar anevrizmasi - patomorfologik kelib chiqishi va topanatomik tasnifi. Anevrizmaning paralitik va gemarragik turlari. Uyqu arteriyasi anevrizmasi: infra- va supraklinoid qismining anevrizmasi, orqa birlashtiruvchi arteryaning anevrizmasi, bifurkatsiya qismining anevrizmasi, oldingi miya va oldingi birlashtiruvchi arteriyalarining anevrizmasi, o'rta miya arteriyasi anevrizmalarining klinik kechinmalari. Vertebro-bazillyar arteriya tuzilma anevrizmasining klinik kechishi. Anevrizmalarni jarroxlik yo'li davolash – ekstra- va intrakranial usullari, ularga ko'rsatma va texnikasi. Ichki uyqu arteryaning intrakranial qismidagi anevrizmalarni jarroxlik yo'li bilan davolash. Ballonizatsiya usullari.

Arterio-venoz anevrizma turlari, klinik kechinmasi, jarroxlik yo'li bilan

davolash. Operatsiyadan so'ngi davrini kechishi va reabilitatsiyasi.

Karotid-kavernoz birlashma klinik kechinmasi. Konservativ va operativ davolash usullari. Umumiy uyqu arteriyasini vaqtinchalik kesish. Operatsiyaga tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari. Bruns operatsiyasi. Intrakranial usulda ichki uyqu arteriyasi va ko'z arteriyasining asosiga klips qo'yish. Intrakranial usulda uyqu arteriyasining tursimon sinusdagi qismini va buyin qismini boylash usuli.

PNS va uch shoxli nerv patologiyasi, ularni davolash usullari.

PNS tasnifi va xirurgik davosi. Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiy prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar. Og'riq jarroxligida nerv, qon tomir va simpatik tuzilmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yuqori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish.

Nevalgiyani essensial va simptomatik turlari. Klinik kechinmalari. Uchlamchi nervini I lamchi tarmog'ini ko'z olmasi ustki teshigi orqali, II tormoqni – ko'z olmasi osti teshigi orqali alkogolizatsiya. V nervga chakka bo'lak orqali va ensa bo'lak orqali borish va gidrotermik, destruksiya, ildiz dekompressiyasi, bulbar traktomiya usullarini qo'llash. Konservativ davo. Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mehnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiy ekspertiza: nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobil yotlik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.

Markaziy nerv sistemasi nuqsonlarini jarroxlik yo'li bilan davolash

Gidrotsefaliya. Etiologiya va tasnifi. Ochiq va yopiq gidrotsefaliyalarni klinik kechinmalari. Palliativ operatsiyalar: lyumbal punksiya, VP, dekompressiv trepanatsiya. Radikal operatsiyalar: o'smalarni olib tashlash, chandiqlarni qirqish. Universal operatsiya – VPS, VAS. Gipersekretor gidrotsefaliyadagi operatsiyalar: qorinchalardagi qon tomir chigalini olib tashlash, uyqu arteriyasini bog'lash, yulduzsimon tugunchada simpatektomiya. Okklyuzion gidrotsefaliyadagi porensfaliya, qadoq tanasini kesish yoki teshish, Anton-Braman I va II. III qorincha tubi fenestratsiyasi, IV qorincha perforatsiyasi. Stukkey, Emdin, Dendi operatsiyalari. Miyacha tomi fenestratsiyasi, bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasi va miyacha chuvalchangini kesish, VSS, Majandi teshigidagi chandiqni kesish, Monroe teshigini perforatsiyasi.

Kraniosinostoz. Etiologiya va patogenez. Tasnifi. Klinika va tashxis. Konservativ va xirurgik davo. Lane, Vanke, King, Bauer operatsiyalari. Ikki tomonlama kraniotomiya (Arendt, Kozlyrev).

Bosh miya churralari tasnif, klinik kechinma, tashxis. Meningotsele, encefalotsistotsele, encephalocele occulta va sepramatum. Ekstra va intrakranial operatsiyalar texnikasi va ko'rsatkichi.

Orqa miya churralari. Tasnif. Spina bifida occulta, complicata, anterior. Orqa miya churralari olib tashlash va plastikasi.

Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mexnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiyot ekspertiza.

Nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobiliyatllik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.

Neyroxiturgiyada anesteziologiya va reanimatologiya

Maxalliy anesteziya, novokain blokada, umumi og'riqsizlantirish, epidural anesteziya va ularni asorati bilan kurash. Reanimatsiya usullari. Sun'iy nafas, yurak massaji, defibrillyasiya, traxeostomiya, mikrotraxeostomiya, qon quyish va ularni asoratlarini davolash, gomeostaz korreksiyasi, gipervolemiya.

Taqvimiylar:

Nº	Mavzular	Soatlar
	PNS va uch shoxli nerv patologiyasi, ularni davolash usullari.	
1	PNS tasnifi va xirurgik davosi. Periferik nervlarida qo'llaniladigan jarroxlik usullarini umumiyl prinsiplari: nevroliz, nerv choki, plastik usullar.	4
2	Og'riq jarroxlida nerv, qon tomir va simpatik tuzilmalarida nevroliz, periarterial simpatektomiya, II kukrak va II bel tugunchalarini yuqori ko'krak va qorin pardasidan tashqari simpatektomiyasini o'tkazish.	4
3	Nevalgiyani essensial va simptomatik turlari. Klinik kechinmalari.	4
4	Uchlamchi nervini I lamchi tarmog'ini ko'z olmasi ustki teshigi orqali, II tormoqni – ko'z olmasi osti teshigi orqali alkogolizatsiya.	4
5	V nervga chakka bo'lak orqali va ensa bo'lak orqali borish va gidrotermik, destruksiya, ildiz dekompressiyasi, bulbar traktomiya usullarini qo'llash. Konservativ davo. Reabilitatsiya.	4

6	VTE (tibbiy mehnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiy ekspertiza: nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya.	4
7	Mehnatga noqobil yotlik tasnifi. Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.	4
	Markaziy nerv sistemasi nuqsonlarini jarroxlik yo'li bilan davolash	
8	Gidrotsefaliya. Etiologiya va tasnifi. Ochiq va yopiq gidrotsefaliyalarni klinik kechinmalari.	4
9	Palliativ operatsiyalar: lyumbal punksiya, VP, dekompressiv trepanatsiya. Radikal operatsiyalar: o'smalarni olib tashlash, chandiqlarni qirqish.	4
10	Universal operatsiya – VPS, VAS. Gipersekretor gidrotsefaliyadagi operatsiyalar: qorinchalardagi qon tomir chigalini olib tashlash, uyqu arteriyasini bog'lash, yulduzsimon tugunchada simpatektomiya.	4
11	Okklyuzion gidrotsefaliyadagi porensesefaliya, qadoq tanasini kesish yoki teshish, Anton-Braman I va II. III qorincha tubi fenestratsiyasi, IV qorincha perforatsiyasi. Stukkey, Emdin, Dendi operatsiyalari.	4
12	Miyacha tomi fenestratsiyasi, bosh suyak orqa chuqurcha trepanatsiyasi va miyacha chuvalchangini kesish, VSS, Majandi teshigidagi chandiqni kesish, Monroe teshigini perforatsiyasi.	4
13	Kraniosinostoz. Etiologiya va patogenez. Tasnifi. Klinika va tashxis. Konservativ va xirurgik davo. Lane, Vanke, King, Bauer operatsiyalari. Ikki tomonlama kraniotomiya (Arendt, Kozlyrev).	4
14	Bosh miya churralari tasnif, klinik kechinma, tashxis. Meningotsele, ensefalotsistotsele, encephalocele occulta va sepramatum. Ekstra va intrakranial operatsiyalar texnikasi va ko'rsatkichi.	4
15	Orqa miya churralari. Tasnif. Spina bifida occulta, complicata, anterior. Orqa miya churralari olib tashlash va plastikasi.	4
	Reabilitatsiya. VTE (tibbiy mexnat ekspertiza). Dispanserizatsiya. Sud-tibbiyot ekspertiza:	

1 6	Nozologik turni aniqlash, dispanserizatsiya. Mehnatga noqobiliyatlilik tasnifi.	4
1 7	Nogironlik. Sud-tibbiyot ekspertiza. Reabilitatsiyada turli fizioterapevtik apparatlarni qo'llash.	4
Neyroxirurgiyada anesteziologiya va reanimatologiya		
1 8	Maxalliy anesteziya, novokain blokada, umumiy og'riqsizlantirish, epidural anesteziya va ularni asorati bilan kurash.	4
1 9	Reanimatsiya usullari.	4
2 0	Sun'iy nafas, yurak massaji, defibrillyasiya, traxeostomiya, mikrotraxeostomiya, qon quyish va ularni asoratlarini davolash, gomeostaz korreksiyasi, gipervolemiya.	4
Jami:		80

Amaliy mashg'ulotlarni (rotatsiyalar) tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar (rotatsiyalar) tartibi

1. Tematik rotatsiya: Neyrotravma.

Rotatsiyaning maqsadi: Bosh suyak va miya jarohatida tashxis qo'yish, ularni davolash usullarini o'zlashtirish va ularga tezkor yordam bera olishi.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorni tekshirish, tashxis qo'yish va operatsiyaga tayerlash;
- birlamchi jarrohlik ishlovni qila olish;
- gematomaga shubha bo'lsa tashxis (izlovchi) freza teshigini qo'ya olish;
- suyak plastik yoki rezekcion trepanatsiyani qila olish;
- botiq sinishlarda bosh suyak bo'lagini ko'tarib qo'yish yoki olib tashlash;

2. Tematik rotatsiya: Neyroonkologiya.

Rotatsiyaning maqsadi: Bosh va orqa miya o'smalarini tashxis o'tkazish va uni davolash usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- neyrorentgenologik, elektrofiziologik, neyrooftalmologik, otonevrologik tekshirishlar natijasini interpretatsiya qilish;
- miniinvaziv operatsiyalarni va ventrikulopunksiya amaliyotini o'tkazish;
- kistali o'smalarni endoskopik yo'li bilan olib tashlash;
- o'smalarni xar xil yo'llar bilan olib tashlash;

- nur va ximioterapiya usullarini bilish;

3. Tematik rotatsiya: Umurtqa pog'onasi va orqa miya jaroxatidagi jarroxlik.

Rotatsyaning maqsadi: Umurtqa pog'onasi va orqa miya patologiyasi erta va zamonaviy tashxis qo'yish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bemorlarni tekshirish va tashxis qo'yish;
- bemorlarni operatsiyaga tayyorlash;
- umurtqalar jarohatida repozitsiya va reklinatsiya o'tkazish;
- orqa miya va umurtqa patologiyasida jarroxlik usullarini qo'llay bilish;

4. Tematik rotatsiya: Endoskopik neyroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Bosh va orqa miya patologiyasida o'tkaziladigan endoskopik usullarni o'zlashtirish.

Magistratura quyidagilarni bajara olishi zarur:

- endoskopik texnikasini bilish va ishlata olish;
- endoskopik asboblarida foydalana bilish;
- miya qorinchalarni endoskopik usulda tekshirish va natijalarini interpretatsiya qilish;
- okklyuzion gidrotsefaliyada III qorincha tubini fenestratsiyasini qila olish;

5. Tematik rotatsiya: Funksional neyroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Stereotaksik operatsiya usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- parkinsonizm, epilepsiya, mushak torzion distoniya, qiyshiq bo'yin, DSP kasalliklarida o'tkaziladigan stereotaksik operatsiyalar texnikasi va usullarini o'tkazish;
- tibbiy xujjatlarni to'ldirish, tibbiy jaridalarini to'ldish, kasallik tarixini yozish, operatsiya bayonnomasini yozish;

6. Tematik rotatsiya: Endovaskulyar neyroxirurgiya.

Rotatsyaning maqsadi: Miya qon tomirlar patologiyasining tashxisi va davolash usullarini o'zlashtirish.

Magistratura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- bosh miya qon tomirlar patologiyasida tashxis o'tkazish;
- AG texnikasini bilish va o'tkazish;
- bosh miya qon tomirlar patologiyasida o'tkaziladigan kateterizatsiya, stendlash va ballonizatsiya usullarini o'tkazish;
- suyak plastik va rezekcion trepanatsiyasini o'tkazish;

7. Tematik rotatsiya: Bolalar neyroxirurgiyasi.

Rotatsyaning maqsadi: Bolalar MNS kasalliklari va nuqsonlarining tashxisi va davolash yo'llarini o'zlashtirish.

Magistrutura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- miya o'smalari tashxisi va uni davolash usullarini o'tkazish;
- bolalardagi bosh suyak va miya jarohatiga tashhis qo'yish va ularga neyroxiurgik yordam berish;
- bola tug'ilayotgan davrda vujudga kelgan bosh suyak va miya jarohat tashxisini qo'yish va ularga yordam berish usullari;
- to'g'ma va orttirilgan gidrotsefaliyalarda shuntlovchi operatsiyalar o'tkazish;
- miya rivojlanish nuqsonlari: kraniosinostoz, bosh va orqa miya churralariga tashxis qo'yish va operatsiya usullarini o'tkazish;

8. Tematik rotatsiya: Periferik nerv sistemasi jarroxligi.

Rotatsyaning maqsadi: Periferik nerv tizisi tashxisi va jarroxlik usullarini o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- PNS patologiya bilan kasallangan bemorlarga tashxis qo'yish;
- birlamchi jarrohlik ishlov berish;
- PNS jarohatida reviziya o'tkazish va tiklash operatsiyalarini qullash;
- elektromiografiya usulini ko'llash;

9. Tematik rotaitsiya: Neyroanesteziologiya va reanimatologiya.

Rotatsyaning maqsadi: Neyroxiurgiyada ko'llaniladigan og'riqsiz-lantirish usullari va intensiv terapiyani tezkor xolatlarida ko'llashni o'zlashtirish.

Magistrura talabasi quyidagilarni bajara olishi zarur:

- tezkor xolatda VP va rezeksion trepanatsiya qilish;
- maxalliy anesteziya o'tkazish;
- umumiylar narkoz berish, intubatsiya yo'llarini o'tkazish;
- vagosimpatik va ko'krak suyaklararo blokadasi;
- traxeostomiya va mikrotraxeostomiyani o'rnatish;
- ochiq va yopiq yurak massaji, IVL, yurak punksiyasi, yurak defibrillyasiyasini o'tkazish;
- epidural anesteziyani o'tkazish;
- bemorlarni spinal va travmatik shok (karaxtlik) dan chiqarish usullari;
- tibbiy varaqalar va operatsiya bayonnomalarni yozish;

Magistrlik amaliyotiga bo'lgan talablar

Neyroxiurgik kasallarni poliklinika sharoitida konsultatsiya qilish

Neyroxiurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil kuratsiya qilish

Neyroxiurgik bo'limlarda bemorlarni mustaqil davolash
Patologoanatomik konferensiyalar, klinik konferensiyalarda bemorlar
muxokamasida qatnashish

Turli tekshiruv usullarini interpretatsiya qilish va baxolashni bilish

Tibbiy xujjatlarni to'ldirish va olib borish

Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'larning kattagina turli hil shakllari mavjud:

Mustaqil ta'larning tashkil etishning shakli va mazmuni

«Xususiy neyroxiurgiya » fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tibbiyotdagi amaliy masalalarni echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali quollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- * tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- * kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishslash;
- * maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- * Magistr talabasining o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- * interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- * masofaviy (distantion) ta'larning tashkil etishda qatnashish.

Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'larning zamonaviy ilg'or interfaol usullaridan, pedagogik va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining prezentatsiya (taqdimot), multimedia va elektron-didaktik texnologiyalardan foydalilanildi. Amaliy mashg'ulotlarda aqliy hujum, klaster, blits-so'rov, guruh bilan ishslash, insert, taqdimot, keys stadi kabi usul va texnikalardan keng foydalilanildi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirsodikov D.A. Bolalar neyroxirurgiyasi. Darslik Toshkent 2000
2. Xudayberdiev X.X.- Asab kasalliklar jarroxligi, 1999, (o'zbek tilida)
3. Mirsodikov A.M., Mirsodikov D.M. – Bolalarda bosh miya jarohatlari. O'quv qullanmasi Toshkent 1999.
4. Gaydar A.P. Prakticheskaya neyroxirurgiya. S-Peterburg 2002.

Qo'shimcha

5. Irger P.M. Neyroxirurgiya: Uchebnik– M., 1982 .S .426.
6. Romodanov A.P., Mosiychuk N.M., – Neyroxirurgiya: Uchebnik posobie. Kiev -1990.S.105.
7. A.N.Konovalov Rukovodstvo po cherepno-mozgovogo travmy . Moskva T. 1998. S. 544. T. 2 2001. S. 670.
8. Lebedev V.V. Krilyov V.V. Neotlojnoy neyroxirurgiya Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva., Meditsina, - 2000. S.
- 9 . Ugryumov V.M. XirurgiyassNS. T.1, T.2 . 1969. (v bibl.).
10. Romodanov A.P., Operatsii na golovnom mozge. Atlas.M.1986
11. E.I.Gusev. Nevrologiya i neyroxirurgiya Uchebnik. Moskva. 2000.

S..656.

12. Nevrologicheskaya xirurgiya (angl.) .
13. N. E. Poliщuk, N. A. Korj, V. YA. Fiщenko. Povrejdeniya pozvonochnika i spinnogo mozga. Kiev: 2001.
14. A.V Triumov. Topicheskaya diagnostika zabolеваний nervnoy sistemy. Kratkoе rukovodstvo. Leningrad. 1959.
15. Atlas operatsii (angl.)
16. Atlas dostupov (angl.)
17. V.M.Astapov. Nervnaya sistema cheloveka. Uchebnoe posobie. 2004. S.80
18. James L. Hiatt., Head and Neck anatomy USA. 1993
19. K.Sammer, J. Lavigne Brunnstrom's movement therapy in hemiplegia 1992
20. J.R. Little, Reoperative neurosurgery, 1992
21. A. Guberman, Clinical neurology, London, 1993
22. L.Jennes, Atlas of the human brain, Philadelphia, USA 1995
23. Konovalov A.N., Xirurgicheskoe lechenie arterialnykh anevrizm, M.1993.
24. YUmashev A.P., Osteoondrozы pozvonochnika, M. 1984.
25. Voronov N.D. Anatomiya NS. Uchebnoe posobie. M. 2005. S.83.
26. Samatokin.V.G.. Opuxoli gipofiza i xiazmo-sellyarnoy oblasti. M. 1985.
27. Romodanov A.P., Rudyak K.E. –Opuxoli golovnogo i spinnogo mozga Kiev- 1980 – 995 s.
28. Grigorovich K.A., Xirurgicheskoe lechenie povrejdeniy nervov, M. 1981.
29. Vereshchagina G.A., Kompyuterno-tomograficheskaya diagnostika, 1973.
30. Xirurgiya pozvonochnika, M. 1982 // Lutsik A.A., Kryuchkov V.V.
31. Mirsadықов А.Е., Bolalarda bosh miyaning yopiq jaroxati,1997.
32. Spinalnaya xirurgiya (angl.) .
33. Neyroxirurgiya (angl.)
34. Arendt A.A. i dr. Osnovy neyroxirurgii detskogo vozrasta, 1968.
35. Mikroneyroxirurgiya (angl.)
36. Arutyunov A.I. Rukovodstvo po neyrotravmatologii., ch.1, 1978; ch.2, 1979

YAngi chop etilgan qo'shimcha adabiyotlar

37. Tigliev G.S., Olyushin V.E., // Vnutricherepnye menigiomy.

- S.Peterburg 2001.
38. T.A. Axadov // Magnitno-rezonansnaya tomografiya golovnogo mozga pri opuxolyax. Moskva 2003.
39. Intraoperative MRI Developments // North America 2005.
40. V.A. Xachatryan // Gidrotsefaliya pri opuxolyax golovnogo i spinnogo mozga S. Peterburg 2008.
41. L. Lixterman // Nevrologiya cherepno – mozgovoy travmy Moskva 2009.
42. Mark Sindou, // Practical Handbook of Neurosurgery N.Y. USA 2009
43. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma I- tom. Moskva 2013.
44. O.N. Dreval // Neyroxirurgiya. Vrachlar uchun qullanma II- tom. Moskva 2013.

Internet saytlari

1. [http://www.neuro.uz;](http://www.neuro.uz)
2. <http://www.mednovosti.ru>
3. <http://www.neuro-habassah.ru;>
4. [http://ru.wikipedia.org;](http://ru.wikipedia.org)
5. <http://neuronsk.ru>
6. <http://www.neuroserver.ru>
<http://www.neurosurg.ru>

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasi “Xususiy neyroxirurgiya” fanidan magistratura yo’nalishi bo’yicha ishchi o’quv dasturiga

TAQRIZ

“XUSUSIY NEYROXIRURGIYA” fani O’zbekiston Sog’liqni saqlash va Oliy, O’rta maxsus ta’lim Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko’rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o’quv rejasи “O’zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O’rta maxsus ta’lim, Halq ta’lim Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagи “Uzluksiz ta’lim tizimini

standartlari"ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida"gi 123, 112, 163 – sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 – "Davolash ishi" bakalavriat ta'lim yo'nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida "500000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot", Ta'lim sohasida "510000 – Sog'liqni saqlash" yo'nalishi bo'yicha tavsiya etgan na'munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. "Xususiy neyroxirurgiya" fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun "Xususiy neyroxirurgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.D., ADTI klinikasi

vertebrologiya bo'lim mudiri:

Abduxalikov O.K.

ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

Travmatologiya, ortopediya va neyroxirurgiya kafedrasi "Xususiy neyroxirurgiya" fanidan magistratura yo'nalishi bo'yicha ishchi o'quv dasturiga

TAQRIZ

"XUSUSIY NEYROXIRURGIYA" fani O'zbekiston Sog'liqni saqlash va

Oliy, O'rta maxsus ta'lif Vazirliklarining buyruq № 308 - sonli ko'rsatmalariga asosan amalga oshirildi. Kafedraning o'quv rejasи "O'zbekiston standartlashtirish agentligi Oliy va O'rta maxsus ta'lif, Halq ta'lif Vazirliklarining 2009 yil 4 maydagi "Uzluksiz ta'lif tizimini standartlari"ni standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitasini tashkil etish to'g'risida"gi 123, 112, 163 - sonli qo'shimcha buyrug'i, 5510100 - "Davolash ishi" bakalavriat ta'lif yo'nalishi negizidagi 5A510114-Neyroxirurgiya magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlarning tayyorgarligi darajasi va zaruriy bilimllar mazmuniga qo'yiladigan talablari, Bilim sohasida "500000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot", Ta'lif sohasida "510000 - Sog'liqni saqlash" yo'nalishi bo'yicha tavsiya etgan na'munaviy dastur asosida tuzilgan.

Ishchi dastur matni kompyuterda yozilgan bo'lib, OTM talablariga muvofiq. "Xususiy neyroxirurgiya" fani nerv sistemasi kasallaklarining etiologiya, patogenezini aniqlay olish va profilaktika qila olishni o'rgatish, bosh va orqa miya kasalliklarida bemorlarga tashhis qo'yishda zamonaviy usullarni qo'llash va bilimini rivojlantirish, adekvat xirurgik davolashni o'rgatish, yuqori darajadagi tezkor neyroxirurgik yordamini zamonaviy darajada o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarda intensiv terapiya va reanimatsion yordamni o'rgatish, neyroxirurgik nozologiyalar bo'yicha bemorlarga rehabilitatsiya, mehnat va ijtimoiy komplekslar bilimini o'rgatish, keng tarqalgan neyroxirurgik kasalliklarni davolash, oldini olish va asoratlari bilan kurasha olish qobiliyatini oshirishga ega bo'lish.

Magistratura talabalari uchun "Xususiy neyroxirurgiya" fanidan ishchi o'quv dasturi talablarga to'la javob beradi.

T.F.N., ADTI "Travmatologiya, ortopediya va

neyroxirurgiya " kafedrasi dotsenti:

To'xtayev J.T.

